kat.komp.
CIMELIA
Qu 4061

Oprawiono w r. 1936.
Dawne sygnatury G. X. 42; Filoz. pol. 313. Cim. 8.192.

4061
CIMELIA

poz. 4

Textus vete=
ris Artis

Initium sapientie timor domini

Impressum Cracovié Anno Dni

1504 (circa 1503 vel circa)

S. X. 42.

BIBLIOTH: UNIV:
JAGELLONICAE

Incipiunt Iſagoge porphirij ad predicamenta ariſtotelis.

Cum ſit neceſſariũ griſarori. ⁊ ad eam q̃ eſt apđ Ariſtotelis p̄dicamentoꝝ doctrinã noſſe: qd genus ſit: qd differẽtia: qd qꝫ ſpẽs: qd ꝓpriũ: et qd acciñs: ⁊ ad diffinitionũ aſſignationẽ: ⁊ omnino ad ea q̃ in diuiſione vel in demõſtratione ſunt vtilia. Iſtaꝝ reꝝ ſpeculatione compendioſam tibi traditionẽ faciens temptabo breuiter: velut introductionis mõ: ea que ab antiquis dicta ſũt aggredi. Altioribus quidẽ q̃ſtionib⁹ abſtinẽs ſimpliciores vo mediocriter coniectãs. Mox de generib⁹ et ſpeciebus illud quidẽ ſiue ſubſiſtãt ſiue in ſolis nudis puriſqꝫ intellectibus poſita ſint ſiue ſubſiſtentia corporalia ſint an icorpalia: et vtrũ ſepata a ſenſibilibus: an in ipis ſenſibilibus poſita ⁊ circa ipa cõſiſtentia dicere recuſabo. Altiſſimũ eſt eñ hmõi negociũ ⁊ maioris egẽs inquiſitõis. Illud vo queadmodũ de his ac de ꝓpoſitis antiq ꝓbabiliter tractauerũt: ⁊ horũ maxime peripatetici tibi nunc temptabo monſtrare.

Videt aũt neqꝫ genus neqꝫ ſpẽs ſimpliciter dici. Genus eñ dicitur aliquoꝝ quodãmodo ſe habentium ad vnũ aliquid: ⁊ ad ſeinuicem collectõ: ſm quã ſignificatõ

nem romanoꝝ collectio dicit genus ab vnius.ſ.habitudine dico aũt romuli ⁊ multitudinis hñtiũ aliquo mõ adinuicem eam que ab illo eſt cognationẽ ſm diuiſionẽ ab alijs generibus dicte. Dr̃ aũt ⁊ aliter rurſus genus ꝗdem vniuſcuiuſqꝫ generationis principium: vel ab eo qui genuit vel a loco in quo quis genitus eſt. Sic em̃ Oreſtem dicimus a tãtalo habere genus: illũ aũt ab hercule: et rurſus pindaꝝ ꝗdem thebanũ eſſe genere. Platonem vo atheniẽſem etem̃ patria pricipium eſt vniuſcuiuſqꝫ generationis queadmodum et pat hec aũt videt ꝓmptiſſima eſſe ſignificatio: romani em̃ ſunt qui ex genere deſcendũt romuli: et cicropedes ꝗ ex gene deſcẽdunt cicropis ⁊ eoꝝ ꝓximi. Et prius ꝗdem appellatũ eſt genus vniuſcuiuſqꝫ generatiõis principiũ: dehinc etiã multitudo eorũ qui ſunt ab vno principio: vt a romulo: nãqꝫ diuidentes et ab alijs ſeꝑantes dicebamus omnem illam collectionem romanoꝝ eſſe genus. Aliter aũt rurſus dicitur genus cui ſupponit ſpecies Ad horum fortaſſe ſimilitudinem dictum: etenim quodãmodo principium eſt hmõi genus earũ que ſb ipo ſunt ſpecieꝝ. Videtur autem genus multitudinẽ continere omnem que ſub eo eſt ſpecierum.

TRiplicit er igit̃ cũ genus dicat̃ de tercio apud phos ſermo eſt: qđ etiam deſcribentes aſſignauẽ gen⁹ eſſe dicentes: quod đ plurib⁹ et differētib⁹ ſpecie in eo quod qđ ſit predicat̃. Eorum em̄ que predicant̃ alia quidē de vno ſolo dicunt̃ ſicut indiuidua: vt ſortes ⁊ plato: et hic et hec ⁊ hõ ⁊ diui⁹. Alia ꝟo de plurib⁹: vt genera et ſpecies differētie ꝓpria ⁊ accidentia cõiter: ſed nõ ꝓpria alicui Eſt aũt genus q̃dem vt animal: ſpecies vero vt homo: differentia vt rõnal̃ ꝓprium vt riſibile: accñs vt album nigrũ ⁊ ſedere. Ab hijs ergo que de vno ſolo predicant̃ differt genera: eo ꝙ de pluribus aſſignata p̄dicant̃. Ab his aũt que de pluribus a ſpeciebus quidem: qm̄ ſpecies et ſi de pluribus p̄dicant̃: non de differentibus ſpecie ſed numero ſolo. Homo em̄ cũ ſit ſpecies đ ſorte et platone: predicatur: qui nõ differũt a ſeinuicem ſpē ſed nũero. Aial ꝟo cũ ſit genus de hoie equo ⁊ boue p̄dicatur: q̃ dr̃nt a ſeinuicē ſpecie: nõ numero ſolo: a ꝓprio ꝟo differt genus: qm̄ ꝓprium quidem de vna ſola ſpecie: cujus eſt proprium predicatur: et de his que ſub ſpecie ſunt indiuiduis: quemadmodũ riſibile de hoie ſolo ⁊ de particularib⁹ hominibus. Genus aũt nõ de vna ſola ſpecie p̄dicatur: ſed

de pluribus differentibus ſpē a drīa vo ⁊ ab his q̄ cōiter ſe ꝺ accn̄tibus differt genus qm̄ etſi de pluribus differentibuſ ſpecie p̄dicanꝫ differentie et cōiter accn̄tia: tn̄ nō in eo quod quid ſit ſed in eo qꝺ quale ſit p̄dicanꝫ interrogantibus eniꝫ nos illud quō p̄dicanꝫ hec nō in eo qꝺ quid ſit dicimus p̄dicari: ſed magis in eo qꝺ quale ſit. Interroganti em̄ qualꝭ hō ſit dicimus qm̄ rōnalis et in eo qꝺ qualis ſit coruus dicimꝰ qm̄ niger: eſt aūt rationale quidem differentia: nigrū vo accidens. Qū aūt quid eſt hō interrogamur: aīal rn̄demus: ē aūt hoīs genus aīal: quare de pluribꝰ p̄dicari diuidit genꝰ ab his q̄ de vno ſolo que ſunt indiuidua p̄dicanꝫ. De differentibus vo ſpē ſepat genus ab his q̄ ſicut ſpēs p̄dicanꝫ vꝫ ꝑpria: in eo aūt qꝺ quid ſit p̄dicari diuidit genus a differētijs et a cōiter accn̄tibus que nō in eo qꝺ quid ſit: ſed ī eo qꝺ qualꝭ eſt: vel quō ſe hn̄t predicanꝫ. Nihil igiꝫ ſuꝑfluū: neq3 minus continet generis dicta deſcriptio.

Species aūt diciꝫ quidē et ꝺ vniuſcuiuſq3 forma ſm quā dictū eſt p̄iami quidē ſpecies digna eſt impio. Diciꝫ aūt ſpēs et ea que eſt ſub aſſignato genere ſm quam ſolemus dicere hoīem quidē ſpeciem animalis: triangulum

ꝟo ſpēm figure: qđ ſi etiam genus aſſignantes ſpeciei memi
nimus dicentes qđ de pluribus et differentibus ſpecie i eo:
qđ qđ ſit p̄dicat: ⁊ ſpēm dicim⁹ id qđ ſb gn̄e eſt. Noſſe autē
oꝑtet qm̄ ⁊ gen⁹ alicui⁹ ſpēi ē gen⁹: ⁊ ſpēs alicui⁹ gn̄is ē ſpe
cies. Idcirco neceſſe ē in vtrorūq; rōnib⁹ vtriſq; vti. Aſſig
nant ġ ⁊ ſic ſpēm: ſpēs eſt q̄ ponit ſub gn̄e ⁊ de q̄ genus i eo
qđ qđ ſit p̄dicat. Amplius aūt ⁊ ſic ꝙ. Spēs eſt q̄ de plib⁹
⁊ differētib⁹ nūero in eo qđ qđ ſit p̄dicat: ſ; hec qđē aſſigtō
ſpeciei ſpecialiſſime eſt ⁊ q̄ ſolū ſpēs ē: alie ꝟo erūt ⁊ nō ſpe-
cialiſſimaꝝ. Planū aūt erit qđ dr̄ hoc mō in vno ꝙ p̄dicam
to ſunt quedā generaliſſima ⁊ rurſus alia ſpecialiſſima: ⁊ int̄
generaliſſima et ſpecialiſſima ſunt alia. Eſt aūt generaliſſi-
mū qđē ſup̄ qđ nō eſt aliđ genus ſuꝑueniēs. Specialiſſimū
aūt poſt qđ nō erit alia inferior ſpēs: int̄ gn̄aliſſimū autē et
ſpecialiſſimū et gn̄a ⁊ ſpēs ſunt eadē ad aliud qđē ⁊ ad ali
ud ſumpta. Sit aūt vno ꝙ p̄dicamento manifeſtū qđ dicat
Subſtātia eſt quiddā ⁊ ipa eſt gen⁹: ſub hac aūt eſt corpus
ſub corpe ꝟo animatū corpus: ſub quo animal: ſub animali
rationabile animal: ſub quo homo: ſub homine vero ſortes
et plato: qui ſunt particulares homines.

Arboꝛ poꝛphiriana.

	Subſtantia.	
Corporea		Incoꝛporea.
	Coꝛpus	
Animatum		Inianimatum
	Coꝛpꝰ aĩatũ	
Senſibile.		Inſenſibile
	Animal	
Rationale		Irrationale.
	Anĩal rõnale	
Mortale		Immortale.
	Homo.	
Soꝛtes.		Plato

Et hoꝝ ſb̃a quidẽ generaliſſima eſt eo ꝙ genus ſit ſolũ. hõ ꝟo ſpecialiſſimũ eo ꝙ ſpecies ſit ſolum. Corpus ꝟo ſpẽs quidem eſt ſb̃e: genus ꝟo corpis animati: ⁊ aimatum corpus quidẽ ſpẽs corpis genus ꝟo aĩalis: animal aũt ſpẽs q̃dẽ aĩati corpis: genꝰ aũt rationał aĩalis: ſꝫ rõnale aĩal ſpẽs ẽ aĩalis: genꝰ ꝟo hoĩs: hõ ꝟo ſpẽs q̃d ẽ rõnalis aĩalis: nõ aũt eſt genus ꝑticulariũ hominũ: ſed ſolũ ſpẽs: ⁊ om-

qđ ante indiuiduū ꝑmū eſt: ſpecies erit ſolū nō etiaꝫ gen⁹
Quēadmodū ſubā igiꝭ cū ſit ſuꝑma eo ꝙ nihil ſupra eā ſit
genus eſt generaliſſimū: ſic etiam hō cū ſit ſpēs poſtꝗ non
erit alia inferior ſpēs neqꝫ aliquid eoꝝ que pñt diuidi ſꝫ ſo-
luꝫ indiuidua Indiuiduū aūt eſt ſortes et plato: ſpēs erit ſo
.. t vltima ſpēs: vt dictū eſt ſpecialiſſima ſpecies. Que ve
ro ſunt in medio eoꝝ que ſuꝑ ipa ſunt erunt ſpēs Eoꝝ vero
que poſt ipa ſunt: ſunt genera. quare hec quidē duas habēt
habitudines eam que eſt ad inferiora ſm quā genera ipſoꝝ
eſſe dicunꝭ. Extrema ꝟo vnam habent habitudinem: nam
⁊ generaliſſimū ad ea quidē que poſteriora ſūt habitudinē
habet cū ſit genus oīm id qđ eſt ſuꝑmum: eam ꝟo que ē ad
ſuperiora nō habet cum ſit supremū et primum principium
Specialiſſimū āt vnā hꝫ hitudinē eā q̄ eſt ad ſuꝑiora q̄rū ē
ſpēs: eā ꝟo q̄ ē ad poſteriora nō hꝫ ſꝫ etiā idiuiduoꝝ dꝭ ſpe
cies: ſꝫ ſpecies quidē indiuiduoꝝ eſt continens: ſpecies autē
ſuꝑiorum velut que ab eis continenꝭ. Determinant ergo ge-
neraliſſimū: ita ꝙ cum ſit genus non eſt ſpecies: et rurſus qđ
non eſt aliud genus ſuperueniens. Specialiſſimum ꝟo qđ
cū ſit ſpecies non eſt genus: ⁊ cū ſit ſpecies nunꝗ diuidiꝭ in

alias ſpecies:et quod de pluribus differentibus numero in eo quod quid ſit p̄dicat:ea vero que in medio ſunt extremorū ſub alterna vocāt gn̄a ⁊ ſpēs ⁊ vnū quodq̄ ipſorū ſpēs eſſe et gen⁹ pōt ad aliud quidē ⁊ ad aliud ſumpta: ea vero q̄ ſunt ante ſpecialiſſimū vſq̄ ad generaliſſimū aſcendentia ⁊ genera dicūt et ſpecies et ſubalterna genera: vt agamēnon atrides:et pelopides:et tantalides:et vltimuz iouis: ſed in familijs plerumq̄ reducunt ad vnum principium: verbi gratia:ad iouem. in generibus quidem et ſpeciebus nō ſic ſe habet ratio:neq̄ enim commune eſt vnum genus omniū ens: nec omnia eiuſdem generis ſunt ſm vnum genus ſup̄mum quemadmodum dicat Ariſto. ſed ſunt poſita quemadmodū dictū eſt in p̄dicamentis: prima decem genera ſunt quaſi prima decē principia rerum. Vel ſi quis omnia entia vocet inquit nuncupabit equiuoce non vniuoce. Si eñ vnum commune genus eſſet ens vniuoce entia dicerent. Cuz eñ decē prima principia entis ſm ſolum nomen eſt:non eñ ſm ratōnis diffinitionem que ſm nomen eſt: decē quidē generaliſſima ſunt:ſpecialiſſima vero in numero quoddam non ſunt tn̄ in definito:induidua aūt que ſunt poſt ſpecialiſſima infini-

ta ſunt. Quapropter vſq ad ſpecialiſſima a gn̄aliſſimis de
ſcendentes iubet plato quieſcere: deſcendere autem per me-
dia diuidentem ſpecificis differentijs: infinita vero inquit re-
linquenda ſunt: neq enim eorum poſſe fieri diſciplinam. De-
ſcendentibus vero ad ſpecialiſſima neceſſe eſt diuidentem per
multitudinē ire. Aſcendētibus vero ad generaliſſima neceſſe
eſt colligere multitudinē. Collectiuum enim multorum in vnam
naturam ſpecies eſt: et magis id quod genus eſt. Particula
ria vero et ſingularia ſemper in multitudine econtrario diuidūt id
quod eſt vnum. Participatione enim ſpeciei plures homines
ſunt vnus homo: particularibus vero ſemper vnus hō et communis
plures: diuiſiuum autem ſemper eſt quod ſingulare eſt. Colle
ctiuum enim et adunatiuum quod cōe eſt. Aſſignato autem genere
et ſpē quid ſit vtrunq et genē quidem vno ſpeciebus vero plu
ribus. Semper enim in plures ſpecies diuiſio generis fit: genus
quidem de ſpecie ſemper predicatur: et omnia ſuperiora de infe
rioribus: ſpecies autem neq de genere ſibi proximo predicatur
neq de ſuperioribus neq enim conuertitur. Oportet enim aut equa de
equis predicari vt hynnibile de equo: aut maiora de minoribus vt
animal de homine: minora vero de maioribus minime: neq enim animal

dicimus hominē eſſe quēadmodū hoiem aial: de quib⁹ aūt
ſpēs p̄dicat̄ de his neceſſario ⁊ ſpēi gen⁹ p̄dicat̄ ⁊ gn̄is gen⁹
vſqꝫ ad generaliſſimū: ſi em̄ verꝫ eſt hoiem ſocra. dicere ho-
minem aūt aial. Animal v̄o ſubſtantiam verū eſt ſocra. aial
atqꝫ ſubſtantiā dicere. Semꝑ em̄ ſuꝑiora de inferioribus p̄
dicant̄ ſpecies aūt de indiuiduis predicat̄ genus vero ⁊
ſpecie ⁊ de indiuiduo p̄dicat̄: generaliſſimū aūt et de gene-
re et de generibus p̄dicat̄: ſi plura ſint media ſubalterna et
de ſpecie ⁊ de indiuiduo p̄dicat̄: dicit̄ aūt generaliſſimū qđ
de omnibus ſub ſe poſitis generibus et ſpeciebus et de idi
uiduis: genus aūt ꝙ an̄ ſpecialiſſimū eſt: ⁊ de oībus ſpecia-
liſſimis ⁊ de indiuiduis: dr̄ ſolū aūt ſpēs đ oībus indiuidu
is: indiuiduū aūt dr̄ đ vno ſolo ꝑticulari: indiuiduū aūt dr̄
ſortes ⁊ hoc albū ⁊ hic veniens ⁊ ſophronici filius ſi ſol⁹ ſit
ſortes ei filius. Indiuidua v̄o dicunt̄ hmōi: qm̄ ex ꝓꝓetat i
bus ꝯſiſtit vnūqđqꝫ eoꝝ: quaꝝ nunq̄ꝫ in alio erit eadem col
lectio. Sortis aūt ꝓprietates nunq̄ꝫ in aliquo erunt ꝑticu-
larium: hec v̄o que ſunt hominis ꝓprietates: dico aūt eius
que eſt communis: erunt eedem in pluribus magis autē in
omnibus ꝑticularibus hoibus eo ꝙ homines ſūt. Contine

tur aũt iudiuiduũ quidẽ ſub ſpecie:ſpecies autẽ ſub genere Totũ igitur quoddã genus eſt:indiuiduum aũt ꝑs ſpecies ꝟo totũ eſt et pars:ſed pars quidẽ alterius. totũ ꝟo non alterius:ſed alijs partibus totum eſt. De genere q̃dem ⁊ ſpecie:et quid generaliſſimũ:et quid ſpecialiſſimũ: et que genera [illegible]dem et ſpecies ſint:etiam indiuidua: ⁊ quot modis genus et ſpecies dicanꝭ ſufficienter dictum eſt.

DIfferentia ꝟo cõiter ⁊ ꝓprie ⁊ magis ꝓprie dr. Cõmuniter differre alterum ab altero dicitꝭ ꝙ alteritate quadam differt quocunqꝫ mõ vel a ſeipo vel ab alio: differt eñ ſortes a platone alteritate q̃dã ⁊ ipſe a ſe vel puero vel iã viro vel faciente aliq̃d vel quieſcente ⁊ ſemꝑ in aliq̃ modo habendi ſe alteritatibus. Proprie aũt differre alterꝫ ab altero dicitur:quando in inſeꝑabili accñte ab altero differt. Inſeꝑabile accñs eſt: vt naſi curuitas:cecitas oculorum cicatrix cũ ex vulnere occaluerit. Magis ꝓprie aũt differre alterum ab altero dr qñ ſpecifica differt differentia: quẽadmodũ hõ ab equo ſpecifica differentia differt id eſt rationali qualitate. Uniuerſaliter aũt omnis differentia alteratum facit cuilibet adueniens. Sed ea que eſt cõmuniter ⁊ ꝓprie

alterum ſolū facit. Illa ꝟo que eſt magis ꝓprie aliud. Dif
ferentiarū quidem alie alteratum faciunt: alie ꝟo aliud. Il
le ꝟo que faciūt aliud ſpecifice vocantur. Ille vero que al-
terum faciunt ſimpliciter differentie. Animali quidem diffe
rentia adueniens rationalis aliud facit et ſpeciem animalis
facit. Illa ꝟo que eſt mouēdi alteratū ſolum a quieſcentia
cit. Quare hec quidem aliud illa ꝟo alteratū ſolum facit.
Scd̄m igitur aliud facientes diuiſiones fiunt a generibus
in ſpecies: et diffinitiones aſſignant̄ que ſunt ex genere ⁊ hu
ius differentijs: ſm autem eas que ſolum alteratum faciunt
alteratio ſola ꝯſiſtit ⁊ aliquo mō ſe hn̄di ꝑmutatiōes fiunt
A ſuꝑioribus igit̄ rurſus inchoantibus dicendū eſt: differē
tiarum alias quidem eſſe ſeꝑabiles: alias ꝟo inſeperabiles
mouere et quieſcere: ⁊ ſanum eſſe et egrum: et quicūqȝ his ꝓ
xima ſunt ſeꝑabilia ſunt. At ꝟo aquilinum eſſe vel ſimum:
vel rationale vel irrationale eſſe inſeperabilia ſunt Inſepe
rabilium autem alie quidem ſunt per ſe alie ꝟo per accidēs
Nā rationale per ſe ineſt homini et mortale et diſcipline eē
perceptibile. At ꝟo aquilinum eſſe vel ſimum eſſe ſm accn̄s
ſunt et non per ſe. Ille igitur que per ſe ſunt in ſubſtantie ra

tione accipiunt et faciunt aliud. Ille vo que ſm accñs ſunt
nec in ſbe rõne accipiunt: nec faciũt aliud ſꝫ alteratũ ſolum.
Et ille quidẽ que ꝑ ſe ſunt nõ ſuſcipiunt magis nec minus.
Ille vo q̄ ꝑ accñs ꝛ ſi inſeꝑabiles ſunt: intenſionẽ ſuſcipiũt
ꝛ remiſſionẽ: nam neqꝫ genꝰ aut magis aut minꝰ predicatur
de eo cuiꝰ eſt genus: neqꝫ gn̄is differentie ſm quas diuidit
ipm genus. Ipe eñ ſunt q̄ vniuſcuiuſqꝫ rõnẽ id eſt diffinitõ
nem complent: eſſe autẽ vnicuiqꝫ vnũ et idem neqꝫ intenſi-
onem neqꝫ remiſſionem ſuſcipiens eſt. Aquilinum autẽ vel
ſimũ vel coloratũ eſſe aliquo modo intenduntur et remittũ
tur. Cum igitur tres ſpecies differẽtie conſiderent: ꝛ cũ hee
quidem ſunt ſeꝑabiles: ille vo inſeꝑabiles: et rurſus inſeꝑa
bilium: cuꝫ hee q̄dẽ ſint ꝑ ſe ille vo ꝑ accidens: et rurſus ea-
rum que ſunt ꝑ ſe differentiarũ: alie quidẽ ſunt ſm quas di-
uidimus genera in ſpẽs. Alie vo ſm quas que diuiſa ſunt:
ſpecificant: vt cũ ꝑ ſe quidẽ differentie ſint hmõi animati et
inanimati: ſenſibilis et inſenſibilis: rationalis ꝛ irrationalis
et mortalis et immortalis Ea quidem que eſt animati ꝛ ſen
ſibilis differentia conſtitutiua eſt ſubſtantie animalis. Eſt
enim animal ſubſtantia animata ſenſibilis Ea vero que eſt

mortalꝭ et immortalis dr̃ia rõnalis ⁊ irrationalꝭ diuiſiue ſũt
animalꝭ differentie: ꝑ eas em̄ gn̄a in ſpẽs diuiduntᷣ. Sꝫ hee
quidē diuiſiue ſunt differentie geneꝝ completiue fiunt et cõ
ſtitutiue ſpecieꝝ. Diuiditᷣ em̄ aĩmal rõnali et irrationali dif
ferentia: et rurſus mortali et immortali differentia: ſed ea q̄
eſt rationalis dr̃ia ⁊ mortalꝭ ꝯſtitutiua eſt hominis ratio[n]aꝭ
ṽo ⁊ immortalꝭ dei. Ille ṽo que ſunt irrationalis ⁊ mortalꝭ
irrationaliũ animaliũ. Sic etiã ſuꝑma ſubſtantia cũ diuiſi-
ue ſit animati ⁊ inanimati drie ſenſibilꝭ ⁊ inſenſibilis ſꝫ ani-
mati et ſenſibilis ꝯgregate ad ſubſtantiam animal ꝑficiunt
qm̄ ergo heedē alio mõ accepte fiunt ꝯſtitutiue: alio modo
ṽo diuiſiue ſpecifice oẽs vocantᷣ. Ex his maxime opus eſt
ad diuiſiones geneꝝ et diffinitiones ſpecieꝝ. Sed nõ in hiſ
que ſm accidens inſeꝑabiles ſunt nec magꝭ his que ſunt ſe
perabiles quas etiam determinantes dicunt. Differẽtia au
tem eſt qua abundat ſpecies a genere re: homo enim ab a-
nimali plus habet rationale et mortale: animal eniꝫ neqꝫ ip
ſum nihil horum eſt. Nam vnde habebit ſpecies differenti
as: neqꝫ enim genus oppoſitas habet differentias. Nam in
eodem genere ſimul habebit oppoſita: ſed quemadmodum

ꝓbant phi: ꝑtāte quidē omnes hꝫ genus ſub ſe poſitas dif-
ferētias actu ꝟo nullā at ſic: neqꝫ ex his que nō ſunt aliquid
ſit: neqꝫ oppoſita circa idem ſunt. Diffiniūt aūt et eā hoc mō
Differentia eſt que de pluribus et differētibꝰ ſpecie in eo ꝙ
quale ſit ꝑdicatur. Rationale eñ ⁊ mortale de hoīe predicā
tur in eo ꝙ qualis ſit homo. ſed nō in eo ꝙ quid ſit. Quid ē
eñ homo nobis interrogatis conueniens eſt dicere animal
quale aūt aīal inquiſiti qm̄ rationale ⁊ mortale eſt conueni
enter aſſignabimus. Rebus eñ conſtantibus ex materia et
forma vel ad ſilitudinē ꝓportionemqꝫ materie et forme cō-
ſtitutionē habentibus: quemadmodū ſtatua eſt de materia
eris ex forma aūt figura ſic ⁊ hō cōis ⁊ ſpecialis: ex materia
qdē ſilr ꝓportionaliterqꝫ ꝯſiſtit ex genē: ex forma autē dr̄ia
Totū āt hoc anial rōnale ⁊ mortale hō eſt quēadmodū illic
ſtatua. Deſcribunt autē hmōi dr̄iam ⁊ h̄ mō. Dr̄ia eſt qꝺ eſt
aptū natū diuidere: ea que ſunt ſb eodē gn̄e. Rationale eñ
⁊ irrationale hoīem et equū q̄ ſub eodē ſunt gn̄e qꝺ eſt ani-
mal diuidūt. Aſſignt aūt et h̄ mō. Dr̄ia eſt qua differunt a
ſe ſingula: nam ꝑm genus non differunt Sumus eñ anima
lia mortalia et nos et irrationalia: ſed additū rationale ſe

perat nos ab illis. Rationales enim ſumus & nos et dij: ſed mortale appoſitum diſiungit nos ab illis. Ulterius autem ſpeculantes et perſcrutantes differentiam dicunt non quodlibet eorum que ſub eodem genere ſunt diuidentium eſſe differentiam. Sed quod ad eſſe conducit et quod diffinitionis eius quod eſt eſſe rei pars eſt. Neq enim quod aptum natum eſt nauigare erit hominis differentia: et ſi proprium ſit hominis dicimus enim animalium hec quidem apta nata ſunt ad nauigandum: illa vero minime diuidentes ab alijs: ſed aptum natum eſſe ad nauigandum: non erit completiuum ſubſtantie: nec eius pars: ſed aptitudo eſt quedam eius. Idcirco non eſt talis quales ſunt que ſpecifice vocantur differentie. Sunt ſpecifice ergo differintie quecunq alteram faciunt ſpecie: quecunq in eo q quale eſt accipiunt et de differentijs quidem hec ſufficiant.

Proprium aūt quadriuariā diuidūt. Nā & id quod alicui ſoli ſpeciei accidit: et ſi non omni ꝓprium dicitur: vt homini eſſe medicum vel geometram. Et quod omni & ſi non ſoli accidit: quemadmoduȝ eſſe bipedem. Et quod ſoli et omni & aliquando: vt homini in ſenectute caneſcere.

Quartum vo id quo conuenit et ſoli et omni et ſemper: vt hominem eſſe riſibile. Nam etſi non rideat ſemper tamen riſibilis dicitur: non ꝙ ſemꝑ rideat: ſed ꝙ aptus natus ſit ad ridendum: hoc autem ſemper eſt ei naturale et equo hynnibile. Hec autem proprie dicuntur propria: quoniam etiam conuertuntur: quicquid enim hynnibile eſt equus eſt: et qc-quid equus eſt: hynnibile eſt.

Ccidens eſt quod adeſt et abeſt preter ſubiecti corruptionem. Diuiditur autē in duo: in ſeperabile ⁊ in inſeperabile: namqꝫ dormire ſeperabile accidens eſt: nigruꝫ vero coruo et ethiopi inſeperabiliter accidit. Poteſt autem ſubintelligi et coruus albus et ethiops nitens candore preter corruptionem ſubiecti. Diffiniunt autem ſic quoqꝫ. Accidens eſt quod contingit eidem ineſſe et non ineſſe: vel qđ neqꝫ genus: neqꝫ ſpecies: neqꝫ differentia: neqꝫ propriuꝫ ſit: ſemper autem in ſubiecto conſiſtens eſt. Omnibus igiť determinatis que poſita ſunt dico autem genere et ſpecie ⁊ differentie et proprio et accidente: dicendum eſt que eis communia ſunt et que propria.

Commune quidē eſt omnibus de pluribus ꝑdicari ſz genus quidē de ſpeciebus: indiuiduis et differentia ſimiliter. Species aūt de his que ſub ipſa ſunt indiuiduis. At vo proprium: et de ſpecie cuius eſt ꝓprium: et de his q̄ ſub ipſa ſunt indiuiduis. Accidens autem et de ſpeciebus ⁊ de indiuiduis: nanq animal de equis hominibus ⁊ bo[illegible]s ⁊ canib' predicat: que ſpecies ſunt: et ꝺ hoc equo: et de hoc boue: et de hoc homine que ſunt indiuidua. Species nanq vt homo ſolum de indiuiduis que ſunt particulares homines predicatur. Irrationale vo de equis ⁊ bobus et de his qui ſunt particulares ꝑdicatur. Propriū vo quod eſt riſibile de homine ⁊ de his qui ſunt particulares homines. Nigrum vero et ꝺ ſpē coruoꝝ: et de his qui ſunt ꝑticulares: qꝺ eſt accidens inſeꝑabile ⁊ moueri de homine et equo: qꝺ ē accidens ſeꝑabile: ſed principaliter dicitur ꝺ indiuiduis: ſcꝺo vo loco de his que continent indiuidua.

Commune eſt aūt generi ⁊ dr̃ie ꝯtinētia ſpēꝝ. Continet eñ ⁊ dr̃ia ſpēs: ⁊ ſi nō oēs quot gña. Rōnale aūt etſi nō ꝯtinet ea q̄ ſunt irrōnalia vt gen': queādmodū animal: tñ cōtinet hominē ⁊ deū: q̄ ſunt ſpēs: ⁊ q̄cunq ꝑdicant de genere

vt genus de his que ſub ipo ſunt ſpeciebus pdicant. Que-
cunqꝫ de dria predicant: vt differentia: et de ea que ſub ipſa
ſunt ſpecie pdicantur: nam cum genus ſit animal: non ſolum
de eo predicatur: vt genus ſubſtantia et animatū: ſed etiam
de his que ſub animali ſunt ſpeciebus omnibus vſqꝫ ad in
diuidua pdicant. Cunqꝫ ſit differentia rationalis predicat:
de ea vt differentia id qd eſt vti ratione et non ſolum de eo
qd eſt rōnale ſed de his que ſunt ſub rationali ſpēbus pdica
tur. Cōmune eſt aūt pempto genere et differentia ſimul pe
rimi ea que ſub ipſis ſunt: quemadmodū ſi non ſit anial: nec
eſt equus neqꝫ homo: ita ſi nō ſit rationale nullum erit ani-
mal quod vtatur ratione.

Proprium aūt eſt generi de pluribus pdicari qꝫ dif-
ferentia et ſpecies et pprium et accñs: aial eni de ho-
mine et equo et aue et ſerpente pdicat: quadrupes vo de ſo
lis quatuor pedes habentibus: hō vo de ſolis indiuiduis:
et hynnibile de equo et de his qui ſunt pticulares: et accñs
de paucioribus ſilr. Optet aūt differentias accipe qbus di-
uiditur genus: non eas que cōplent ſubſtantiam gñis. Am
plius genus ↄtinet differētias poteſtate: animal quidē hoc

eſt rationale: illud ꝟo irrationale. Amplius genera quidē priora ſunt his que ſub ſe poſite ſunt differētijs: propter qđ ſimul quidem eas auferre: et non autem ſimul auferuntur. Sublato enim animali aufertur rationale ⁊ irrationale: differentie ꝟo non auferunt genus. Nam ſi omnes interimantur: tamen ſubſtantia animata ſenſibilis ſubintelligi po[illegible] quod eſt animal. Amplius genus quidem in eo quod quid eſt quemadmodum dictum eſt predicatur. Differentia ꝟo ī eo quod quale quid ſit predicatur. Amplius quidem genꝰ eſt vnum ſm̄ vnamquāq; ſpeciem: vt hominis id quod eſt animal. Differentie vero plurime vt rationale mortale mētis et diſcipline perceptibile quibus ab alijs differt. Et genus quidem conſimile eſt materie: forme ꝟo differentia Cū autem ſint alia communia et propria generis et differentie: nunc iſta ſufficiant.

G Enus aūt ⁊ ſpēs commune quidē hn̄t quemadmodū dictū eſt de pluribus ꝑdicari Sumatur autē ſpecies vt ſpecies: non autem vt genus ſi fiunt idem et ſpecies et genus. Commune autem eſt his priora eſſe his de qbus ꝑdicant. Et totum quoddam vtrunq; eſſe.

Differunt aũt: qm̃ genus quidem ꝯtinet ſpeciem: ſpecies v̈o ꝯtinetur et non continet genus: in pluribus autem genus eſt ꝙ̃ ſpecies. Genera em̃ preiacere oportet ⁊ informata ſpecificis differentijs perficere ſpecies. Vñ priora ſunt gña naturaliter Et ſimul interimentia ſi ſpecies que non ſimul interimantur Et ſpecies quidem cum ſit eſt gen⁹ genus vero cum ſit non omnino erit ſpecies Et genera quidem vniuoce de ſpeciebus predicantur: ſpecies v̈o de generibus minime Ampli⁹ q̄d ē gña eaꝝ abundāt q̄ ſb ipis ſunt ſpecieꝝ ꝯtinētia: ſpēs v̈o a gñib⁹ ꝓprijs abūdāt ⁊ differētijs Amplius neqꝫ ſpecies fit nunꝙ̃ generaliſſimum; neqꝫ gen⁹ fit ſpecialiſſimum.

Generis āt ⁊ ꝓprij cōe q̄dē ē ſeq̄ ſpēs: nā ſi hō ē aīal ē ⁊ ſi hō ē: riſibile ē: ⁊ eq̄liter p̄dicari gen⁹ de ſpecieb⁹: ⁊ ꝓpriū d̄ his q̄ illo ꝑticipāt: equalit̄ em̄ et hō ⁊ bos animal et catho et cicero riſibiles. Cōmune aūt eſt his ⁊ vniuoce p̄dicari. Nam genus d̄ ꝓprijs ſpecieb⁹: ⁊ ꝓpriū de his quoꝝ eſt ꝓprium. Dr̄ũt aūt quō iam genus quidem prius eſt: poſterius vero ꝓprium. Oportet enim eſſe prius animal. dehinc diuidi differentijs et proprijs. Genus vero de plurib⁹

ſpecieb⁹ ꝑdicat̃ ꝓpriũ vo de vna ſola cui⁹ eſt ꝓpriũ:Et ꝓ-
prium vo ↄuerſim ꝑdicat̃ de eo cuius eſt ꝓprium:gen⁹ ve-
ro de nullo ↄuerſim predicat̃:nam neq; ſi animal eſt: homo
eſt neq; ſi animal eſt riſibile eſt.ſi vero riſibile eſt:homo ē et
econuerſo:Amplius ꝓprium omni ſpeciei ineſt cuius eſt ꝓ
prium et ſoli et ſemꝑ et vniuoce.Genus vo omni ſpeciei [in]
eſt cuius fuerit genus et ſemꝑ:nõ aũt ſoli.Amplius ſpecies
quidē interempte nõ ſimul interimunt gña cuius ſunt ſpēs.
Propria aũt interempta ſil'r interimũt ea quoꝝ ſunt ꝓ̃pa: et
his quoꝝ ſunt ꝓ̃pa interemptis ip̃a ſimul interimuntur.]

GEneris vo et accñtis cõe eſt de pluribus queadmo-
dum dictũ eſt ꝑdicari ſiue ſeꝑabilium ſiue inſeꝑabi-
lium ſit accidens:etem̃ moueri de pluribus:et nigrũ de cor-
uis et de omnibus ethiopibus ⁊ de aliquib⁹ inanimatis ꝑ-
dicatur.Differt aũt genus ab accñte: qm̃ genus quandoq;
ante ſpeciem eſt.Accñtia vo ſpeciebus poſteriora ſunt:nam
etſi etiam inſeꝑabile ſumatur accñs:tñ illud cui accidit prius
eſt ꝙ̃ accñs.Et genera quidē que participant equalit̃ parti-
cipant:accñtia vo non equaliter.Intenſionē em̃ et remiſſio-
nem ſuſcipit accñtiũ participatio:genera vo minime.Et ac

Omnia si perdas famam servare memento
Quam semel amissa postea nullus eris

cidentia quidē in indiuiduis ꝑncipalr̄ ſbſiſtit: gn̄a ꝟo ⁊ ſpe-
cies naturalr̄ ꝑora ſunt indiuiduis ſubſtantijs. Et gn̄a qui-
dē in eo ꝙ quid ꝑdicanť de his q̄ ſub ipis ſunt. Accn̄tia ꝟo i
eo qḋ quale eſt, vel quō ſe hēat vnūquodqꝫ. Qualť eni ethi
ops interrogati dicimus niger eſt ⁊ quēadmoduꝫ ſortes ſe
habet dicimus ſedet vel ambulat. Genus ꝟo quō ab alijs
differat dcm̄ eſt. Cōtingit autem vnūquodqꝫ aliorū differ-
re ab alijs quatuor: vt cum q̄nqꝫ res ſint vna queqꝫ ab alijs
quatuor differt q̄terq̄nqꝫ fiunt. xx. oēs dr̄e. Sed ſemꝑ po-
ſteriorib⁹ enumeratis ⁊ ſcdis quidē vna dr̄a ſupatis: ꝑpte
rea qm̄ iā ſumpta eſt. Tercijs ꝟo duab⁹: quartis ꝟo tribus
quintis ꝟo quatuor decē oēs fiunt: q̄tuor eni tres due vna.
Genus ꝟo differt a dr̄a ſpē ꝓꝑo et accn̄ti. Quatuor igitur
oēs dr̄e ſunt. Dr̄a ꝟo quo differt a gn̄e dictū eſt qn̄ q̄ differ
ret genus ab ea dicebať Relinq̄tur ģ quō differētia differat
a ſpecie ⁊ ꝓꝑo ⁊ accn̄te dicē: ⁊ fiunt tres. Rurſus ſpēs quō q̄
dē differat a dr̄a dcm̄ ē qn̄ ꝟo differret a ſpē dr̄a dicebatur
Quō aūt differt ſpēs a gn̄e dictū eſt qn̄ quo differt genus a
ſpecie dicebať. Reliquū eſt quō differat ſpēs a ꝓprio ⁊ acci
dente dicať. Due etiā ſunt iſte differētie: ꝓpriū ꝟo quo dif-

C

ferat ab accidente relinquit: naȝ quo a ſpecie et gn̄e ⁊ a dr̄ia
differat p̄dictū ē etiā in illoꝝ ad ip̄m differentijs. Quatuor
igit ſumptis gn̄is ad alia differentijs tribus vo drie: duabꝰ
aūt ſpeciei. Una vo ꝓprij ad accn̄s decē erūt oēs: quaꝝ qua
tuor q̄ erunt generis ad reliqua ſupius demonſtrauimus.
Cōmune vo differentie et ſpeciei eſt equaliter ꝑticipari: ho
mine em̄ equaliter participant particulares hoies et rōnali
differentia. Commune vero eſt ⁊ ſemꝑ etiaȝ adeſſe his que
horū participant: ſortes em̄ ſemꝑ eſt rōnalis et ſemꝑ homo

PRopriū aūt drie eſt qm̄ in eo qd̄ quale ſit p̄dicat ſpe
ciei vo in eo qd̄ quid eſt: nam etſi hō velut qualitas
accipiat: nō ſimpl'r erit qualitas ſed ſm id quod generi ad-
uenientes drie conſtituūt eam. Amplius dr̄ia quidē in plu
ribus ſpeciebus ꝯſiderat: quēadmodū quadrupes in pluri-
bus animalibus ſpecie differentibus. Species vo in ſolis
his que ſub vna ſpecie ſunt indiuiduis Amplius differentia
prima eſt ab ea ſpecie que eſt ſm ip̄am driam ſit em̄ ablatuȝ
rōnale interemit hoiem: hō vo interemptus nō aufert ratio
nale cū ſit deus. Amplius quidē dr̄ia cōponitur cuȝ alia dif
ferentia: rōnale quidē et mortale cōpoſitū eſt in ſuba hois.

Spẽs ꝰo ſpeciei nõ cõponiẗ vt gignat aliquã aliã ſpeciem Quedã eñ equa cuidã aſino ꝯmiſceẗ ad muli gñationem. Equa eñ ſimplr aſino nunꝙ ꝯueniẽs ꝑficiet mulum.

DIfferentia ꝰo ꝛ ꝓpriũ cõe quidẽ hñt equaliter ꝑticipari ab his. Eoꝝ que ꝑticipant equaliẗ. rõnalia eñ rõnalia ſunt:et riſibilia:riſibilia ſunt:et ſemꝑ ꝛ oĩ adeſſe cõe vtruſq3 eſt Si eñ curteẗ q̃ ẽ bipes nõ ſbã ꝑimiẗ:ſed ad q̃d natũ eſt ad id diciẗ ſꝑ eſſe:nã riſibile ad id ad qđ natũ ẽ dẗ ſemꝑ eſſe:ſed nõ in eo ꝙ ſemꝑ rideat. Propriũ aũt ꝛ differẽtia differũt:qm̃ hec de pluribus ſpeciebus dẗ ſepe:vt rõnale de homine et đ deo:ꝓprium ꝰo de vna ſola ſpecie cuius ẽ ꝓprium. Et dĩa quidẽ in illis eſt ꝯſequens quoꝝ eſt differentia:ſed non ꝯuertiẗ. Propria ꝰo ꝯuerſim predicantur đ his quorum ſunt propria: idcirco conuertuntur.

DIfferentia ꝰo et accñti cõe quidẽ eſt đ pluribus dici Cõe ꝰo eſt ad ea que ſũt inſeꝑabilia accñtia ſꝑ et oĩbus adeſſe bipes eñ ſemꝑ adeſt hoĩbus oĩbus: nigrũ omnibus coruis Differũt aũt qm̃ ꝯtinet ꝛ nõ ꝯtinetur differentia ꝯtinet eñ rõnalitas hoĩem. Accñtia ꝰo quodãmodo continent ꝛ ꝯtinenẗ: ꝯtinent q2 in pluribus ſunt ꝯtinenẗ eo ꝙ nõ

vnius accñtis ſuſceptibilia ſubiecta ſunt ſed plurimoꝝ. Et dr̃ia q̃dē in intenſibilis ⁊ irremiſſibilis eſt. Accñtia vͦ magis et minus recipiũt. Et impmixte quidē ſunt ꝯtrarie drĩe. Mixta vͦ ꝯria accñia ſunt. Hmõi cões ⁊ ꝓpetates drĩe ceteroꝝ ſunt. Spẽs vͦ q̄ differat a gñe: ⁊ dr̃ia dictũ ē in eo qđ dicebamꝰ quo genus ab accñte: ⁊ quo dr̃ia differat a cet[...]

Speciei vͦ ⁊ ꝓprij cõe eſt de ſe vniuoce p̄dicar[...] nam ſi hõ eſt: riſibile eſt: et ſi riſibile eſt homo eſt. Riſibile vͦ qm̃ ẜm id qđ natũ eſt dicit̃ ſepe iam dictũ eſt. Equaliter eñ ſunt ſpecies in his que eoꝝ participant: et quoꝝ ꝓp̃a ſint ꝓp̃a. Differt aũt ſpẽs a ꝓprio: qm̃ ſpẽs quidē ⁊ alijs genus eſſe põt. Propriũ vͦ et aliaꝝ ſpecieꝝ eſſe impoſſibile ē. Et ſpẽs quidē añ ſubſiſtit q̃ꝫ ꝓpriũ. Propriũ vͦ poſtea fit in ſpecie. Oꝑtet eñ hoiem eſſe vt riſibile. Amplius ſpecies quidē ſemꝑ actu adeſt ſubiecto. Propriũ vͦ aliq̃n actu ſēꝑ aũt ꝑtãte: hõ eñ ſemꝑ actu eſt ſortes: hõ vͦ nõ ſemꝑ ridet q̃uis natura ſꝑ ſit riſibil̃. Ampliꝰ quoꝝ termini ſunt differē tes: ip̃a ſunt dr̃ia. Eſt aũt ſpeciei eſſe ſemꝑ ſub gñe: ⁊ de pluribus differentibus numero in eo qđ quid ſit p̄dicari: ⁊ cetera huiuſmodi. Proprij vͦ ſoli et ſemꝑ et omni adeſſe.

SPeciei vero et acciñtis cõmune quidẽ eſt de pluribus predicari. Rare vero alie ſunt cõmunitates: ꝓpterea q̃m plurimũ a ſe differunt accñs et id cui accidit. Propria vero vtriſq; ſunt: ſpeciei vero in eo quod quid eſt p̃dicari de his quoꝝ eſt ſpecies. Accidentis vero in eo ꝙ quale quidẽ vel q̃ modo ſe habet. Et ꝓpriũ eſt vero vnã quãq; ſubam vna ſpecie participari: pluribus aũt accidentibus et ſeꝑabilibus et inſeꝑabilibus. Et ſpecies quidẽ ante ſubintelligi poteſt q̃ȝ accñtia vel ſi ſint inſeꝑabilia. Oꝑtet aũt ſubiectũ eſſe priuſ vt illi aliquid accidat. Accñtia vero poſterioris generis ſunt: et aduenticie nature. Et ſpeciei quidẽ participatio eſt equaliter accñtis vero vel ſi ſit inſeꝑabile non equaliter. Ethyops eñ ab alio ethyope habebit colorem vel intenſum amplius vel remiſſum ſm nigredinẽ. Reſtat ergo et de ꝓprio et accidente dicere quo etiã a ſpecie proprium et a differentia differt et a genere dictum eſt.

COmmune aũt ꝓprij et inſeꝑabilis accidentis eſt ꝙ preter ea nunq̃ȝ ꝯſiſtãt illa in quibus conſiderantur quemadmodũ eñ p̃ter riſibile nõ ſubſiſtit hõ: ita et ethiops non ſubſiſtit p̃ter nigredinem: et queadmodũ omni et ſemꝑ

adeſt ꝓprium ſic et inſeperabile accidens. Differt aũt ꝓpri-
um q̃m vni ſoli ſpeciei adeſt quemadmodum riſibile homi
ni. Inſeperabile vo accidens vt nigrum non ſoli ethyopi ſʒ
etiam coruo et carboni ⁊ ebano ⁊ quibuſdam alijs. Quare
ꝓpriũ cõuerſim predicatur de eo cuius eſt ꝓprium et equa
liter: inſeꝑabile vo accidens nõ cõuerſim. Et ꝓprioꝝ equa
liter quidem eſt participatio. Accidentium vero hec quideꝫ
magis: illa vo minus. Sunt quidem alie cõmunitates ⁊ ꝓ-
prietates eorum que dicta ſuut: ſed ſufficiant hic ad diſcreti
onem eorum communitatiſq; traditionem.

¶ Explicit liber quinq; vniuerſalium Porphirij.

Liber Cathegoriarum Ariſtotel' Tres continet tractatus. Primus eſt de ante-predicamentis: cuius tria ſunt capitula. Primum eſt de primo antepredicamento: ſcilicet diffinitione.

Æ Quiuoca dicuntur quoꝝ ſolum nomen cõmu-ne eſt: ſcðm nomen vo ſubſtantie ratio diuerſa vt animal hõ et qð pingitur: hoꝝ em̃ ſolũ no-men commune eſt: ſm nomen vo ſubſtantie ratio diuerſa. Si quis em̃ aſſignet quid vtrunqꝫ eoꝝ ſit: quo ſint animalia ꝓpriam aſſignabit vtriuſqꝫ ratione͂. Uniuoca vo dicuntur quoꝝ nomen cõe eſt: ⁊ ſm nome͂ eade͂ eſt ſube rõ: vt aĩal hõ atqꝫ bos. Cõi em̃ noie vtraqꝫ aĩalia nuncupant̃: ⁊ eſt eadeꝫ ſbe rõ. Siqs em̃ aſſignat vtriuſqꝫ rõne͂ qd vtrũqꝫ ſit q̊ ſunt animalia: eandem aſſignabit rationem. Denominatiua vo dicuntur quecunqꝫ ab aliquo ſolo differentia caſu: et ſecun-dum nomen habent appellationem: vt a grammatica gram-maticus: et a fortitudine fortis.

Secundum capl'm de ſcðo añ predicamento qð eſt diuiſio.

EOrũ que dicunt̃ alia qde͂ dicunt̃ ſm ꝯplexione͂: alia vo ſine cõplexione dicunt̃. Et ea que ſm cõplexione͂

dicūꝛ ſūt: vt hō currit hō vincit. Ea ꝟo q̄ ſine ꝯplexione vt hō: bos: currit: vincit. Hoꝝ que ſunt alia ḋ quodā̄ ſubiecto dicūꝛ: i ſbiecto ꝟo nll'o ſunt vt hō de ſubiecto ꝟo ḋꝛ aliquo hoie i ſbiecto ꝟo nll'o ē: alia in ſbiecto q̄dē ſūt: ḋ ſbiecto āt ñ dicūꝛ. In ſbiecto āt eē dico ꝙ cū in alio ſit nō ſic̄ q̄dā̄ ꝑs im poſſibile ē eē ſine eo in q̄ ē vt q̄dā̄ grāmatica i ſbiecto q̄d ̄ vt in aīa: ḋ ſbiecto ꝟo nll'o dꝛ: ⁊ q̄dā̄ albū in ſbiecto q̄deꝫ vt in corꝑe: ḋ nullo aūt ſbiecto dꝛ: oīs em̄ color in corꝑe eſt. Alia ꝟo de ſubiecto dicunꝛ et in ſubiecto ſunt: vt ſcia i ſbie cto q̄dē eſt vt in aīa de ſubiecto ꝟo dꝛ: vt de grāmatica: alia ꝟo neq̄ꝫ in ſubiecto ſunt neq̄ꝫ de ſbiecto dicunꝛ vt aliq̄s hō aliquis equus: Nihil em̄ hoꝝ neq̄ꝫ in ſubiecto eſt: neq̄ꝫ ḋ ſb iecto ḋꝛ. Simpl'r aūt que ſunt indiuidua ⁊ in nūero ſingula ria de nullo ſubiecto dicunꝛ In ſubiecto aūt nihil prohibet ea eſſe: quedam em̄ grammatica in ſubiecto eſt.

Capitulum Tercium ḋ tercio anteꝑ̄dicamento ſcz Regula.

Quādo ꝟo alteꝝ ḋ alt'o ꝑ̄dicaꝛ vt ḋ ſbiecto q̄cunq̄ꝫ q̄ dē de eo ꝑ̄dicanꝛ omnia ḋ ſubiecto dicunꝛ vt homo de quodā̄ hoie ꝑ̄dicaꝛ: animal ꝟo ḋ homine: ergo ḋ homine

animal p̄dicantur quodā:quidā em̄ homo et homo eſt aial. Diuerſoꝝ em̄ generū et non ſubalternatim poſitoꝝ diuerſe ſunt ſpēs ꝛ differentie vt animalis ꝛ ſcientie. Animalis quidem dr̄ie ſunt greſſibile volatile et bipes. Scientia ꝟo nulla eaꝝ eſt neq₃ em̄ ſcia ē differt a ſcia i eo ꝙ bipes ē. Subalt[illegible]ū q̄dē geneꝝ nihil ꝓhibet eaſdem eſſe dr̄as: ſuperiora em̄ ď inferioribus predicanť:quare quecunq₃ predicati differentie fuerint eedem erunt et ſubiecti.

Tractatus ſcd̄s de veris predicamentis. Sex habꝫ capitula. Primum ipſorum numeꝝ recolligit

E Orū que ſm̄ nullā ꝯplexionē dicunť ſingulū aut ſb̄ſtantiā ſignat aut q̄ ̄titatē aut q̄litatē aut ad aliq̄d: aut vbi aut qn̄ aut pati aut facere aut ſitū aut hr̄e. Eſt autē ſb̄a quidem,vt ſingulū dr̄:vt hō ꝛ equus: q̄ ̄titas vt bicubitum tricubitū: qualitas vt albū:ad aliq̄d vt duplū: vbi ꝟo vt in loco:qn̄ aūt vt heri:ſitus ꝟo vt ſedet: iacet hr̄e ꝟo vt calciat⁹ armat⁹:facere ꝟo vt ſecare vrere: pati vt ſecari vri. Singula eoꝝ igiť q̄ dicta ſunt ipa quidē ſm̄ ſe in nll'a affirmatiōe dicunť:hoꝝ aūt ad ſeinuicē ꝯplexiōe affirmatio Vi

detur enim omnis affirmatio vera eſſe vel falſa. Eorũ que ſm nullã cõplexionem dicuntur eſſe ſingula: neqꝫ veruz eſt: neqꝫ falſum vt homo animal currit viuat.

Capitulum ſecundum: de predicamento ſubſtantie.

Subſtantia dicitur que proprie et maxime ac pri-paliter dicitur ſubſtare que neqꝫ de ſubiecto dicitur neqꝫ in ſubiecto eſt vt aliquis homo: aliquis equus. Secunde autem ſubſtãtie dicuntur que ſpecies ſunt in quibus ſpeciebus ille que principaliter dicuntur ſubſtantie ſunt hee: ⁊ harum ſpecieꝝ genera: vt aliqs homo in ſpecie quidem ẽ in homine: genus vo ſpeciei: animal eſt: ſcde vo ſbe dicũtur vt eſt hõ atqꝫ animal. Manifeſtũ eſt aũt ex his que dicta ſunt qm̃ eoꝝ quidẽ q̃ d ſubiecto dicunt neceſſe eſt nomen et rationem d ſubiecto p̄dicari: vt hominis d ſubiecto aliquo homine et nomen et rõ p̄dicabit. Quidã em̃ hõ eſt hõ: ⁊ animal rationale mortale: quare ⁊ nomen ⁊ ratio de ſubiecto p̄dicabitur. Eoꝝ vo que in ſubiecto ſunt in pluribus quidẽ neqꝫ ratio: neqꝫ nomen p̄dicabit. In quibuſdam vo nomen neqꝫ de ſubiecto: ratio predicabit. In aliquibus aũt nomen ni-

hil ꝓhibet p̄dicari quid ē aliq̄n de ſubiecto: rōnem ꝟo ipoſſibile vt albū cū i ſbiecto. ſ. corpe ſit p̄dicabit ꝺ ſbiecto. Quare nāq; corpus albū ꝺr rō ꝟo albi nunq̄ p̄dicabit de corpe. Alia ꝟo oīa aut de ſbiectis dicunt. ſ. ꝑncipalibus ſubſtātijs aut in ſubiectis eis ſunt hoc manifeſtū eſt ex his q̄ p ſingl'a ꝓponunt: vt animal ꝺ homine predicatur: ḡ ꝺ aliq̄ homine animal p̄dicabit. Nam ſi ꝺ nullo aliquoꝝ hominū: nec omnino ꝺ homine. Rurſus color in corpe eſt ḡ in aliq̄ corpore. Nā ſi nō in aliquo ſinguloꝝ: nec omnino in corpe erit: q̄re alia omnia aut de ſubiectis ꝑncipalibus dicūtur: aut in ſubiectis ſunt. Nō ḡ exiſtentibus ꝑmis ſubſtantijs impoſſibile eſt eſſe aliquid alioꝝ remanē. Oīa em̄ alia aut ꝺ ſubiectis ipſis dicūtur aut in ſubiectis ſunt. Scðarū ꝟo ſubſtantiaꝝ ſpēs magis eſt ſba q̄ genus: ꝓpinquior em̄ ꝑme ſube eſt. Si q̄s em̄ ꝑmā ſbam q̄d eſt aſſignet: euidentius et cōuenienti⁹ aſſignabit ꝓferens ſpēm q̄ genus: vt quemadmodū hominē aſſignando manifeſti⁹ aſſigbit hominē q̄ animal. illud aūt magis ꝓpriū eſt alicuius hominis: h aūt cōius et cū aliq̄s arborem aſſignat euidentius aſſignabit arborē proferens q̄ plantam. Amplius ꝑncipales ſubſtantie maxime dicunt

ſubſtantie:eo ꝙ omnibus alijs ſubiecte ſunt: et omnia alia
de his predicantur aut in eis ſunt. Et queadmodū aūt pri-
me ſubſtantie ad omnia alia ſe hn̄t ſicut ſpecies ſe habet ad
genera:ſubiacet em̄ ſpēs generi:et genera nanqȝ de ſpēbus
ꝑdicantur:ſpecies aūt ꝺ genere nō. Quare ex his ſpēs ē ma
gis ſubſtantia ꝙ̄ genus. Ipaꝝ vo ſpecieꝝ quecunqȝ nō ſūt
genera nihil magis alteꝝ altero ſubſtātia eſt:nihil em̄ fami
liarius aſſignabit ꝺ aliquo homine hominē aſſignando: ꝙ̄
de aliquo equo equū. Similiter aūt et principalium ſbſtan
tiarum nihil magis alterū altero ſubſtantia eſt. Nihil enim
magis aliquis hō ſubſtantia eſt:ꝙ̄ aliqs bos. Merito au
tē poſt principales ſubas ſola aliorū ſpēs et genera ſecūde
ſbe dicunṫ. Sola em̄ hic indicāt ꝑncipalē ſbam eoꝝ q̄ predi
canṫ:aliquē:em̄ hominē ſiquis aſſignauerit quid ꝙ̄ genꝰ aſſi
gnando familiarius demonſtrabit:et manifeſtius faciet ho
minē aſſignando ꝙ̄ animal:alioꝝ vo quicquid aſſignauerit
qlibet aſſignabit extranee: velut albū:aut currit: aut quod
cunqȝ taliū reddens merito:ergo hee ſole ſube ſecunde di-
cunṫ. Amplius ꝑme ſube eo ꝙ omnibus alijs ſubiacent pri
me ſube dicunṫ: ſicut aūt ꝑme ſube ad omnia alia ſe habēt

Ariſtotelis

ita ſpecies et genera p̄ncipaliū ſubſtantiarū ad reliqua oīa ſe hñt: de his eñ omnia alia p̄dicanť aliquē hoiem grāmaticū dicis eſſe: ergo et hoiem et aīal grāmaticū dicis eſſe: ſilr aūt ⁊ in alijs. Cōmune eſt aūt omni ſubē nō eſſe in ſubiecto p̄ncipalis nanq; ſuba neq; ḋ ſubiecto dr neq; in ſubiecto ē. Secūdarū vo ſubſtantiaꝝ ꝯſtat quidā ſic: qꝛ nulla eſt in ſbiecto hō eñ de ſubiecto vt de aliquo hoie p̄dicať. In ſubiecto āt nullo eſt: nō eñ in aliquo hoie hō eſt. Silr aūt ⁊ aīal de ſubiecto quidē dr vt de hoie aliquo: nō eſt aūt in aliquo homine aīal. Amplius eoꝝ vo que in ſubiecto ſunt nomen quidē nihil ꝓhibet p̄dicari de ſubiecto aliqñ rōnem vo īpoſſibile eſt. Secundaꝝ vo ſubſtantiaꝝ p̄dicatur: et ratio ḋ ſubiecto et nomen: ratio nanq; hois de aliquo hoie p̄dicať ⁊ animalꝭ. quare nō erit ſba eoꝝ que in ſubiecto ſunt. Non eſt aūt hoc ſubē ꝓprium: ſed ⁊ drīe illud eſt qḋ in ſubiecto nō eſt: bipes eñ et greſſibile de ſubiecto quidē dr: aut de aliquo homine particulari: in ſubiecto aūt nullo eſt. Non eñ in hoie eſt bipes neq; greſſibile. Ratio quoq; drīe de eo dr: de quocūq; drīa ipſa p̄dicať velut ſi greſſibile ḋ hoie dicať: et ratio greſſibilis de eo p̄dicať: eſt eñ homo greſſibilis. Non vos ꝯtur

ḃāt ſbarū ꝑtes q̄ ita ſunt in toto: q̄ſi in ſubiecto ſunt: ne forte
cogamur nos eas nō ſubas ꝯfiteri: nō enī tanq̄ in ſubiecto
dicūt̄ eē q̄ tanq̄ ꝑtes inſunt in aliquo. Ineſt aūt ſubſtātijs
et differentijs ex his oīa vniuoce p̄dicari. Oīa enī ex his p̄-
dicata ſunt aut de indiuiduis p̄dicant̄ aut de ſpeciebus. A
p̄ncipali nanq̄ ſuba nulla eſt p̄dicatio de nullo enī ſubiecto
dr̄. Scdaꝝ vo ſubarū ſpēs quidē de indiuiduis p̄dicantur
genus aūt de ſpē et indiuiduo p̄dicatur. Silr aūt et drīe de
ſpēbus et indiuiduis p̄dicātur. Rōnē q̄ ſuſcipiūt p̄me ſub
ſtantie ſpecieꝝ ⁊ generꝝ et ſpēs generis: quecunq̄ enī de p̄-
dicato dicunt̄: eadem et de ſubiecto dicunt̄. Silr aūt et dif
ferentiaꝝ rationem ſuſcipiunt ſpēs et indiuidua. Uniuoca
aūt ſunt quoꝝ et nomen cōe eſt ⁊ ratio eadem eſt: quare oīa
q̄ a ſubſtantijs et differentijs ſunt vniuoce predicant̄. Om-
nis aūt ſubſtantia videtur hoc aliquid ſignificare et in pri-
mis quidē ſubſtantijs indubitabile veꝝ eſt: qm̄ hoc aliquid
ſignificant indiuiduū enī, vnūq̄ numero eſt qd̄ ſ̄cat. In ſe-
cundis vo ſubſtantijs videt̄ quidē ſimplr ſub appellatiōis
figura hoc aliquid ſignificare. vt qn̄ quis dixerit hominem
eſſe aīal: nō tn̄ veꝝ eſt ſed magis quale aliquid ſignificat: ū

em̄ eſt vnū ꝙ ſubiectū eſt quemadmodū prime ſubſtantie:
ſ; de plurib⁹ hō dicit̄ et animal: nō aūt ſimpliciter quale qd
ſignificat quemad modū albū: nihil em̄ aliud ſignificat al-
bum ꝙ̄ qualitatem: genus autē et ſpecies circa ſubſtantiaꝫ
qualitatem determinant: quale em̄ quandam ſubſtantiā ſi-
gnificat: plus aūt in genere determinatio fit quā in ſpecie:
dicens em̄ animal plus complectitur ꝙ̄ hō. Ineſt aūt ſub-
ſtantijs nihil eē contrarium. Prime autem ſubē quid erit ꝯ-
rium: vt alicui homini nihil eſt contrarium: ſic vero nec ho-
mini nec animali aliquid erit cōtrarium. Nō eſt aūt hoc ſb-
ſtantie ꝓpꝛiū ſed erit multoꝝ aliorum nec quantitati: bicu-
bito em̄ nihil eſt contrarium: atuero nec decē nec alicui tali-
um: niſi forte quis dicat multa paucis eſſe cōtrarium: vł ma
gnū paruo determinatoꝝ ꝟo nullū nulli eſt contrariū. Vide
tur aūt ſubſtantia nō ſuſcipere magis et minus: dico auteꝫ
hoc nō q: ſuba nō eſt a ſubſtantia magis et minus: hoc eniꝫ
dictū eſt qm̄ eſt: q: vnaqueqꝫ ſuba hoc ipm̄ quod eſt nō dici
tur magis ⁊ minus ſubſtantia: vt hec ſubſtantia homo non
eſt magis aut minus homo neqꝫ ipſe a ſeipſo: neqꝫ alter ab
alio. Non enim eſt alter altero magis homo ſicut album al

tero dr̃ magis albũ: et bonũ alterũ altero magis bonũ. ſed
et ipm̃ a ſe magis et minus dr̃ vt corpus cũ ſit albũ magis al
bũ dr̃ eſſe ꝙ̃ prius: et cũ ſit calidũ: magis ⁊ minꝰ calidũ dr̃.
Subã vero nõ ſic dr̃: neq̃ eñ magis homo nũc hõ dicitur ꝙ̃
prius: neq̃ alioꝝ quiſꝙ̃ que ſube ſunt: quare nõ ſuſcipiet ma-
gis ſuba nec minꝰ. Maxime aũt ſube ꝓpriũ eẽ vide[illegible] cũ
vnũ et idẽ nũero ſit: ſuſceptiuũ ꝯrioꝝ eſt: et in alijs quidẽ nõ
habebit quis quicꝙ̃ qḋ ꝓferat quecunq̃ nõ ſunt ſube q̄ cuȝ
vnũ et idẽ numero ſit ſuſceptiuũ ꝯtrarioꝝ: velut color q̄ cũ
ſit vnũ et idẽ numero non erit albũ et nigrum: neq̃ eadẽ ac
tio et vna numero erit praua et ſtudioſa: ſilr̃ autẽ et in alijs
que nõ ſunt ſube. Suba aũt ipa cũ ſit vna et eadẽ nũero ca
pax ꝯtrarioꝝ eſt: vt q̄dam hõ vnus et idẽ nũero ſit aliqñ q̄-
dem albus aliqñ niger: ſit et calidus et frigidus: ⁊ prauus ⁊
ſtudioſus. In alijs aũt nullis aliq̄d tale eẽ videt̃ niſi fortaſ
ſis inſtet quis dicẽs: orationẽ ⁊ viſum hmõi eẽ: eadẽ eñ orõ
vera ⁊ falſa: et idem viſus verus et falſus eſſe videt̃: veluti
ſi vera ſit orõ ſedente aliquo ſurgente eo eadẽ falſa erit. Si-
militer autem ⁊ de viſu: ſi quis eñ vere putet aliquem ſede-
re: ſurgente eo falſum videt̃ ei habenti eundẽ de eodẽ viſu-

Sed ſi quis hoc ſuſcipiat: hoc tñ mõ differt Nam ea que in ſubſtantijs ſunt ipſa ꝑmutata ꝯrioꝝ ſunt ſuſceptibilia: frigidum eñ de calido factũ ꝑmutatũ eſt: alterũ eñ factũ eſt: ⁊ nigrum ex albo ⁊ prauũ ex ſtudioſo. Silr aũt ⁊ in alijs vnum quodqꝫ ꝑmutationẽ ſuſcipiens: eſt ſuſceptibile ꝯtrariorum. Oratio autem et opinio ipſa quidẽ immobilia omnino ꝑſeuerãt. Cũ ergo res mouent ꝯtrarietates circa eas fiũt. Orõ nãqꝫ ꝑmanet eadem eo ꝙ ſedeat aliqs. Cum vo et res mota ſit aliqñ quidẽ vera aliqñ falſa ſit. Silr aũt et in opiniõe Quapropter hoc ſolummõ ſubſtantie ꝓpriũ eſt qđ ſm ſui mutationẽ ſuſceptibile eſt ꝯtrarioꝝ. Si quis aũt hoc recipi piat orõnẽ et opinionẽ ſuſceptibile ꝯrioꝝ eſſe dicens nõ erit veꝝ hoc Oratio nanqꝫ ⁊ opinio nõ in eo ꝙ ipſa aliqđ recipiant contrarioꝝ ſuſceptibilia eſſe dicunt. ſed in eo ꝙ circa alterũ aliqua paſſio facta ſit. Nam in eo ꝙ eſt res vel nõ eſt in eo etiam oratio vera vel falſa dr: nõ in eo ꝙ ipſa ſuſceptibilis ſit ꝯtrarioꝝ. Simplr aũt a nullo nec oratio mouetur nec opinio: quapropter ſuſceptibilia non erunt ꝯtrarioꝝ: cũ nulla in eis paſſio facta ſit: veꝝ ſubã in eo ꝙ ipſa ꝯtraria recipiat ſuſceptibilis ꝯtrarioꝝ dr languorem et ſanitatẽ ſuſcipit: et

candorē ⁊ nigredinē: ⁊ vnumqđqꝫ taliū ipſa ſuſcipiendo cō trarium ſuſceptibilis eſſe dicitur. Quare proprium erit ſubſtantie cum vnum et idem numero ſit ſm̄ ſui mutationē cōtrariorū ſuſceptibile eſſe: de ſuba quidē hec dicta ſufficiant.

Caput tercium. De predicamento quantitatis.

Quantitatis aliud continuum: aliud diſcretum. Et aliud quidem ex habentibus poſitionem ad ſe inuicem ſuis partibus conſtat: aliud autem ex non habentibus poſitionem. Eſt autē diſcreta quantitas vt numerus et oratio. Continua vero vt linea: ſuperficies: corpus: amplius autem preter hec et tempus et locus. Partium autem numeri nullus eſt communis terminus ad quem copulētur particule eius: vt quinqꝫ et quinqꝫ ſi ſunt ad decē particule ad nullum communem terminum copulantur: ſed ſemper diſcreta et ſeperata ſunt: ſed ⁊ tria et ſeptem ad nullum communem terminum copulantur: ſed ſemper diſcreta ſunt et ſeperata. Quapropter numerus quidem diſcretoꝝ eſt Similiter autem et oratio diſcretorum eſt. Qꝫ enim quantitas eſt oratio manifeſtum eſt ſillaba menſuratur longa ⁊ breuis. Dico au

tem cum voce orationem prolatam. Ad nullum enim com
munem terminum particule eius copolantur: non eĩ eſt cõ-
munis terminus ad quem ſillabe copulantur: ſed vnaqueqȝ
diuiſa eſt ſm ſeipſum. Linea enim continuorum eſt: potes
enim ſumere terminum communem ad quem particule eius
copulant: id eſt punctum: et ſuperficiei ad lineam: plani nam
qȝ particule ad quendam communem terminum copulan-
tur. Similiter autem et in corpore poteris ſumere commu-
nem terminum lineam et ſuperficiem aliquaȝ que corporis
particulas copulat. Eſt autem talium tempus et locus: pre
ſens enim tempus copulatur ad preteritum et ad futurum
Rurſus locus continuorũ eſt: locum eĩ quendam corporis
particule obtinent que pticule ad quendam cõem terminuȝ
copulant: ergo ⁊ loci particule que obtinẽt ſingulas corpis
pticulas ad eundem terminũ copulant ad quẽ et corpis p-
tes. Quapropter ꝯtinuus erit et locus: ad vnũ enim termi
num cõmunem eius particule continuantur. Amplius alia
quidem conſtant ex particulis que in eis ſunt poſitioneȝ ad
ſeinuicem habentibus: alia autẽ ex nõ habentibus poſitiõȝ
vt linee ꝙd eȝ pticule ad ſeinuicẽ hñt poſitionem: ſingulum

aũt eoꝝ ſitũ eſt alicubi et habet vñ aſſumas ꝛ aſſignes vnũ
quodqꝫ vbi ſitũ ẽ in plano ad quã ꝑticulã certe copulantur
Similiter autẽ et particule plani poſitionem quandam ha
bent: ſimiliter nanqꝫ oſtenditur vnumquodqꝫ vbi iacet ꝛ q̃
copulantur ad ſeinuicem. Sed et caliditatis ſimiliter et lo-
ci. In numero autem non poterit perſpicere quiſquam [illegible]-
q̃ꝫ particule eius poſitionem habeant ad ſeinuicem aliquã:
vt ſit ſitum alicubi aut alique particule ad ſeinuicem conne-
ctantur. Sed nec ea que tempis ſunt nil em̃ permanet parti
cularum temporis: qđ aũt nõ eſt ꝑmanens qm̃ habet poſitõ
nem: ſed magis ordinem quendam particularũ dices habe
re: vt aliud quidẽ temporis ſit prius: aliqđ ṽo poſterius: ſꝫ
et de numero quidem ſimiliter: eo ꝙ prius numeretur vnus
contra duo et duo contra tres: et ita ordinem quendam ha-
bebũt: poſitionem ṽo nullam ꝑticeps. Sed oratio ſimili-
ter: nihil em̃ partium ꝑmanet. Sed quod ſemel dictum eſt
hoc amplius ſumi non poteſt vel poterit. Quapropter nõ
erit poſitio particularum eius: ſiquidem nihil ꝑmanet. Alia
aũt itaqꝫ ex habentibus ad ſeinuicẽ partibus poſitionẽ cõ-
ſtant alia ṽo ex nõ hñtibus. Proprie aũt q̃ntitates ſunt ſo-

lum he quas diximus:alia ỽo omnia ſm accidens ſunt. Ad
hec eñ aſpicientes et alias dicimus q̄titates:vt multũ di-
citur albũ:eo ꝙ ſupficies multa ſit:et actio longa: eo ꝙ tem
pus longũ:⁊ multũ ſit et motus multus. Nec eñ horum
ſingulum per ſe quantitas dr̄: vt ſi q̄s aſſignet quanta ſit ac
ti[...]e diffiniet annuam. Vel ſic:aliquo mõ aſſignans et al
bũ quantũ ſit aſſignãs ſupficiem diffiniet. Quanta eñ ſup-
ficies fuerit tm̃ albũ eſſe dicis:quare ſolum ꝓprie et ꝑ ſe q̃n
titates dicunt̃ que dicte ſunt:alioꝝ vero nihil ꝑ ſe:ſed ſi for
te ꝑ accñs. Amplius quantitati nihil eſt ꝯtrarium. Indefi-
nitis eñ manifeſtũ eſt qm̃ nihil eſt ꝯtrarium: vt bicubito tri
cubito vel ſupficiei vel alicui talium nihil eſt cõtrariũ. Niſi
quis multa paucis dicat eſſe contraria: vel magnum paruo.
Horum autem nihil eſt quantitas ſed magis ad aliquid ſũt.
nihil enim per ſeipſum magnum vel paruum dicitur ſed ad
aliquid refertur. Nam mons quidem paruus dicitur miliũ
vero magnuꝫ:eo ꝙ hoc quidem ſui generis maius ſit illud
vero ſui generis minus:ergo ad aliquid eſt eorum relatio.
nã ſi ꝑ ſeipm̃ magnũ vel paruũ diceret̃ nunq̃ aliq̄s mons ꝑ
uus vel miliũ magnũ diceret̃. Rurſus in vico quidẽ plures

hominеs eſſe dicimus:in ciuitate ꝟo paucos:cū ſint eorum
multiplices:et in domo quidē multos:in teatro ꝟo paucos
cū ſint eoꝝ plures. Amplius bicubitū et tricubitū et vnum
qḋqꝫ taliū quantitatē ſignificat:magnum ꝟo vel ꝑuū q̄nti
tatem non ſignificat:ſed magis ſunt ad aliquid: qm̄ ad ali-
quid ſpectat magnum vel paruum. Quare manifeſtū eſt q
hec ad aliquid ſunt. Amplius ſiue aliq̄s ponat eſſe q̄ntita-
tes ſiue nō ponat : nihil tn̄ erit illis cōtrariū. Qꝫ em̄ non eſt
ſumere per ſeipm̄.ſed ad ſolam alterius refertur relationem
quō erit huic aliquid contrarij. Amplius ſi erunt magnum
et paruū: continget contraria ſimul eidem ineſſe:ea ipſa ſibi
met eſſe contraria. Continget em̄ ſimul idem magnum et ꝑ
uum eſſe:eſt em̄ magnū aliquid ad hoc: ad illud ꝟo paruuꝫ
Quare idē magnum et paruū et in eodem tempore: quare
ſimul ſuſcipit contraria. Sed nihil eſt ꝙ ſimul videaꝛ poſſe
ſuſcipere contraria vt ſubſtantia:ſuſceptibilis quidem con-
trariorum eſſe videatur:ſed tn̄ non ſuſcipit vno et eodē tp̄e
nam nullus ſimul ſanus et eger eſt:nec albus et niger ſimul
nihilqꝫ aliud ſimul contraria recipiet. Et eadē ſibipſis ꝯtin
git eſſe contraria Nam ſi eſt magnū paruo contrarium ipm̄

aũt idem ſimul eſt magnum et paruũ ipm ſibi erit cõtrariũ. Sed impoſſibile eſt ipm eſſe ſibi cõtrariũ. Non eſt igit̃ magnum paruo contrariũ: nec multũ exiguo vel pauco. Quare ſi nõ relatiuoꝝ hic quilibet dicat: tamẽ quantitas nihil hꝫ ꝯtrariũ. Maxime aũt circa locũ eſſe videtur cõtrarietas: ſurſum eñ ad id qđ deorſum eſt: contrariũ ponunt locũ qui in medio eſt deorſum dicentes: eo ꝙ multa diſtantia eſt medũ ad mundi terminos. Videtur aũt ⁊ aliorum contrarioꝝ diffinitionem ab his ꝓferre: que eñ multũ a ſe inuicẽ diſtãt eorum que ſub eodem gñe ſunt contraria determinant. Sed non videt̃ quantitas ſuſcipe magis et minus vt bicubitum: neqꝫ eñ eſt aliud alio magis bicubitũ: neqꝫ in nũero: vt ternarius ternario vl̃ quinarius quinario: nihil eñ magis tria dicunt̃ eſſe numerus ꝗ̄ quinqꝫ: nec tria potius ꝗ̄ quatuor. nec tẽpus aliud alio magis ⁊ minus dicit̃: nec in his q̃ dicta ſunt: omnino magis ⁊ minus dicunt̃: quare quantitas nõ ſuſcipit magis ⁊ minus. Propriũ aũt maxime quantitatis eſt quod equale vel inequale dicitur. Singulum eñ earũ que dicte ſunt quantitatum equale vel inequale dicitur. Ut corpus equale vel inequale: numerus equalis vel inequalis

dicitur: et tēpus equale vel inequale: ⁊ oratio equalis vel ine-
qualis: ſilr autem et in alijs que dicta ſunt: ſingulis equale:
vel inequale dr. In ceteris vero que quantitates non ſunt
non multum videbitur equale vel inequale dici. Nanqȝ af-
fectio equalr et diſpoſitio equalis vel inequalis dr nō mul-
tum: ſed magis ſilis et album equale ⁊ ineqle nō multū ſed
ſile dr. Quare ꝓpriū eſt quātitatis equale vl in equale dici

Caput quartum. De predica- mento ad aliquid.

Ad aliquid vo talia dicunt q̄cunqȝ hoc ipm qd ſunt
aliorum dicunt: vel quomodolibet aliter ad aliud vt
maius id quod eſt alterius dr: aliquo eni maius dicit ⁊ du-
plum id quod eſt alterius dicitur: alicuius eni duplum dici-
tur: ſimiliter autem et alia quecunqȝ hmōi ſunt. Atuero eti-
am ſunt et hec ad aliquid vt habitus affectus diſciplina po-
ſitio. Hec eni omnia que dicta ſunt quidem hoc ipum quod
ſunt aliorum dicunt ⁊ non aliter ad aliud: habitus enim ali-
cuius eſt habitus: et diſciplina alicuius diſciplina: et poſitio
alicuius poſitio ſed et alia ſimiliter Ad aliquid ergo ſunt q̄-
cunqȝ hoc ipſum quod ſunt aliorum eſſe dicuntur. Ut quo-

modolibet aliter ad aliud: vt mons magnus dicitur ad alt
um montem: magnum em̄ ad aliquid dicitur. Et ſimile ali-
cubi ſimile: et omnia talia ſimiliter ad aliquid dicunt. Sūt
enim et accubitus et ſtatio et ſeſſio poſitiones quedam: poſi
tio vero ad aliquid eſt. Jacere autē et ſedere et ſtare ipe qui
dem poſitiones non ſunt: denominatiue vo ab illis que di-
cta ſunt poſitionibus nominant. Ineſt autem contrarietas
in relatione: vt virtus vicio contrarium eſt: cum ſit vtrunqꝫ
hoꝝ ad aliquid: et diſciplina ignorantie: non autem in rela-
tiuis oībus ꝯrietas eſt: duplici em̄ nihil eſt cōtrariū: neqꝫ tri
plici: neqꝫ alicubi taliū. Vid; aūt maius ꝛ minꝰ relatiua ſu-
ſcipere: ſile em̄ maius et minus dr: et inequale maius ꝛ minꝰ
cū vtrunqꝫ ſit relatiuū: ſile em̄ alicubi ſile dr: ꝛ inequale ali-
cubi inequale. Nō aūt oīa relatiua ſuſcipiunt maius ꝛ minꝰ
duplex em̄ nō dr maius et minus duplex: nec aliud talium.
Omnia em̄ relatiua ad conuertentiam dicunt: vt ſeruus do
mini ſeruus: dñs ſerui dominus: et duplum dimidij dupluꝫ
dimidium dupli dimidium: ꝛ maius minore maius: ꝛ minꝰ
maiore minus. Similiter autem et in alijs: ſed in caſu aliq-
ciens differt ſm loquutionē: vt diſciplina diſciplinati: diſci

plina dicit: ⁊ diſciplina cum diſciplina diſciplinatū: ⁊ ſenſus
ſenſati ſenſus et ſenſatum ſenſu ſenſatum. Atuero aliquoti
ens nō videt ꝯuerti niſi ꝯuenienter ad quod dr̄ aſſignetur.
Si em̄ peccet is qui aſſignat: vt ala ſi aſſignet auis nō con-
uertitur vt ſit auis ale. Neqꝫ em̄ prius conueniēter aſſigñtū
eſt ala auis: neqꝫ in eo ꝙ auis eſt ala auis dicit: ſed in eo ꝙ
alata eſt multoꝝ em̄ alioꝝ ale ſunt que aues nō ſūt. Quare
ſi aſſignet ꝯuenient et ꝯuertit vt ala alati ala et alatū ala a
latū Aliqñtiēs aūt forte ⁊ noīa fingere erit neceſſe. Si nō fue
rit impoſitū nomen ad qd̓ ꝯuenienter aſſignetur: vt remus
nauis ſi aſſignet nō erit ꝯueniens aſſignatō. Neqꝫ em̄ in eo
qd̓ eſt nauis in eo remus eius dicit. Sunt em̄ naues quarū
remi nō ſunt: quare nō ꝯuertitur: nauis em̄ nō dicit remi na
uis. Sed ꝯueniētior forte erit aſſignatio ſi ſic quodāmodo
aſſignetur: remus rei remite remus: aut quōlibet aliter dcm̄
ſit. Nomen em̄ nō eſt poſitum: ꝯuertit aūt ſi ꝯuenienter aſſi
gnetur remitum em̄ remi remitū eſt. Silr̄ aūt et in alijs: vt
ꝯuenientius caput aſſignetur capitati ꝙ̄ ſi alijs aſſignet: ne
qꝫ em̄ in eo ꝙ animal eſt caput habet: multa em̄ animalia ſt
capita nō habentia Sic aūt fortaſſe facilius ſumat: quibus

nomē nō eſt poſitū:ſi ab his q̄ prima ſunt:et ab his que con
uertuntur nomina imponant̄:vt in his que dicta ſunt:vt ab
ala alatum a remo remitum. Omnia ergo que ad aliqđ di-
cuntur ſi ꝯueniēter aſſignantur ad conuertentiā dicunt̄. Nā
ſi ad quodlibet aliud aſſignetur:et non ad illud ad quod di
citur non conuertunt̄. Dico autē quoniam neqꝫ horum que
indubitanter ꝯuertibilia dicuntur:et nomina eis poſita ſūt:
nihil eorum conuertitur ſi ad aliquid eorum que ſunt accñ-
tia aſſignentur et nō ad ea ad que dicunt̄. Ut ſi non dn̄i ſer-
uus:ſed hominis aſſignetur:hominis aut bipedis aut alicu-
ius talium nō ꝯuertitur. Nō eñ erit conueniens aſſignatio
Amplius ſi ꝯuenienter aſſignetur ad id qđ dicit̄ oībus alijs
circūſcriptis quecunqꝫ accidentia ſunt. Relicto ꝟo illo ſolo
ad quod ipſum aſſignatum eſt:ſemper ad ipm̄ dicetur. Ut ſi
ſeruus ad dn̄m dicatur:circumſcriptꝭ omnibus que ſunt ac-
cidentia dn̄o:vt eſſe bipedem vel ſcientie ſuſceptibilem vel
hominem. Relicto ꝟo ſolo domino:qꝛ dn̄s eſt ſemꝑ ad illū
ſeruus dicet̄:ſeruus enim ſemper domini ſeruus eſt. Si au
tem ſeruus non conuenienter reddat̄ ad id quod dicit̄ circū
ſcriptis oībꝰ alijs. Relicto ꝟo ſolo ad qđ ꝯuenient̄ reditur.

Si deus est animus nobis ut car-
mina dicunt.
Hic tibi p(re)cipue sit tibi pura
mente colendus
Omnia si perdas famam
servare memento.
Qua semel est amissa
postea nullus eris.

eſt nõ dicitur ad aliud. Aſſignet̃ em̃ ſeruus hominis et ala auis: ⁊ circũſcribatur ab hoie eſſe dñm: non iã ſeruus ad hominem dicet̃ cũ em̃ dñs nõ ſit: ſeruus nõ eſt. Silr̃ autẽ et de aui ſi circumſcribatur alatũ eſſe auis nõ erit ala ad aliquid: cum em̃ non ſit alatũ nõ erit ala alicuius. Quare oportʒ aſſignari ad id ad quod ꝯuenienter dicitur: et cum ſit nomen poſitum: facilis erit aſſignatio: ſi autez nõ ſit: fortaſſ[illegible]mẽ fingere neceſſe. Si autem ſic reddantur: manifeſtum eſt: qm̃ omnia relatiua conuerſim dicunt̃. Videt̃ omnia ad aliquid ſimul eſſe natura et in alijs quidẽ pluribus veꝝ eſt. Simul em̃ duplum eſt dimidium et cum ſit dimidiũ et duplum: et cũ ſit ſeruus dominus eſt et econuerſo. Similiter autem et his ſimilia: ſimul autem hec auferunt ſeſe inuicem: ſi em̃ nõ ſit duplum: dimidium nõ eſt: et ſi dimidium non eſt dupluʒ non eſt. Similiter autem et in alijs quecunqꝫ talia ſunt. Nõ autem in omnibus relatiuis verũ videtur eſſe ſimul natura. Scibile em̃ ſcientia prius eſſe videtur: nanqꝫ in pluribus ſb ſiſtentibus rebus ſcientias accipimus in paucis ꝟo vł nullis hoc quidem quiſqꝫ reperiet ſimul cum ſcibili ſciẽtiã eſſe. Amplius ſcibile ſublatum ſimul aufert ſcientiam: ſcientia ꝟo

nõ ſimul aufert ſcibile. Nam ſi ſcibile nõ ſit non eſt ſcientia
Scientia v͛o ſi non ſit: nihil ꝓhibet eſſe ſcibile: vt in circuli
quadratura ſi eſt ſcibilis ſcientia eius quidem nondum eſt:
illud v͛o eſt ſcibile. Amplius animali quidem ſublato nõ ē
ſcientia ſcibilium vero plura eſſe contingit. Similiter autē
his ſeſe habent et ea que de ſenſu ſunt: ſenſibile enim prius
ꝙ ſenſus eſſe videtur. Nam ſenſibile interemptum ſimul in-
teremit et ſenſum: ſenſus autē non ſenſibile ſimul interemit
Senſus enim circa corpus et in corpore ſunt. Senſibile v͛o
ſublatum aufertur corpus: ſenſibile enim corpus: cum vero
corpus nõ ſit perimitur et ſenſus: quare ſimul ſenſibile ſenſū
ꝑimit. ſenſus v͛o ſenſibile non ſimul perimit. Animali enim per
empto. ſenſus quidem peremptus eſt. Senſibile v͛o erit vt
corpus calidum dulce amarum ⁊ alia omnia quecunq; ſunt
talia. Amplius: ſenſus quidem ſimul cum ſenſato fit: ſimul
enim animal fit et ſenſus: ſenſibile vero ante eſt ꝙ ſenſatū
Ignis enim et aqua ⁊ alia huiuſmodi ex quibus animal cõ
ſtat: prius ſunt ꝙ ipſum animal ſit omnino et ſenſus. Qua
re priuſꝙ ſenſus ſenſibile eſſe videtur. Habet autem aliquā
dubitationem vtrum nulla ſubſtātia ad aliquid dicatur. quē

admodum videtur: an hoc quidem cõtingat: ſed quaſdam ſubſtantias ſecundas. Nam in primis quidẽ ſubſtantijs verum eſt. Nam neq; tote neq; partes ad aliquid dicũť. Nã aliquis homo non diciť alicuius aliquis homo: nec bos aliquis alicuius aliquis bos. Similiter autem et partes: quedam enĩ manus nõ dicitur alicuius quedam manus. Et quodam caput non dicitur alicuius hominis quoddam caput: ſed alicuius caput. Similiter autem et in ſecundis ſubſtantijs: atq; hoc quidem in pluribus: vt homo non dicitur alicuius homo: nec bos alicuius bos: nec lignum alicuius lignum: ſed alicuius poſſeſſio dicitur: atq; in hmõi quidem manifeſtum eſt: quoniam non ſunt ad aliquid. In quibuſdã vero ſubſtantijs ſecundis habet aliquis dubitationem: vt caput alicuius caput diciť: et manus alicuius manus dicituř ꝛ ſingula huiuſmodi: quare hec fortaſſe ad aliquid dicuntur Si ergo eoꝝ que ſunt ad aliquid ſufficienter diffinitio aſſignata eſt: aut nimis difficile eſt aut impoſſibile eſt ſoluere: ꝙ nulla ſubſtantia eorum que ſunt ad aliquid diciť. Si autẽ nõ ſufficienter ſed ſunt ad aliquid quibus hoc ipſm eſſe ẽ ad aliquid quodammodo ſe habere: fortaſſe aliquid cõtra iſta

dicetur: prior vero diffinitio ſequitur quidem omnia relatiua: non tamen hoc eis eſt eſſe ꝙ ſunt ad aliquid ꝙ ea ipſa q̄ ſunt aliorum dicunt. Ex his ergo manifeſtum eſt quod ſi aliquis aliquid eoꝝ que ſunt ad aliquid diffinite ſciet ⁊ illud ad qd̓ dr̄ diffinite ſaturus ē: qm̄ eoꝝ eſt que ad aliquid ſunt Palam itaqꝫ et ex hoc eſt: ſi em̄ nouit aliquis quidam quia ad al..uid ē: eſt aūt eſſe ꝙ ad aliqd ē ad aliqd quodāmō ſe hr̄e: et illud nouit ad quod hoc quodammodo ſe habꝫ. Si enim nouit et omnino ad quod hoc quodammodo ſe habꝫ neqꝫ nouit ſi ad aliquid hoc ꝙ modo ſe habꝫ. Sed in ſingulis palam eſt: vt ſi quis nouerit diffinite: quia eſt dupluꝫ et iām cuius eſt duplum mox diffinite nouit Si vero nihil diffinite nouerit hoc ipſum cuius duplum ſit neqꝫ ſi eſt duplū omnino nouit: ſimiliter autem et hoc aliquid ſi nouit: quia melius eſt diffinite in quo melius eſt diffinito neceſſarium ē noſſe quapropter palam eſt: quia neceſſarium eſt ꝙ ſi nouerit quis aliquid relatiuoꝝ diffinite et illud ad qd̓ dicit diffinite noſſe: caput vero et manus et horum ſingula qui ſbſtāt ie ſunt hoc ipm ꝙ ſunt poteſt ſciri diffinite: ad quod autem dicantur non eſt neceſſariū ſcire: cuius em̄ hoc caput vl̓ cuiꝰ

manus hec ſit nõ eſt diffinite dici: quare nõ erunt hec ad ali
quid: ſi vero non ſunt relatiuorum verum erit dicere: quia nulla ſub-
ſtantia relatiuorum eſt. Fortaſſe autem difficile ſit de huiuſ
modi rebus confidenter declarare niſi ſepe pertractata ſint:
dubitare aũt de ſingulis non erit inutile.

Caput quinto de predicamento qualitatis.

Qualitatẽ vero dico ſm quã q̃dã q̃les dicimur. Eſt ãt
qualitas eorũ que dicuntur multipliciter: et vna q̃-
dẽ ſpecies qualitatis habitus diſpoſitioq; dicit. Differt au
tem habitus a diſpoſitione q permanẽtior et diuturnior ſit
tales ergo ſunt ſcientie ⁊ virtutes. Scientia enim videt eſſe
pmanẽtior ⁊ eorũ q̃ difficile mouent vt ſiquis mediocriter ſcẽ
tiam ſumat: niſi forte grandis pmutatio ſit facta vel ab egri
tudine vel ab aliq̃ hmõi. Silr aũt et virtus ⁊ iuſticia vel ca
ſtitas ⁊ ſingula taliũ: non vident facile poſſe mouẽ neq; p-
mutari. Affectões vero dicunt q̃ ſunt facile mobiles ⁊ cito p-
mutabiles vt calor ⁊ frigiditas egritudo ⁊ ſanitas: ⁊ alia hu
iuſmõi: afficit enĩ hõ q̃dãmõ circa eas. Cito ãt pmutat: ⁊ ex
calido frigid' fit: ex ſanitate i egritudinẽ trãſit: ſilr aũt et in

alijs quecunqꝫ ſunt ⁊ hm̃oi: niſi forte in his que ꝯtingit per tpis longitudinem in naturã cuiuſcunqꝫ trãſferri vt inſana bilis vel difficile mobilis exiſtat affectus quã iã quibus habitudinem vocet. Manifeſtũ eſt aũt qm̃ hec voluut habit⁹ vocari que ſunt diuturna vel difficile mobilia: nam in diſciplinis non multũ retinentes ſed facile mobiles dicunt̄ habitum non habere quamuis ſint ad diſciplinam melius peius vt diſpoſiti: quare differt habit⁹ a diſpoſitõne: qꝛ hoc quidẽ facile mobile eſt: illud ṽo diuturnũ et difficile mobile. Sũt autem habitus diſpoſitiones: diſpoſitiones ṽo non neceſſe eſt habitus eſſe: qui eñ retinent habituꝫ quodammõ diſpoſiti ſunt: ad ea que habent habitum vel melius vel peius q̄ autem diſpoſiti ſunt non omnino retinent habitũ. Aliud ṽo genus q̃litatis eſt: ſm̃ ꝙ pugillatores vel curſores: vl̄ egrotiuos: vl̄ ſanatiuos dicimus: et ſimpliciter quecunqꝫ ſm̃ naturalem potentiam vel impotentiaꝫ dicunt̄. Non eñ qm̃ ſic diſpoſiti aliquo modo vnumquodqꝫ huiuſmodi dicit̄: ſed qui habeant potentiam naturalem vel facere quid facile vl̄ nihil pati: vt pugillatores vl̄ curſores dicuntur nõ ꝙ diſpoſiti ſint: ſed habeant potentiam hoc facile faciendi. Sana

tiui aūt dicuntur eo ꝙ habeant potentiam naturalem vt ni
hil a quibuſlibet accidētibus patiant̄. egrotiui ꝟo eo ꝙ ha
beant impotentiam nihil patiendi. Similiter aūt ſe habēt
durū et molle: durū eñ dicitur ꝙ habeat potentiam nō citi
us ſecari: molle ꝟo ꝙ eiuſdem ipſius impotentiam habeat.
Tercia ꝟo ſpecies ſunt paſſibiles qualitates et paſſiones.
Sunt aūt hmōi: vt dulcedo: amaritudo: et auſteritas et oīa
his cognata. Amplius autem calor et frigus et albedo ⁊ ni
gredo. Et quoniam he qualitates ſint manifeſtuꝫ eſt. Que
cunqꝫ enim iſta ſuſceperint qualia dicunt̄ ſm ea: vt mel quo
niam dulcedinem ſuſcipit: dicitur dulce: ⁊ corpus albū: quo
niam albedinem ſuſcipiat: ſimiliter ſeſe habent et in ceteris
Paſſibiles vero qualitates dicuntur: non ꝙ ea que illas ſu-
ſcipiunt qualitates aliquid patiant̄ neqꝫ eñ mel quoniam
aliquid paſſum ſit idcirco dicitur dulce: nec aliquid aliō hu
iuſmodi. Similiter autem his calor ⁊ frigus paſſibiles qua
litates dicuntur: non ꝙ ea que eas ſuſcipiunt qualitates ali-
quid patiantur: ſed quoniaꝫ ſingulū eoꝝ que dicta ſunt ſm
ſenſuū qualitatem paſſionū perfecta ſunt paſſibiles qualita
tes dicunt̄. Dulcedo eñ paſſionem quandam ſm guſtū effi

cit: et calor ſm tactū: ſimiliter et alie: albedo autem et nigre-
do et alij colores nō ſimiliter his que dicta ſunt paſſibiles
qualitates dicunt ſed ad hoc ꝙ hee ipſe ab aliquibus paſſi-
onibus innaſcant. Qm̄ ergo fiunt propter aliquā paſſionē
multe colorum varietates vel mutationes manifeſtum eſt
erubeſcens enim aliquis: rubeus factus eſt: et timēs pallidꝰ:
et vnumquodqꝫ talium: quare vel ſi quis talium aliq̄d na-
turaliter paſſus eſt: ſimilem colorem oportet eum habere: q̄
enim affectio nunc ad verecundiam circa corpus facta eſt: et
ſm naturalem paſſionem eadem fit affectio dicitur natura-
lis color ſimilis eſt. Quecūqꝫ igitur talium caſuum ab aliq̄
bus paſſionibus difficile mobilibus ꝑmanentibus principi
um ſumpſerint paſſibiles dicuntur qualitates: ſiue enim ſm
naturalem ſubam pallor: et nigredo facta eſt qualitates di
cunt: q̄les eīm et ſm eas dicimur: ſiue eīm ꝓpter egritudinē
longam vel propter eſtum aut aliquid tale contingat vł ni
gredo vel pallor et non preter eas ſed in vita ꝑmaneat qua
litates iſte dicuntur. Similiter enim quales et ſm eas dici-
mur. Quecunqꝫ vero ex his que facile ſoluunt et cito trāſeūt
fiūt paſſiōes dicunt nō eīm dicimur ſm eas q̄les [illegible] ꝑ

pter verecūdiam rubeus factus ē:rubeus dicit̄:neq₃ cui pal
lor ꝓpter timorē euenerit pallidus dicitur:ſed magis ꝗ ali
quid paſſus eſt:quare paſſiões hmōi dicunt̄: qualitates ꝟo
minime. Silr aūt his et ſm animaȝ paſſibiles qualitates di
cuntur et paſſiones:quecunq₃ eñi mox innaſcēdo ab aliqui-
bus paſſionibus qualitates dicunt̄: vt dementia vel ira vel
aliqua hmōi quales eñi ſm eas dicimur iracundi ꝛ demē
tes:ſilr aūt & quecunq₃ alienationes non naturaliter:ſed ab
aliquibus caſibus facte ſunt difficile pretereuntes et immo-
biles et hmōi qualitates ſunt:quales eñi ꝛ ſcđȝ eas dicimur
Quecunq₃ ꝟo ex his que citius pretereunt fiunt:paſſiões di
cuntur:vt ſiquis ꝯtriſtatus iracundior fit:nō eñi dicit̄ iracū
dus qui in hmōi paſſiōe iracundior factus ſit:ſed magis ali
quid paſſus:quare paſſiones hmōi dicuntur qualitates mi-
nime. Quartū ꝟo genus qualitatis eſt forma: et circa aliqđ
conſtans figura. Amplius aūt ad hoc rectitudo et curuitas
et ſiquid his ſimile eſt:ſm autē vnūquodq₃ eoꝝ quale quid
dicit̄:triangulum ꝟo vel quadrangulum eſſe: quale quid di
citur:et rectum aut curuum:et ſm figuraȝ vnumquodq₃ di
cit̄r. Eaꝝ vero et ſpiſſum ꝛ aſperū et leue putabunt̄: quali

tatem ſignificare:ſed aliena hmõi putant eſſe a diuiſione q̃
circa qualitatem eſt:quando eñ poſitionez quodammodo
vident partium vtraqꝫ monſtrare. Spiſſum quidem eo ꝙ
ꝑtes:ipe ꝑpinque ſunt. Raꝝ ꝟo eo ꝙ diſtant a ſeinuicem:ꝛ
leue q̃dẽ ꝙ ꝑtes in rectũ ſubiacent:aſperum ꝟo ꝙ hic quidẽ
pars ſuperet illa vero ſit inferior:ſed fortaſſe alij q̃ñ appa-
rebunt modi qualitatis:ſed qui maxime dicunt hij ſunt:qua
litates itaqꝫ ſunt que p̃dicte ſunt. Qualia ꝟo dicunt q̃ ſm
hoc denominatiue dicunt:aut quomodolibet aliter ab his
vt a candore candidus:a grãmatica grãmaticus ꝛ a iuſticia
iuſtus:ſilr aũt et in alijs In aliquibus ꝟo eo ꝙ nõ ſint nomi
na poſita qualitatibus nõ ꝯtingit ea que dicunt ab his de-
nominatiue dici:vt curſor aut pugillator q̃ ſm naturalẽ po
tentiam dicuntur:a nulla qualitate denominatiue dicuntur
nõ eñ poſita ſunt noĩa valitudinibus ſm quas iſta dicũtur
ſicut in diſciplinis ſm quas pugillatores vel paleſtri ſm af
fectionem dicunt pugillatoria eñ diſciplina dr ꝛ paleſtria.
Quales ꝟo ab his denominatiue his qui afficiunt dicunt.
Aliq̃n aũt poſito noĩe denoĩatiue nõ dicit: id qḋ ſm eã q̃le
dr:vt a virtute ſtudioſus:virtutẽ habendo ſtudioſus dicit

ſed nō denominatiue a virtute:nō aūt in pluribus hoc tale eſt. Que ergo dicunt qualia aut denoīatiue a pdictis qualitatibus dicunt aut aliquo mō aliter ab his. Ineſt autē cōtrarietas ſm q̄ quale eſt: vt iniuſticie iuſticia ꝯria: ⁊ albedo nigredi ⁊ alia. Silr aūt ⁊ ea q̄ ſunt ſm eas qualia dicūt: vt iniuſtū iuſto:et albū nigro. Nō aūt in oībus hoc:rubeo eñ ⁊ pallido ⁊ hmōi coloribꝰ nihil eſt ꝯtrariū qualitatibus exiſtentibus. Amplius ſi ex ꝯrijs vnū fuerit quale hoc palā eſt qm̄ ⁊ reliquū erit quale ꝑpēdenti ex ſingulis alia pdicamenta:nā ſi eſt iuſticia iniuſticie ꝯria:q̄le aūt eſt iuſticia: q̄le igit erit iniuſticia:nullū eñ pdicamētoꝝ aptabit iniuſticie: vt q̄titatis:nec ad aliqd nec vbi:nec oīno aliqd ḋcꝫ ē niſi q̄le ſic autem ⁊ in alijs que ſm quale ſunt. Suſcipit aūt q̄litas magis ⁊ minꝰ:albū eñ maiꝰ ⁊ minꝰ alteꝝ altero dr:⁊ iuſtū alterū altero maius ⁊ minus dr:ſꝫ et ipa incremēta ſuſcipiūt cū candidū nāqꝫ ſit:amplius ꝯtingit candidū fieri:nō tñ oīa ſꝫ plura:iniuſticia nanqꝫ iuſticia ſi dicat maius aut minus pt q̄libet ambigere:ſilr ⁊ in alijs affectioībꝰ:q̄dā eñ dubitant ex talibus iuſticiā nāqꝫ a iuſticia nō multū aiūt maius aut minus dici:nec ſanitatē a ſanitate:minꝰ ꝯo alteꝝ altero ha

bere ſanitatē aūt et iuſticiā minus alterū altero hre Sic āt
ꝛ grāmaticā ꝛ alios affectus:ſed tū ea q̄ ſm ipos affectus in
dubitant recipiunt maius ꝛ min⁹:grāmaticior eni alter alte
ro dr:et iuſtior et ſanior ſic et in alijs. Triangul⁹ vo ꝛ q̄drā
gulus nō vident maius et minus ſuſcipere:nec aliqd aliaꝝ
figuraꝝ. Queamqꝫ eni diffinitionē trianguli vl circuli reci
piunt: oia ſilr trianguli ſunt ꝛ circuli. Eoꝝ vo q̄ nō recipiūt
nihil maius alteꝝ altero dr:nihil eni quadratū maius q̄ʒ al
tera pte longior forma circulus eſt:nullū eni illoꝝ recipit cir
culi rationē. Silr aūt ſi vtrūqꝫ nō recipit huius ꝓpoſiti rō
nē nō dr alteꝝ altero magis:nō ergo oia qualia recipiūt ma
ius ꝛ minus:hoꝝ itaqꝫ pdicta ſunt nihil ꝓpriū eſt qualitatis
Silia vo ꝛ diſſimilia ſm ſolas dicunt q̄litates ſile eni ꝛ diſ
ſile alteꝝ alteri nō eſt niſi ſm quale: q̄re ꝓpriū erit qualitatis
ſm eā ſile vl diſſimile dici. At vero nō decet ꝯturbari ne q̄s
nos dicat de q̄litate ꝓpoſitionē facientes multa de relatis
interpoſuiſſe:habitus eni et diſpoſitiōes eoꝝ que ad aliqd
ſunt eſſe dicebamus. Pene eni in omnibus talibus genera
ad aliquid dicunt:nihil aūt hoꝝ que ſingularia ſunt:nam eū
diſciplina genus ſit ipm qd eſt alterius dr:alicui⁹ eni diſci

plina dicit: eo͞p que ſingula ſunt: nihil ip̄m q̄ alterius eſt d: vt grāmatica nō dr̄ alicuius grammatica: nec muſica alicui⁹ muſica: ſed forte ſm genus ⁊ nō ad aliquid dicit: vt grāmatica dr̄ alicuius diſciplina: nec alicuius grammatica: et muſica alicuius diſciplina nec alicuius muſica. Quapropter q̄ ꝑ ſe ſingula ſunt nō ſunt ad aliqd: dicunt em̄ q̄les ſm ſingula hec em̄ habemus. Scientes em̄ dicimur eo q̄ habemus ſingulas ſcientias: quare hec erunt tunc qualitates que ſingularium ſunt ſm q̄s quales dicunt: he aūt nō erūt eo͞p que ſunt ad aliquid. Amplius ſi contingat hoc ip̄m quale et relatiuū eſſe nihil ē inconueniēs in vtriſq: hoc generibus annūerare.

Capitulum ſextum de predicamētis actionis et paſſionis.

Ecipiunt autē facere ⁊ pati ꝯtrarietates ⁊ maius et minus. Calefacere em̄ ad frigidum facere ꝯtrariū ē: et calefieri ad frigidū fieri: et delectari ad ꝯtriſtari. Jdcirco actio et paſſio recipit cōtrariatatem: ſed et magis et minus calefacere em̄ magis ē et minus ⁊ calefieri magis ⁊ minus: et ꝯtriſtari magis et minus. Recipit ergo magis ⁊ minus facere et pati: de his tanta dicant. Dictū eſt aūt ⁊ de ſitu in his

q̄ ad aliq̄d ſunt: q̄a denoīatiue a poſitionibus dicunt̄: de re liquis autē id eſt q̄n̄ ⁊ vbi: et habere eo ꝙ manifeſta ſunt nihil ꝺ his aliud dicunt̄: q̄m̄ que in principio dicta ſunt: quia habere vel ſignificat calciatum eſſe vel armatum. vbi autē in loco eſſe: ſed ⁊ alia que de his dicta ſunt: de propoſitis generibus que dicta ſunt ſufficiant.

Tractatus tercius de poſtp̄dicamentis q̄nq; habet capl'a. Primum ꝺ primo poſtpredicamento ſcilicet oppoſitione.

Quotiens aūt ſolet opponi dicendū: dicit̄ aūt alteruȝ alteri opponi quadrupliciter: aut vt ad aliquid: aut vt contraria: aut vt habitus et priuatio: aut vt affirmatio ⁊ negatō Opponit̄ aūt vnumquodq; eoꝝ vt ſic figuratim dicere: vt relatiua: vt duplum dimidio: vt contraria vt bonum malo: ſm̄ priuationem et habitum: vt cecitas viſui: vt affirmatio et negacio: vt ſedere non ſedere. Quecunq; enim vt relatiua opponuntur ea ipſa que ſunt oppoſitorum dicūtur aut quomodolibet aliter ad aliud vt duplum hoc ipſum ꝙ eſt alterius dicitur. alterius enim duplum dicitur: ſed et diſciplina et diſciplinatum tanq̄ relatiua oppoſita ſunt: et di

citur diſciplina hoc ipſum quod eſt diſciplinati: ſed diſcipli
natum ipſum quod eſt alterius oppoſitum dicitur id eſt ad
diſciplinam: diſciplinatum enim aliquid dicimus diſciplina
diſciplinatum. Quecunqꝫ ergo oppoſita ſunt tanqꝫ ad ali-
quid: ipſa que ſunt aliorum dicuntur: aut quocunqꝫ modo
ad ſeinuicem. Jlla vero que vt contraria: ipſa quidem que
ſunt ad ſeinuicem nullo modo dicuntur. Contraria vero ſi-
bi inuicem dicuntur: neqꝫ enim bonum mali dicitur eſſe bo-
num ſed contrarium: nec album nigri album: ſed contrariuꝫ
differunt hec ergo a ſeinuicem. Quecunqꝫ vero contrarioꝝ
talia ſunt: vt in quibus nata ſunt fieri: ꝛ de quibus principa
liter neceſſariū eſt alteꝝ eoꝝ ineſſe: nihil eoꝝ mediū ē. Quo
rū aūt nō eſt neceſſariū alteꝝ ineſſe. horū omniū eſt aliqđ me
dium omnino: vt languor ꝛ ſanitas in corꝑe animalis natu
ra habent fieri et neceſſarium eſt alteꝝ ineſſe in corpore ani-
malis: ſed et par et impar de nullo ꝑdicant et neceſſariū eſt
alterū in numero eſſe ꝛ habūdans aut ꝑfectum et nihil eſt in
medio eoꝝ neqꝫ inter languorem et ſanitateꝫ: neqꝫ inter ab-
undantem et ꝑfectum. Quoꝝ non eſt neceſſariū ineſſe alteꝝ
eſt eoꝝ aliquid medium: vt nigrū et album in corꝑe natura

habent fieri et non eſt neceſſariū alterū horum eſſe in corpe non eñ omne corpus albū aut nigrum eſt; ſed et prauum et ſtudioſum predicat quidē de homine ⁊ de alijs multis: ſed non eſt neceſſariū alterum horum ineſſe vel de quibus p̄dicatur: non eñ omnia vel praua vel ſtudioſa ſunt: et eſt horum aliquid medium. Albi quidē et nigri ⁊ fuſcū et pallidum et qui... alij colores ſunt: praui v̄o et ſtudioſi qđ neq; prauum neq; ſtudioſum eſt. In aliquibus itaq; nomina poſita ſunt his que media ſunt vt et albi et nigri et fuſcus et pallidum. In aliquibus autem nomina quidem in medio aſſignare idoneū nō eſt: ſed ꝑ vtrorūq; ſummoꝝ negatione qđdam mediū aſſignatur: vt qđ neq; bonū: neq; malū: neq; iuſtum: neq; iniuſtū. Priuatio v̄o et habitus dicitur circa idē aliquid: vt viſio et cecitas circa oculum: vniuerſaliter autē dicere eſt in quo naſcitur habitus fieri circa idem hoc dicit vtrunq; eorum ordinem. Priuari autem tunc dicimus vnū quodq; habitus ſuſceptibiliū quando id quod natum ē habere nullo modo habet. Edentulū eñ non dicimus qui nō habet dentes: nec cecum qui non habet viſum ſed qui qñ cō tingit habere et non habet. Quidē eñ gñatiōes neq; v..

neq; dentes habent: ſed non dicuntur edentati neq; ceci: priuari ergo et habere habitū nō eſt habitus et priuatio: habitus enī eſt viſus priuatio vō cecitas: hr̄e enī viſum nō ē viſus: nec cecum eſſe cecitas eſt: priuatio enī quedam cecitas ē cecum enī dicere priuari non eſt priuatio: nam ſi etiam idem eſt cecitas et cecum eſſe: vtraq; de eodem predicarent. Nūc vero minime ſed cecus dicitur homo: cecitas vero nullomodo dicitur. Oppoſita etiam hic videntur eſſe id eſt priuari: et habere habitum tanq̄ priuatio et habitus. Modus enī oppoſitionis idem eſt. nam ſicut cecitas viſui oppoſita ē ſic cecū eſſe ad viſum habere oppoſitū eſt. Nō eſt aūt q̄ ſub affirmatione iacet affirmatio aut negacio: affirmatō nāq; oratio eſt affirmatiua: ⁊ negatio eſt oratio negatiua. horū vō que ſub affirmatiōe ⁊ negatione ſunt nullū eſt oratio. Cōcedatur aūt hec eſſe oppoſita alterutris tanq̄ affirmatio ⁊ negatio. Nā in his modus oppoſitiōis idē eſt: ſicut affirmatio enī ad negationē eſt oppoſita: vt qḋ ſedet ad id qḋ nō ſedet ſic res q̄ ſub vtroq; eſt poſita id eſt ſedere ad nō ſedē. Qm̄ aūt priuatio et habitus nō ſic opponūtur: vt ad aliquid manifeſtum eſt: Neq; enī dicitur viſus: hoc ipm̄ qḋ eſt oppoſiti

viſus em̄ nō eſt cecitatis viſus:nec alio vllo mō dr̄ ad ipm̄. Silr̄ aūt neq̄ cecitas dr̄ viſionis cecitas:ſed ꝑuatio quedā viſionis cecitas dr̄. Amplius ad aliquid oīa reciproca dicū tur:quare ⁊ cecitas ſi eſſet eoꝝ que ad aliq̇d ſunt:vtiq̄ ꝯuer tereť ad illud ad qđ dr̄:ſed nō ꝯuertiť:neq̄ em̄ dr̄ viſus ce-citatis viſus. Qm̄ autē neq̄ vt ꝯtraria opponunť ea q̄ ſm̄ habi m et priuationē dicunť ex his manifeſtū eſt. Quorū em̄ ꝯtrarioꝝ nihil eſt medium neceſſe eſt in quibus nata ſūt fieri:aut de quibus ꝑdicanť alteꝝ in eſſe ſemꝑ. Hoꝝ enim ni hil erit mediū quoꝝ alteꝝ neceſſariū ē ineſſe ſuſceptibili: vt in languore et ſanitati et abundanti ⁊ ꝑfecto:quoꝝ xͦo ali-quid eſt medium nunq̄ neceſſitas eſt omni ſuſceptibili alte rū ineſſe neq̄ em̄ neceſſe eſt omni ſuſceptibili candidum vl̄ nigrum eſſe:neq̄ frigidū nec calidū. Horū em̄ mediū aliqđ nihil ꝓhibet eſſe hoꝝ autem aliquod medium eſt: quoꝝ nō erit neceſſarium alterum ineſſe ſuſceptibili. Propterea qui-bus naturaliter eſt vnum ineſſe:vt igni calidum eſſe et niui candidū eſſe. In his aūt et determinate et neceſſario alteꝝ ineſſe ⁊ alteꝝ nō ꝯtingit. Nō em̄ poſſibile ē ignē [illegible] eſſe neq̄ niuē nigrā eſſe. Quare omni ſuſceptibili quid ē nō

neceſſariũ alterũ eorum ineſſe ſed ſolum cuilibet naturalit
vnum ineſt ⁊ vnum determinate his non alterum contingit
In priuatione vero et habitu nihil horũ que dicta ſunt veꝝ ẽ
eſſe. Neq; enĩ ſemꝑ ſuſceptibili neceſſariũ eſt alterũ eoꝝ in-
eſſe. Qđ enĩ nõdũ habet naturam ad videndũ: neq; cecus ne
q; viſum habens dicitur. Ideoq; nõ erunt hec talium ꝯtra
riorum: quorum nihil eſt medium. Sed neq; hoꝝ [illegible]oꝝ ali
quid eſſe mediũ: neceſſarium eſt omni ſuſceptibili alterũ eo
rum ineſſe. Quando enim iam natum fuerit ad habendam
viſionem. Aut cecus aut habens viſionem dicitur. et horũ
determinate alterũ ſed alterũ ꝯtingit. In ꝯtrarijs aũt in q-
bus eſt mediũ nunq̃ neceſſariũ fuit oi ſuſceptibili alteꝝ ineſ
ſe: ſed quibuſdã et his determinate vnũ. Vñ palã eſt ꝙ ſm
neutrũ modum tanq̃ ꝯtraria oppoſita ſunt ea quo ſm ꝑua
tionẽ et habitũ opponunt. Amplius in ꝯtrarijs quidẽ exiſtẽ
te ſuſceptibili poſſibile eſt etiam in alterutrum fieri mutatõ
nẽ niſi alteꝝ naturaliter inſit vt igni calidũ eſſe. Nãq; ꝙ ſa-
nũ eſt poſſibile eſt languẽ ⁊ candidũ nigrũ fieri: et calidum
frigidũ fieri: ⁊ ex prauo ſtudioſum ⁊ ex ſtudioſo prauũ poſ
ſibile ẽ fieri. Prauũ vero ad meliores actões ductus ⁊ ad do

ctrinas; vel ad modicū aliqd ꝓfuerit vt melior ſit. Si ꝟo ſꝑ
vel modicū cremētū ſumpſerit: palā ē q2 aut ꝑfecte mutabi
tur aut ſatis multū crementū ſumet: ſi eñ mobilior ad ꝟtu
tem fiat: vl' qdcūq3 crementū ſuſceperit a p̄ncipio ex hoc eti
am veriſile eſt. Amplius eñ ſumere cremētū ⁊ h' dū ſit ꝑfcē
ꝯtrariū habitū reſtituet: niſi forte tp̄e ſuſpēſum ſit. Uex̄ i p̄
uatiōe habitu impoſſibile ē mutationē in alterutrū fieri:
ab habitu in priuationē fit mutatio: a p̄uatiōe ꝟo ipoſſibile
eſt: neq3 cecus factus iteꝝ videt: neq3 cū caluus erit iterū co
matus eſt: neq3 cum eſt ſine dentibus iterū orti ſunt dentes
Quecunq3 ꝟo tanq3 affirmatio et negatio oppoſita ſūt: pa-
lam eſt q nullo modo ꝝ iſtoꝝ oppoſita ſunt. In ſolis eñ iſt'
neceſſariū ſꝑ quidē aliud eoꝝ eſſe verū aliud falſum. Neq3
in ꝯrīis neceſſariū aliud eſſe verū aliud eſſe falſum. Neq3 in
his q̄ ad aliqd ſunt: nec in habitu nec in p̄uatione: vt ſanitas
et languor ꝯtraria ſunt: et neutrū neq3 falſum neq3 verū eſt
Silr' aūt ⁊ duplū ⁊ dimidium tanq3 relatiua oppoſita ſunt ⁊
nō eſt eoꝝ alteꝝ veꝝ neq3 alterum falſum. Sz neq3 ea q̄ ſm
p̄uationē et habitū oppoſita ſunt: ſicut viſus ⁊ cecitas. Oino
āt eoꝝ q̄ ſm nullā cōplexionē dicunt: nihil enim neq3 verū

necꝫ falſum. Porro oīa que dicta ſunt ſine cōplexiōe dicūt. Sed maxime videbit̄ hoc tale ꝯtingere in his q̄ ſm ꝯplexi onē dicunt̄ ꝯria. Sanū nanqꝫ eſſe ſocratē ad languere ſocra tē ꝯriū eſt. Sꝫ necꝫ in his ſꝑ alteꝝ ⁊ veꝝ alteꝝ falſum: cū ei ſit ſocrates: erit alteꝝ veꝝ alteꝝ vͦo falſum cū vͦo nō ſit ābo falſa ſunt: necꝫ eīn lāguere: necꝫ ſanū eē veꝝ ē cū ipe ſortes nō ſit. In ꝑuatiōe vͦo ⁊ habitu neutꝝ veꝝ eſt cū nō [illegible] cū vͦo ſit nō ē neceſſariū: alterā eſſe verā alterā falſam: cū eīn ſit: nō erit alteꝝ veꝝ et alteꝝ falſum. Hr̄e nanqꝫ viſum ſocratē ad id qͦd eſt cecū eſſe ſocratē oppoſitū eſt ſicut priuatio et habi tus et cū ſit nō eſt neceſſariū alteꝝ veꝝ vl' alteꝝ nō eē falſuꝫ. Cū eīn nōdū natus eſt hr̄e vtrūqꝫ falſum eſt ⁊ eū viſuꝫ hr̄e ⁊ eū cecū eē. In affirmatiōe ⁊ negatiōe ſꝑ ſiue ſit ſiue nōn ſit aliud qd̄ē erit veꝝ aliud falſum languere enim ſocratē ⁊ nō languere cū ipe ſit palā eſt: quoniā alteꝝ eoꝝ veꝝ eſt: alteruꝫ aūt falſum ⁊ cū nō ſit ſiſr: languere enim cū nō ſit falſum eſt nō languere aūt veꝝ. Quare in his ſolis ꝓpriū erit ſꝑ alte rum eoꝝ veꝝ: alteꝝ eoꝝ eſſe falſum q̄cūqꝫ tanq̄ affirmatio ⁊ negatio oppoſita ſunt. Contrariū aūt eſt bono ex neccitate malū: hoc aūt palā ē: vt ſanitati lāguor ⁊ iuſticia iniuſticie: ⁊

ſortitudini: debilitas: ſimiliter aũt et in aliis. Malo aũt ali qñ bonũ quidem cõtrariũ eſt aliqñ malũ: egeſtati aũt cuȝ ipſa ſit malum ſupabundantia cum ipſa ſit malũ cõtraria eſt: ſed in paucis hoc tale quilibet inſpiciet. In pluribus ꝟo ſp bonũ malo ꝯtrariũ eſt Amplius nõ eſt neceſſariũ ꝯtrioꝝ ſi alterũ ſit ꝛ reliquũ eſſe: ſanis namq; oibus ſanitas erit. lãguor ꝟo nõ [illegible]t. Ampli' ãt ꝛ cũ oẽs ſint albi: albedo erit nigredo ꝟo nõ erit. Amplius ſi ſocratẽ ſanũ ad id qd eſt languẽ ſoctẽ ꝯtrariũ eſt cũ nõ ſit poſſibile vtrunq; eidẽ ineſſe ſimul: nõ erit poſſibile cũ alteꝝ ꝯtrario ſit et reliquũ eſſe. Cũ eñ ſocratem ſanũ eſſe ſit: non erit ſocratem languere. Palam ꝟo ẽ q etiam circa idẽ aut genere aut ſpecie naturã habent fieri cõtrarietates. Languor namq; ꝛ ſanitas in corpe animalis natura hñt fieri. Albedo aũt ꝛ nigredo circa corp' ſimplr: iuſticia ꝟo ꝛ iniuſticia in aïa. Neceſſariũ eſt aũt oïa ꝯria: vel i eodem genere vel in ꝯtrariis generibus: vł ipã gña eſſe. Albũ eñ et nigrũ in eodẽ genere ſunt: color eñ genus eoꝝ eſt: iuſticia ꝟo et iniuſticia in diuerſis generibus. Huius eñ virtus: huius nequicia genus eſt: bonum ꝟo ꝛ malu[illegible]nere: ſed ipſa ſunt genera aliquorum exiſtentia.

Capitulum ſecundum de ſecun
do poſtp̄dicamento ſcilꝫ p̄ore.

Prius aūt alterum altero dicitur quadruplicit᷑. Pri
mo quidem et ꝓprie ſm tempus ſm quod ſcilꝫ an-
tiquius: alterum vero et ſenius dr. In eo ꝙ tempus ampli⁹
eſt: ⁊ antiquius ⁊ ſenius dr. Scdo qdē ꝙ nō ꝯuertit᷑ ſm ſub
ſiſtendi ꝯñam: vt vnus duobus prior eſt. Duobus [illegible] exñ-
tibus mox ꝯñs eſt vnum eſſe: vno aūt exñte: nō eſt neccariuꝫ
duo eſſe. Jecirco non ꝯuertit᷑ ab vno ꝯñtia: vt ſit reliquum.
Prius aūt videt᷑ eſſe illud a quo nō ꝯuertit᷑ in eo qd̄ ē eē cō
ſequentia. Tercio vo ſm quendā ordinē prius dr quēadmo
dū ⁊ in diſciplinis ⁊ in orōibus. Nā ⁊ ī demōſtratis diſcipli
nis ē p̄us ⁊ poſterius ꝑ ordinē. Elementa eñ in geometria
p̄ora ſunt his q̄ ſcribunt᷑ ꝑ ordinē. Sed in grāmatica elemē
ta priora ſunt ſyllabis: et in oratione ſimiliter proemiū eñ
prius eſt narratione ꝑ ordinem. Amplius preterea que deā
ſunt qd̄ melius eſt et honorabilius prius eſſe videtur. Con
ſueuerunt autē plurimi honorabiliores ⁊ magis dilectos a
ſe ho[illegible]dicere apud ſe. Eſt qdē ⁊ pene alieniſſimus priorū
hic modus: mōi itaqꝫ q̄ dicti ſunt de p̄ore iſti ſunt. Videt᷑ au

tē ꝑter eos q̄ dicti ſunt alit eē modus prīs. Eoꝝ vō q̄ ꝯuertunt ſm eſſentie ꝯñtiā qḋ alteꝝ alteri quōlibꝫ cā eſt digne ꝑ us natura dr. Quia vō ſunt quedā hm̄oi palam eſt eſſe: nāq̧ hoiem ꝯuertit ſm eſſentie ꝯñam ad verā de ſe orōnē. Nā ſi hō eſt: vera oratio eſt qua dr: qꝛ hō eſt et hō ꝯuertit: qꝛ eſt: nam ſi vera oratio eſt q̄ dr qꝛ hō eſt: ꝯſequit eſſe hoiem. Eſt quid oratio vera nequaq̄ꝫ cauſa quare ſit res verūtamē videtur res quodammō cauſa vt ſit oratio vera. dum eñi res eſt aut nō eſt vera oratio aut falſa dicatur neceſſe eſt. Ideoq̧ ſm quinq̧ modos alterum altero prius dicetur.

Capitulum tercium de tercio poſtpredicamento: ſcꝫ ſimul.

Simul autem dr ſimpliciter quidē et proprie: quorū generatio in eodē tempore eſt: neutrum eñi neq̧ prius neq̧ poſterius eſt eorum. Simul autem hic dicunt ſm idem tempus. Naturaliter autem ſunt ſimul quecunq̧ conuertuntur quidem ſm q̧ eſt eſſe conſequentiam: ſed nequaq̄ꝫ cauſa eſt alterum alteri: vt ſit vt in duplo et in dimidio: conuertuntur etenim: hec nam cum ſit duplum eſt dimidium ⁊ cū ſit dimidiū ē duplū: ſꝫ neutrū cā eſt alteri vt ſit. Dic[...]r

aũt ſimul naturaliter et que ex eodem genere ediuerſo diui-
duntur a ſeinuicem. Ediuerſo aũt diuiduntur que ſm ean-
dem diuiſionem ſunt: vt greſſibile volatile aquatile hec eĩ
ediuerſo diuidunt que ſunt ex eodem genere: aĩal aũt diui-
ditur in hec: greſſibile et volatile ⁊ aq̃tile. Et nihil hoꝝ pri-
us vel poſterius ẽ. ſed ſil' ꝑ naturã eſſe vident. Diuidit aũt
⁊ ſingulum hoꝝ in ſuas ſpecies. Rurſus vt greſſibile aĩal et
aq̃tile: erũt ergo et illa ſimul naturaliter q̃cunq; ex eodẽ ge-
nere ſunt ſm eandem diuiſionẽ. Genera vo ſꝑ ꝑora ſunt nõ
eĩm ꝯuertit ſm q̄ eſt eſſe ꝯſeq̃ntiam: vt cũ ſit q̃dẽ aq̃tile eſt:
aĩal. Cũ vo aĩal eſt: nõ eſt neceſſe: vt ſit aquatile. Simul er-
go ꝑ naturam dicuntur quecunq; ꝯuertunt q̃dẽ ſm q̄ ẽ eſſe
ꝯſequentiam: ſed nequaq; eſt cauſa alterũ alteri vt ſit: et ea
que ex eodem genere diuidunt ab inuicem. Et ſimpliciter ſi
mul ſunt: quorum generatio in eodem eſt tempore.

Capitulum quartum: de quarto poſt-predicamento: ſcilicet motu.

Otus autem ſpecies ſunt ſex. Generatio. corruptio:
...gmentum: diminutio: alteratio: ſm locum mutatõ
Alij itaq; motus palam eſt: quia abinuicem ſunt. Alij non:

nec enim generatiõ eſt corruptio neqꝫ augmẽtũ diminutiõ: nec eſt ſcḋm locũ mutatio: ſilr aũt ⁊ alij. In alteratiõe vero q̃ndam hñt q̃ſtionẽ: ne forte neceſſariũ ſit id qḋ alterat̃ ꝑ aliquã reliquaꝝ motionũ alterari: h̾ aũt nõ ẽ veꝝ. Nã pene ſcḋm oẽs paſſiões aut ꝑtes alterari accidit nob: nulla aliaꝝ mutationum cõicãte. Nã neqꝫ augeri neceſſariũ ẽ q̄ ꝑ paſſionẽ mouet̃: neqꝫ minui: ſilr aũt et in alijs Ideoqꝫ alia erit p̃ter illos mot⁹ alteratio. Nã ſi eẽt eadẽ optẽt id qḋ alterat̃ mox augeri vl̃ minui vel q̃ndã aliaꝝ ꝯſeq̃ntiã motionũ fieri: ſꝫ nõ neceſſe ẽ Silr ãt ⁊ qḋ augetur: aut mutatiõe aliq̃ mouet̃ alterari optẽt ſꝫ ſunt q̃dã creſcentia q̃ nõ alterant̃ vt q̃drãgul⁹ circũpoſito gnomone creuit q̃dẽ: alteratũ vero nihil ẽ factũ: ſilr ⁊ in alijs hmõi: q̃re alij ſunt mot⁹ adinuicẽ Eſt aũt ſimplr q̃dẽ motui ꝯriũ quies: his vero q̃ ꝑ ſingula ſũt gñatiõi q̃dẽ corruptiõ augmentatiõi diminutio: ſcḋm locũ vero mutatiõi ſcḋm locũ quies maxĩe vid̾ oppoſitũ eẽ: ⁊ forte ĩ ꝯtrariũ locũ mutatio: vt qḋ inferius ẽ ei qḋ ſuꝑius ẽ: ⁊ ea q̃ ſuꝑiora ſunt eis q̃ ĩferiora ſt̃ Reliq̃ vero aſſig̃tоꝝ motuũ nõ ẽ facile aſſignare q̃d ſit ꝯrium Vid̾ ãt neqꝫ eẽ ꝯriũ aliq̃d ei: niſi q̃s ⁊ ĩ hoc ſcḋm q̃ [illegible] ẽ apponat aut in ꝯriũ q̃litat̃ mutationẽ Sicut ⁊ in mutatione

ſm locū: aut in ꝯriū locū ſm mutationē: ē eñ alteratio mutatio ſm q̄litatē: q̄ propt oppoſita erit ſm q̄litatē mutationi q̄ eſt ſm q̄litatē: aut in ꝯriū mutatio q̄litatis vt albū fieri ad id qđ ē nigrū fieri: alterat eñ in ꝯria q̄litatis mutatiōe facta.

Capitulum q̄ntum et vltimum De vltimo poſtpredicamento ſcilicet habere.

Abere aūt multis modis dicitur. Aut eñ tanq̄ habitū et affectū. Aut aliam quālibet q̄litatē: dicūt eñ diſciplinā hr̄e atq; virtutē: aut vt q̄titatē: qđ ꝯtingit ei quibꝫ magnitudinē: dr̄ eñ bicubitū vel tricubitū hr̄e magnitudinem. Aut ea q̄ circa corpus ſunt: vt veſtimētū vel tunicā: aut in membro: vt in manu anulum: Aut vt membrū: vt manū vel pedē: aut i vaſe vt in modio grana tritici: aut in lagena vinū: vinū eñ hr̄e lagena dr̄: ꝛ modius grana tritici: hec igitur omnia hr̄e dicunt vt in vaſe: aut vt poſſeſſiōem habere eñ domū et agrū dicimur. Aut vir etiam vxorem ꝛ vxor virū: ſed videt alieniſſimus q̄ nūc dictus eſt modus eſſe in eo q̄ eſt habere: nihil eñ aliud vxorē habēdo ſignificamus: niſi [illegible]tat. Forte tñ ꝛ alij apparebūt quidā modi de eo qđ eſt habere. Sed q̄ ꝯſueuerūt dici pene oēs enūerati ſūt.

Primus liber Perihermenias qđ eſt đ interp̄tatione tres cōtinet tractatus. Primus eſt p̄emialis et clauditur vno cap̄lo

Rimū oportet ꝯſtituere: quid ſit nomen ⁊ qđ
verbū: poſtea quid negatio et affirmatō ⁊ enū
ciatio et quid oratio. Sunt ergo ea que ſunt ī
voce eaꝝ que ſunt in anima paſſionum note: ⁊ ea que ſcribū
tur eoꝝ que ſunt in voce Et quemadmodū nec littere omi
bus ſunt eedem: ſic nec eedem voces. Quoꝝ autē he primo
rum voce ſunt eedem omnibus paſſiones anime ſunt. Et q̄
rum he ſīlitudines ſunt: res etiā eedem. Et de his q̄dē dcm̄
eſt in his que dicta ſunt de aīa: alterius enī hoc eſt negocij.
Eſt aūt quēadmodū in anima aliquotiens q̄dē intellect⁹ ſi
ne vo vel falſo: aliquotiens aūt cū iam neceſſe eſt alteꝝ hoꝝ
ineſſe: ſic et in voce circa cōpoſitionē et diuiſionē eſt veritas
falſitaſq̧. Nomina igiꝉ et ip̄a verba cōſimilia ſunt ſine com
poſitione vel diuiſione intellectui: vt homo vel album; qm̄
non additur aliquid: neq̧ enim adhuc verum vl' falſum eſt
Huius autem ſignum hoc eſt: hircoceruus enim ſignificat
aliquid; ſed nondum verum vel falſum. Si vo eſſe vel nō
eſſe addatur; vel ſimpliciter vel ſm̄ tempus.

Tractatus ſcd's de ip̃a enunciatione: p̃n cipijs ac partibus eius: quatuor habet ca capitula. Primum eſt de nomine.

Nomen eſt ergo vox ſ̄catiua ſ̄m placitū ſine tp̄e cui⁹ nulla p̃s ē ſ̄catiua ſep̃ata. In noīe em̄ q̄d ē eq̄fer⁹ ni hil ferus p̄ ſe ſ̄cat: queādmodū in orōe q̄ eſt equus fer⁹. At uero nō queādmodū i ſimplicib⁹ noīb⁹ ſic ſe hn̄t ⁊ i ꝯpoſitꝭ. In illis em̄ nullo mō p̃s ſ̄catiua ē. in his aūt vult q̄dē ſꝫ nl lius ſeperati eſt: vt in eo quod eſt equiferus. Scd'ꝫ placitum vero quoniam naturaliter nomen nihil eſt: ſed quādo fit no ta. Nam deſignant et illiterati ſoni: vt ferarum quorum ni hil eſt nomen. Non homo vero non eſt nomen. At uero nec poſitum nomen eſt quo illud oporteat appellari. Neqꝫ eniꝫ oratio aut negatio eſt: ſed ſit nomen infinitum. Catonis au tem vel catoni et quecunqꝫ talia ſunt nō ſunt nomina ſed ca ſus nominis. Ratio autem eius in alijs eſt quidem eadem: ſed differunt: quoniam cum eſt vel fuit vel erit eſt adiunctū neqꝫ verum neqꝫ falſum eſt: nomen autem ſemper: vt catho nis eſt vel non eſt. Non dum em̄ alquod eſt neqꝫ verum di cit neqꝫ falſum.

Perihermenias.

Capitulum ſcd̄m. De verbo.

Erbũ autem eſt quod ſignificat tempꝰ: cuius nulla pars extra nihil ſignificat: et eſt ſemper eorum q̄ de altero dicuntur nota ē. Dico aũt quoniam conſignificat tempus: vt curſus quidem nomen eſt: currit vero verbum: conſignificat eñ nunc eſſe. Et ſemper eorum que de altero dicuntur nota eſt: vt eorum que de ſubiecto dicuntur vel in ſubiecto ſunt. Non currit vero et non laborat non verbum dico. Conſignificat quidem tempus et ſemper de aliquo nota eſt. Differentie autem huic non eſt nomen poſitum: ſed infinitum verbum ſit: quoniã ſimiliter in quolibet eſt: vel quod eſt vel quod non eſt. Similiter autem vel currit vel currebat non verbum eſt: ſed caſus verbi. Differt aũt a v̾bo: quoniam hoc quidem preſens ſignificat tempus illa vero quod complectitur. Ipſa quidem ſcd̄m ſe dicta verba nomina ſũt et ſignificãt aliquid. Conſtituit enim qui dicit muſicũ et qui audit quieſcit: ſed ſi eſt vel non eſt nondũ ſignificat: neq3 eñ ſignũ rei eſt eſſe vel non eſſe: nec ſi hoc ipſum eſt purum dixeris ipſum quidem nihil eſt: conſignificat autem q[illegible] cõpoſitionem quã ſine compoſitis nõ eſt intelligere.

Capitulum Tercium. De oratione.

Ratio autem eſt vox ſignificatiua cuius partiũ ali quid ſignificatiuũ ſeperatim: vt dictio non vt affir. matio vel negatio. Dico autẽ vt homo ſignificat aliqd: ſed nõ qm̃ eſt aut nõ eſt: ſed erit vel affirmatio vel negatio: vt ſi quid addatur: ſed non vna nominis ſillaba: nec in hoc qui. dem ꝙ eſt ſorex rex ſignificat: ſed vox eſt nũc ſola. In dupli cibus ꝟo ſignificat qdem: ſed nõ ſm ſe ſed quemadmoduȝ dictũ eſt. Eſt aũt oratio qdẽ omnis ſignificatiua nõ ſicut in ſtrumentum: ſed quemadmodum dictum eſt ſm placitum. Enunciatiua vero nõ omnis ſed in qua verum vel falſum ẽ nõ autem in omnibus: vt deprecatia oratio quidem eſt: ſed neq̃ vera neq̃ falſa et cetere qdem reliquantur. Rhetorice enim vel poetice conuenientior conſideratio eſt. Enunciati ua vero preſentis ſpeculationis eſt

Capitulum quartum. De enunciatione Affirmatione et Negatione.

Est autem vna p̃ma oratio enũciatiua: affirmatõ de le negatio. Alie ꝟo ꝯiunctiõe vne: neceſſe eſt autẽ oẽm orationẽ enũciatiuã eẽ ex ꝟbo vel ex cã ꝟbi. Etem̃ ho

minis rationi ſi non: aut eſt aut erit aut fuit aut aliquid huiuſmodi addatur nondū eſt oratio enunciatiua: quare autē vnum quiddam eſt et non multa animal greſſibile bipes: neqꝫ enim eo ꝙ propriū dicuntur vnum erit: eſt alterius hoc tractare negocij. Eſt autem oratio enunciatiua que vnū de vna ſignificat vel coniunctione vna. Plures autem que plura et non vnum vel inconiuncte. Nomem ergo et verbum dictio ſit ſola: quoniam non eſt dicere ſic aliquid ſignificantem voce enunciare vel aliquo interrogāte vel nō: ſed ipſo proferente. Harum autem hec quidem ſimplex eſt enūciatio: vt aliquid de aliquo vel aliquid ab aliquo: hec autē ex his coniuncta velut oratio quedam iam eſt compoſita. Eſt aūt ſimplex enunciatio vox ſignificatiua de eo ꝙ eſt aliquid vel non eſt quemadmodum tempora ſunt diuiſa. Affirmatio ꝟo eſt enunciatio alicuius de aliquo: negotio vero enunciatio alicuius ab aliquo.

Tractus tercius. De paſſione intrinſeca ipſius enunciationis: ſcilicet oppoſitione. Tria habet capitl'a. Primum eſt de oppoſitione ſecundum ſe.

Quoniam aũt eſt enunciare ⁊ ꝙ eſt eſſe et ꝙ nõ eſt eē
⁊ ꝙ eſt nõ eſſe: ⁊ ꝙ nõ eſt nõ eſſe: ⁊ circa ea q̄ ſũt extra
pñs tps: ⁊ ꝙ qs affirmauerit negare: ſilr ↄtingit oē qđ qs ne
gauerit affirmare: q̄re manifeſtũ ē ꝙ oĩ affirmatiõi ē negatõ
oppoſita: ⁊ oĩ negatiõi affirmatio: ⁊ ſic hic ↄdictio affirmatõ
⁊ negatio oppoſita: dico aũt opponi eiuſdē de eodē nõ equo-
ce: et q̄cunq; cetera taliũ determinant ↄtra argumen[illegible]ꝝ ſo-
phiſticas importunitates. Qm̄ aũt ſunt hec quidē rerꝝ vni-
uerſalia illa ꝟo ſingularia: dico aũt vniuerſale ꝙ in pluribꝰ
natũ eſt predicari: Singulare ꝟo ꝙ nõ vt homo quidē vni-
uerſale: plato ꝟo eorꝝ ē que ſunt ſingularia. Neceſſe eſt autē
enunciare: quoniam ineſt aliquod aut nõ ineſt: aliquotiēs q̄-
dem eorum que ſunt vniuerſalia aliquotiens vero eorꝝ que
ſunt ſingularia: ſi ꝟo qs vniuerſaliter enunciet in vniuerſali
q̄niam eſt aut non eſt cõtrarie enunciationes erunt: dico aũt
in vniuerſali enunciationē fieri vniuerſalē vt oĩs hõ albus ē
nullus hõ albus eſt. Qñ aũt in vniuerſalibus nõ vniuerſa-
liter nõ ſunt ↄtrarie que aũt ſignificantur eſt eſſe cõtraria: di
co aũt nõ vniuerſaliter enũciare in his que ſunt vniuerſalia
V[illegible]t albus homo: non eſt albus homo. Cum enim vniuer-

ſale ſit: non vniuerſaliter vtitur enunciatione omnis nan-
q non vniuerſale eſt ſed quoniam vniuerſaliter conſignifi-
cat. In eo vero q vniuerſale predicatur id quod eſt vniuerſa
le predicari vniuerſaliter nō eſt verum: nulla enim affirma-
tio erit vera in q de vniuerſali predicato vniuerſaliter predice
tur: vt omnis homo eſt omne animal. Opponi autem affir-
mationem negationi dico contradictorie que vniuerſaliter
ſignificat eidē que nō vniuerſalit̄ ē: vt oīs hō albꝰ ē: nō oīs
hō albꝰ eſt: quidam homo albus eſt: nullus homo albus eſt

Caput ſecundum: tractatus tercij de legibus propoſitionum oppoſitarum.

Contrarie vero vniuerſalem affirmationem: et vniuerſalem negationē: vt omnis homo iuſtus eſt: nullꝰ hō iuſtus ē: quo circa quidē eas impoſſibile eſt ſimul veras eſſe his vero oppoſitas ꝯtingit in eodē: vt nō omnis hō eſt albus et eſt quidam hō albus. Quecunq igit̄ ꝯtradictiones vniuerſaliū ſ̄t vniuerſalit̄: neceſſe eſt alteram eſſe veram alterā eſſe falſam: et quecunq in ſingularibus ſunt vt eſt ſocrates albꝰ: nō eſt ſocrates albus. Et quecunq aūt in vniuerſalibꝰ nō vniuerſaliter: nō ſꝫ hec vera eſt illa vero falſa: ſil̄r eñ e...

h

dicere qm̄ eſt albus homo: ⁊ non eſt albus homo: ē hō ꝓbꝰ non ē hō ꝓbus: ſi em̄ turpis nō eſt ꝓbus: et ē homo pulcer: ⁊ n̄ ē homo pulcer: ſi em̄ fedus non ē pulcer: et ſi fit aliq̄d nō eſt. Videt̄ aūt ſbito inconueniēs eē idcirco: qm̄ vniuerſaliter non homo albus ſit̄ ſignificare: qm̄ nemo eſt albus: h̄ aūt neq3 idē ſignificat: neq3 ſimul neceſſario Manifeſtū eſt autem qm̄ vna negatio vniꝰ affirmationis eſt hoc em̄ idē o[illegible]et negare negationē qđ affirmauit affirmatio et de eodē vl' đ aliquo ſingularium vel de aliquo vniuerſalium: vel vniuerſaliter vel non vniuerſaliter. Dico aūt ſocrates albus ē: ſocrates non albus eſt: ſi aūt aliud aliqđ vel de aliquo idē nō opponit̄ ſed erit ab ea diuerſa: huic vō que eſt oīs homo albꝰ eſt ꝯtradicit illa: que d̄t non oīs homo albus eſt: illi vō que eſt aliquis homo albus eſt illa que eſt nullus homo albus ē Illi vero que eſt homo albus ē illa que eſt non eſt homo albus. Manifeſtū eſt ergo qm̄ vni negatiōi in vna affirmatio oppoſita ē. Et qm̄ alie ſunt ꝯtrarie alie ꝯtradictorie et q̄ ſunt he dictū ē vel qm̄ non omnis vera vel falſa contra dictio: et quare et quando vera vel falſa. Vna aūt eſt affirmatio ⁊ neg[illegible]o que vnū de vno ſignificat: vel cum ſit vniuerſale vni

uerſaliter vel non vniuerſaliter: vt omnis homo albus eſt: nullus homo albus eſt: eſt q̃dam homo albus: ſi albũ vnuz ſignificat. Si vero duobus vnũ nomẽ ẽ poſituz ex q̃bus ñ fit vnũ non eſt vna affirmatio: vt ſiquis ponat hoc noĩe tunica homini et equo: et dicat eſt tunica alba: hic non eſt vna affirmatio nec vna negacio: nihil eñ differt hoc dicere q̃m equus albus [illegible] ẽ homo albus. Si ergo he multa ſignificant et ſunt plures manifeſtum eſt: q̃m et prima multa vel nihil ſignificant neq̃ enim eſt aliquid vnũ homo et equus quare nec in his neceſſe eſt hanc ꝯtradictionẽ fieri veram illam vero falſaz

Capitulum tercium et vltimum de quadam incidenti dubitatione.

In his ergo que ſunt et que facta ſunt neceſſe eſt affirmationem vel negationem veram vel falſam eſſe In vniuerſalibus quidem vniuerſaliter ſemper quidẽ hanc veram illam vero falſam. Et in his que ſunt ſingula quemadmodum dictum eſt in his vero que in vniuerſalibus non vniuerſaliter dicũtur non eſt neceſſe: dictum eſt autẽ et de his In ſingularibus vero et futuris non ſimiliter. Nam vero ſi omnis affirmatio vel negatio vera vel falſa: eſt et om

ceſſe eſt vel eſſe vel nõ eſſe ſi his quidam dicat futurum ali-
quod ille vo nõ dicat hoc idem ipm manifeſtũ eſt: qm̃ neceſ-
ſe eſt verum dicere alterũ ipſoꝝ ſi omnis affirmatio vera vł
falſa eſt: vtraqꝫ em̃ nõ erit ſimul in talibus: nam ſi veruꝫ eſt
dicere quoniam albũ eſt vel albũ nõ eſt. neceſſe eſt eſſe albũ
vel album non eſſe: et ſi eſt album vel non album verum eſt
negare vel affirmare: et ſi nõ eſt mentitur: et ſi men[illegible] nõ eſt
quare neceſſe eſt aut affirmationẽ aut negationem verũ eſſe:
nihil ergo neqꝫ eſt neqꝫ fit nec caſu nec vtrũlibet nec erit nec
non erit. ſed ex neceſſitate omnia et nõ vtrũlibet: aut enim
qui dicit verus eſt aut qui negat: ſimiliter em̃ vł fieret vł nõ
fieret vtrumlibet em̃ nihil magis ſic vel nõ ſic habet vel ha
bebit. Amplius ſi eſt albũ nũc verũ erat dicere ꝓmo quoni-
am erit albũ: quare ſemꝑ fuit veꝝ dicere quodlibet eoꝝq̄ fa
cta ſunt qm̃ erit: ꝙ ſi ſꝑ veꝝ eſt dicẽ qm̃ eſt aut erit: nõ poteſt
hoc nõ eſſe vel nõ futuꝝ eſſe: ꝙ aũt nõ põt non fieri impoſſi-
bile ẽ nõ fieri: oĩa ergo que futura ſunt neceſſe eſt fieri: nihil
igitur vtrũlibet nec caſu erit: nam ſi caſu: non ex neceſſitate.
At vero nec qm̃ neutrũ eſt veꝝ ꝯtingit dicere: vt qm̃ neqꝫ ẽit
neqꝫ non erit. Primũ em̃ cum ſit affirmatio falſa erit nega-

tio non vera: et cum hec falſa contingit affirmationem et nō veram: adhuc ſi verum eſt dicere quoniam eſt album et magnum oportet vtrunqꝫ eſſe: ſi ꝟo erit cras: oportet eſſe cras. Si autem neqꝫ erit neqꝫ non erit: nō eſt vtrumlibet vt ē nauale bellum: oportet enim neqꝫ fieri nauale bellū neqꝫ non fieri. Que ergo ꝯtingunt inconuenientia hec ſunt ⁊ alia huiuſmodi: ſi omnis affirmatiōis et negationis vel in his que in vniuerſalibus dicunt̄ vniuerſaliter vel in his que ſūt ſingularia neceſſe eſt oppoſitaꝝ hāc eſſe veram illā ꝟo falſaꝫ: nihil ad vtrumlibet in his que ſunt: ſed omnia eſſe vel fieri ex neceſſitate: quare nō oportebit neqꝫ ꝯſiliari neqꝫ negociari: quoniam ſi hoc facimus erit: ſi ꝟo hoc nō erit. Nihil enī ꝓhibet in milleſimū annum hunc quidē dicere hoc futurū eſſe hunc ꝟo nō dicere: quare ex neceſſitate eſſe quodlibꝫ eorum verum erit dicere tunc at uero nec hoc differt ſi aliquis dixerit negationē vel non dixerit. Manifeſtū eſt enī ꝙ ſic ſe habeat res vel ſi hic quidem affirmauerit ille ꝟo negauerit: nō enī ꝓpter affirmare vel negare erit vel non erit nec in milleſimum magis annum quā in quantolibet tempore. Quare ſi in omni tpe ſic ſe habebit: vt cum vnum vere dicat̄ neceſſe

eſt hoc fieri: ⁊ vnũquodq; eoꝝ q̄ fiunt ſic ſe hñe vt ex neceſſitate fiat: quando em̄ vere dicit q̄s quoniam erit non poteſt nõ fi eri: ⁊ ꝙ factũ eſt verũ erat dicere ſemp̱ quoniã erit. Qꝫ ſi nõ ſunt poſſibilia videmur enim eſſe principia futuroꝝ: et ab eo ꝙ conſiliamur atq; agimus aliquod. Et quoniam omni no eſt in his que ſemper non actu ſunt eſſe poſſibile vt in qui bus vtrunq; contingit et eſſe et non eſſe: quare fieri et nõ fie ri. Et multa nobis manifeſta ſunt ſic ſe habentia vt quoniã hanc veſtem poſſibile eſt incidi et nõ inciditur: ſed prius ex teritur: ſimiliter autem ⁊ non incidi poſſibile eſt non em̄ poſ ſibile eſſet eam exteri niſi eſſet poſſibile nõ incidi: quare ⁊ in alijs futuris que ſm potentiam dicunt̄ hmõi. Manifeſtum eſt qm̄ nõ oĩa ex neceſſitate vel ſunt vel fiunt: ſed alia q̄dem vtrumlibet et non magis vel affirmatio vel negatio vera e rit. Alia vero magis quidem in pluribus alterum: ſed contin git fieri alterum: alterum vero minime. Igitur eſſe ꝙ eſt qñ eſt: et nõ eſſe ꝙ nõ eſt quando nõ eſt neceſſe eſt: ſed nõ omne ꝙ eſt neceſſe eſt eſſe: ſꝫ ꝙ nõ eſt neceſſe eſt non eſſe: nõ em̄ ideꝫ eſt [illegible] quando eſt eſſe neceſſario ꝙ eſt ꝙ ſimpliciter eſt ex [illegible] neceſſitate. Similiter aũt et in eo ꝙ nõ eſt: et in ꝯtradictõ

Perihermenias

ne eadem ratio eſt: eſſe quidem vel nō eſſe omne neceſſe eſt: ⁊ futurum eſſe vel non futuꝝ eſſe: non tamen diuidentem dicere alterum neceſſario. Dico autem neceſſe eſt quidē futuruꝫ cras bellum nauale vel nō eſſe futurum: ſed nō cras bellum nauale futurū eſſe neceſſe eſt vel non futurum eſſe: futuꝝ aūt eſſe vel nō eſſe neceſſe eſt: quare qm̄ ſimiliter oratiōes ꝟe ſūt queādmodū et res: Manifeſtū ē qm̄ quecūqꝫ ſic ſe habent ⁊ vt vtranqꝫ ſunt et contraria eorum contingere queāt neceſſe eſt ſimiliter ſe habere et contradictionē ꝙ contingit in his que nō ſunt per ſe et nō ſemper non ſunt. horum enim neceſſe eſt quidem alteram ptem ꝯtradictionis veram eſſe vł falſam: nō aūt hoc aut illud ſed vtrūlibet et magis quidē verā alterā nō tñ iam veram vel falſam: quare manifeſtū eſt: qm̄ nō eſt neceſſe oīs affirmatōis vł negatiōis oppoſitaꝝ hāc q̄dem veram eſſe illam ꝟo falſam eſſe neqꝫ em̄ queādmoduꝫ in his que ſunt ſic ſe habet: et in his que non ſunt poſſibilib⁹ tamen eſſe vel non eſſe: ſi quemadmodum dictum eſt.

Liber Secundus

Liber ſcðs Peribermenias Tres ꝯtinet tractatus. Primus eſt de ꝓpoſitionibus: de ineſſe quo ad eaꝝ ꝯſequētias. Et habꝫ duo capitula. Primum eſt ꝺ ꝯſeq̄ntijs ꝓpoſitionum in q̄b⁹ p̄dicatur vnum de vno

Qoniā aūt eſt de aliquo affirmatio ſcans ali quid hoc aūt eſt nomē vł innoiabile vnū autē optet eſſe ⁊ de vno hoc q̄ eſt in affirmatiōe nomen aūt dictū ē ⁊ innoiabile ꝑus nō hō nomē quidem nō dico ſed infinitum nomen: vnum enim quodam modo ſignificat infinitum quemadmodū et nō currit nō ꝟbum ſed infinitū verbū erit oīs affirmatio vel ex noie ⁊ verbo vł ex infinito nomine et verbo preter verbū eī nulla affirmatio vł negatio ē. Eſt autē vel fuit vel erit et quecunqꝫ alia hmōi ſunt: ꝟba ex his que ſunt poſita: Cōſignificant eī tempus: q̄re prima eſt affirmatio et negatio: eſt hō nō eſt hō deinde eſt nō hō: non eſt non hō. Rurſus eſt omnis homo ñ eſt oīs hō: eſt oīs non hō: nō eſt omnis nō hō: ⁊ in extrinſecis temporibus eadem ratio eſt. Quādo autem eſt tercium adiacens [illegible]dicatur dupliciter dicuntur oppoſitiones. Dico autem, vt eſt iuſtus homo: non eſt iuſtus homo: eſt tercium

adiacēs nomē vl̃ v̾bū in affirmatiōe:q̄re q̄tuor iſte erūt q̄rū due q̄dē ad affirmationē ⁊ negationē ſeſe habebūt ſm ꝯſequentiā: vt ꝑuatiōes: due v̾o minime: dico aūt q̄m ē aut iuſto adiacebit aut nō iuſto:q̄re etiā negatiōes q̄tuor ſūt. Intelligimur v̾o qđ dr̃ ex his q̄ ſbſcripta ſunt:eſt iuſtus hō huius negatio ē nō ē iuſtus hō:ē nō iuſtus hō: non ē ñ iuſtꝰ hō eſt eñ[illegible] hoc loco ⁊ non ē iuſto ⁊ non iuſto adiacebit hec igitur queādmodū in reſolutorijs dictū ē ſic ſunt diſpoſita Similiter aūt ſe hꝫ ⁊ ſi vniuerſal̃ nois ſit affirmatio: vt ois homo ē iuſtus non ois homo eſt iuſtus ois homo eſt non iuſtꝰ non ois homo eſt non iuſtus:ſed non ſilr̃:angulares ꝯtingit veras eſſe ꝯtingit aliq̄ñ he igiẽ due oppoſite ſunt. Alie autē ad qđ eſt non homo q̄ſi ad ſubiectū aliqđ additū vt eſt iuſtus non homo non eſt iuſtus nō homo:eſt ñ iuſtus ñ homo non eſt ñ iuſtus non homo;magis aūt plures his non erūt oppoſitiones he aūt extra illas ipe ſm ſe erūt vt noīe vtētes eo ꝙ ē ñ homo. In his v̾o in q̄bus eſt ñ ꝯuenit: vt i eo ꝙ eſt currere vl̃ ambulare idē faciūt ſic poſita:ac ſi ē adderẽ vt ē currit ois homo ñ currit ois homo:currit ois ñ homo:ñ currit om̄is ñ homo. Nō eñ dicēdū eſt ñ om̄is homo ſe[illegible]

gatio ad id qđ ē hō addēda ē. Oīs eñ nō vīe ƒcat: ſed qm̄ vīr. Manifeſtū eſt aūt ex eo ꝙ ē currit hō: nō currit hō: cur-rit nō hō: nō currit nō hō: hec eñ ab his dr̄n̄t eo ꝙ nō vīr ſunt Quare oīs vel nullus nihil aliud ſignificāt niſi qm̄ vniuer ſaliter de homine vel affirmant vel negāt: ergo et cetera ea dem oportet apponi. Quoniam vō negatio contraria eſt ei que eſt: omne animal eſt iuſtū: illa que ſignificat qu[o]niā nul lum animal eſt iuſtū. Hec quidem manifeſtum eſt: quoniā nū ꝗ̄ vere erunt ſimul: neq; in eodez ipſo. His vō oppoſite erūt aliqñ: vt nō omne animal iuſtum eſt aliquod animal iuſtū ē Sequuntur vō illam quidem que nullus eſt hō iuſtus: illā que eſt oīs homo non iuſtus eſt: illā vō que eſt: eſt aliquis iu ſtus homo: oppoſita qm̄ nō omnis hō eſt nō iuſtus neceſſe ē eñ aliquē eſſe iuſtum. Manifeſtū eſt autem quoniam etiam in ſingularibus ſi eſt verum interrogatum negare: quoniaȝ et affirmare verum eſt: vtputas ne ſocrates ſapiens eſt non Socrates igitur non ſapiens eſt. In vniuerſalibus vero nō eſt: vera que ſimiliter dicitur: vera autem eſt negatio: vtpu-tas ne omnis homo ſapiens eſt. non igitur omnis homo nō [illegible]us eſt. Hoc falſum eſt: ſed non igitur oīs hō ſapiens eſt

vera eſt: hec aũt oppoſita eſt illa ꝟo ꝯtraria. Ille ꝟo que ſm̃ infinita ꝯtraiacentes nomina vl̃ verba vt in eo ꝙ eſt: nō ho mo vel non iuſtus quaſi negationes ſine noīe vel verbo eſſe videbuntur ſed non ſunt: ſemꝑ eñ veram vel falſam negationē eſſe neceſſe eſt. Qui ꝟo dixit non homo nihil magis de homine: ſed etiam minus verus vel falſus fuit ſi non ali quid addat. Significat eñ eſt oīs non homo iuſtus nulli il larum idem: nec huic negatio oppoſita ea q̄ eſt nō eſt oīs n̄ hō iuſtus illa ꝟo q̄ eſt oīs non iuſtus non homo: illa q̄ eſt nl̄ lus iuſtus nō homo idem ſignificat. Tranſpoſita ꝟo nomi na vel verba idem ſignificant: vt albus homo et hō albus. Nam ſi hoc non eſt eiuſdem multe erunt negationes ſꝫ oſtē ſum eſt qm̄ vna vnius eſt: eius eñ q̄ eſt: eſt albus homo: ne gatio eſt: non ē albus homo: eius ꝟo q̄ eſt: eſt homo albus: ſi non eadē eſt ei q̄ eſt: eſt albus homo: erit negatio vl̄ ea q̄ ē non eſt non homo albus: vel ea q̄ eſt: non eſt albus homo: ſꝫ altera quidē eſt negatio eius que eſt: eſt non hō albus. altra ꝟo eius que eſt: eſt homo albus: q̄re erunt due vnius. Quo niam igitur tranſpoſito nomine vel verbo eadem erit affir matio vel negatio manifeſtum eſt.

Liber Secundus

Capl'm scd'm de consequentijs ꝓpositionum in quibus predicatur vnum de pluribus vel plura de vno

Tuero vnum de pluribus vl' plura de vno affirmare vel negare: ſi nō eſt vnū de pluribus non eſt affirmatio vl' negatio vna. Dico aūt vnū ſi vnū nomen ſit poſitū non ſit aūt vnū ex illis: vt homo eſt fortaſſe ꝛ aial ꝛ māſuetū et bipes ſed ex his vnū fit: ex albo aūt et hoīe et ambulāte non fit vnū. Quare nō ſi vnum aliquid ō his affirmet aliquis non erit affirmatio vna: ſed vox quidē vna: affirmationes ꝟo multe: nec ſi de vno iſta: ſed ſimiliter plures. Si ergo dyalectica interrogatio reſponſionis eſt petitio: vl' ꝓpoſitionis vel alterius ꝑtis ꝯtradictiōis: ꝓpoſitio ꝟo vni⁹ cōtradictionis hmōi interrogationi non erit vna rn̄ſio adhuc: nec vna interrogatio nec ſi ſit vera. Dictū eſt autē de his in topicis Siľr aūt manifeſtū eſt qm̄ nec hoc ipm quid eſt dyalectica eſt interrogatio: vt ſi qs interrogat: quid eſt aial: optet ex data interrogatiōe eligere vtrā velit ꝯtradictionis ꝑtem quā optet interrogantē determinare vtrum hoc animal ſit h[illegible] an non. Qn̄ ꝟo hec quidē ꝑdicanť cōpoſita: vt vnū

ſit omne pꝛedicamentũ eoꝝ que extra predicantur. alia vo
non que differentia eſt. De homine vo verum eſt dicere ⁊ ex
tra animal et extra bipes: et hͦ vt vnũ et homnem et album
⁊ hoc vt vnum: ſed non ſi citharedus et bonus etiam citha-
redus bonus. Si enim quoniam alterutrum dicitur ⁊ vtrũ-
qꝫ dicetur multa inconuenientia erunt. De homine eñ ⁊ ho
minem verum eſt dicere et album. Quare ⁊ hominẽ rurſus
et album ſi et album et hoiem quando erit homo albus: ho
mo albus: et hoc in infinitũ: Et rurſus muſicus albus ambu
lans et hec eadem frequenter implicita. Ampliꝰ ſi ſocrates
eſt et erit ſocrates homo ⁊ bipes ⁊ homo bipes. Qm̃ ḡ ſiqs
ponat ꝯplexiones ſimplr̃ fieri plurima inconuenientia ꝯtin
gere manifeſtũ eſt: queadmodũ aũt ponendũ nũc eſt dicemꝰ.
Eoꝝ igit̃ que p̄dicant̃: et de quibus pꝛedicantur quecunqꝫ
ſm accidens dicuntur vel de eodem vel alterum de altero:
hec non erunt vnum: vt homo albus eſt et muſicus: ſed non
eſt idem muſicus et albus. Accidentia eñ ſunt vtraqꝫ ideꝫ
nec ſi album muſicum verum eſt dicere. Erit album muſicũ
vnum aliquid: ſm eñ accidens muſicum album: quare non
erit albũ muſicũ vnũ. Quo circa nec citharedus bonu[illegible]

plicriter ſed animal bipes nõ eni ſm accñs. Ampli⁹ nec que cunqꝫ inſunt in alio quare neqꝫ albũ freqñt neqꝫ hõ: hõ aial vel bipes. Inſunt eni in hoie aial et bipes Vex aũt eſt dicē ꝺ aliquo ⁊ ſimpľr vt qndã hoiem: hoiem: aut quendã hoieꝫ albũ albũ. Nõ aũt ſp ſed qñ in adiecto q̇dē aliqd oppoſitorũ ineſt: q̄ ꝯſequit̄ ꝯdictio nõ vex ſed falſum eſt: vt hominē mortuũ hominē dicē. Qñ aũt nõ ineſt vex ē: vel etiã qñ ineſt ſp falſum ē: qñ ꝺo nõ ineſt: non ſp verum eſt: vt homer⁹ ē aliqd: vt poeta: ꝫ etiã eſt ac non. Scđm accñs eni ꝑdicat̄ eē de homero: qm̃ ineſt ei poeta: ſꝫ non ſcđꝫ ſe ꝑdicat̄ de homero qm̃ ē. Quare in quantiſcunqꝫ ꝑdicamentis neqꝫ ꝯrietas aliqua aut vl'a oppoſitio ineſt ſi diffinitiones ꝓ noibus reddant̄: et ſm ſe ꝑdicant̄ et non ſm accñs. In his ⁊ ſimpľr vex erit dicere ꝙ non eſt qm̃ opinabile eſt non eſt vex dicere aliquid eſſe: opinatio enim eius non eſt qm̃ eſt ſed qm̃ non eſt.

Tractatus ſecundus de propoſitionibus modalibus quo ad earum oppoſitões: cõſequentias et equipolentias: tria habet capitula. Primum eſt de oppoſitione modalium.

Perihermenias

Js ꝟo determinatis ꝓſpiciendū eſt quēadmodū ſe-
ſe hēant affirmationes ⁊ negatiōes ad ſe inuicē: h ſcʒ
q̄ ſunt de poſſibili eſſe et non poſſibili eē ⁊ ↄtingēti ⁊ poſſibi
li et neceſſario. Habent em̄ aliquas dubitationes. nam ſi eo
rum que complectuntur ille ſibi inuicem oppoſite ſunt ↄtra
dictiones quecunqꝫ ſm̄ eſſe vel non eſſe diſponuntur: vt ei⁹
que eſt eſſe hominem negatio eſt non eſſe hominem: non au
tem ea que eſt eſſe non hominem: ⁊ eius que eſt eſſe albū ho
minem. Negatio eſt ea que eſt non eſſe album hominem: nō
aūt que eſt eſſe non album hominem. Si em̄ de omnib⁹ aut
dictio eſt aut negatio vera: cum lignum falſum ſit dicere eē
album hominem: erit verum de eo dicere eſſe non albū ho
minem. Qđ ſi hoc mō et in q̄ntiſcunqꝫ eē non addit̄ idē fa
ciet qđ ꝓ eſſe dicit̄: vt eius que eſt ambulat homo. negatio ē
non ea que eſt ambulat non homo ſed ea que eſt: non ambu
lat homo. Nihil em̄ differt dicere hoīem ambulare vel ho
minē ambulantē eē. Quare ſi hoc modo in oībus: ⁊ ei⁹ q̄ eſt
poſſibile eē: negatio ē poſſibile non eē: n̄ ea q̄ eſt non poſſibi
le eē. Videt̄ aūt idē poſſibile eſſe ⁊ non eſſe. Omne em̄ qđ ē
poſſibile diuidi vl' ābulare ⁊ n̄ ambulare ⁊ non diui

bile eſt. Ratio aũt eſt: qm̃ oẽ q̃ ſic poſſibile eſt: non ſꝫ in actu eſt: quare ⁊ inerit iam negatio. Põt igit̃ ⁊ nõ ambulare: qđ ẽ ambulabile: et nõ diuidi qđ eſt diuidi: et nõ videri qđ ẽ viſibile. Atuero impoſſibile eſt de eodem veras eẽ oppoſitas dictiões: nõ erit igit̃ negatio ꝯtingit em̃ vnũ ex his aut ideꝫ ipſum dicere ⁊ negare ſimul de eodẽ: aut non ſm̃ eſſe vel nõ eſſe que opponunt̃ fieri affirmatiões et negatiões. Si ergo illud impoſſibile eſt hoc erit magis eligendum. Eſt igit̃ negatio eius q̄ ẽ poſſibile eſſe ea que eſt nõ poſſibile eſt eſſe: eadem quoqꝫ ratio eſt ⁊ in eo quod eſt ꝯtingens eſſe: etem̃ eiꝰ negatio eſt nõ ꝯtingẽs eſſe: et in alijs quoqꝫ ſili mõ: vt in neceſſario et impoſſibili. Fiunt em̃ in illis quemadmodũ eſſe ⁊ nõ eſſe appões ſubiecte võ res hoc quidẽ albũ: illud võ hõ eodẽ quoqꝫ mõ hoc loco eſſe et nõ eſſe quidẽ ſubiectũ fit: contingere vero et non ꝯtingere appoſitiões determinantes queadmodum in illis eſſe veritatem. Eius que eſt poſſibile non eſſe. Negatio eſt non poſſibile non eſſe: nõ em̃ ꝯtradictiões ſibinuicem ſunt huiuſmodi: poſſibile eſt eſſe et poſſibile ẽ nõ eſſe. Quare et ſequi ſeſe inuicem videbuntur. Idem em̃ poſſibile eẽ eſt et non eſſe: ſed poſſibile eſt eſſe ⁊ nõ poſſibile eſt

eſſe nunꝗ̄ ſimul ſunt vere opponūt enim. At uero poſſibile eſt non eſſe: et non poſſibile non eſſe: nunꝗ̄ ſimul ſunt. Similiter autem et eius quod eſt neceſſarium eſt eſſe negatio eſt nō ea que eſt neceſſarium eſt nō eſſe. Sed ea q̄ eſt nō neceſſariū eſt eſſe: eius ꝟo que eſt neceſſarium nō eſſe: ea que ē nō neceſſariū nō eſſe ⁊ eius q̄ eſt īpoſſibile eſſe nō ea q̄ eſt impoſſibile non eſſe: ſed hec nō impoſſibile eſſe: eius ꝟo q̄ eſt impoſſibile eſſe: ea que eſt nō impoſſibile nō eſſe. Et vniuerſaliter quemadmodum dictum eſt: eſſe quidē et non eſſe optet ponere quēadmodū ſubiecta negationē ꝟo et affirmatōnē hec facientem ad vnū id eſt tantūmodo ad modū apponere: et has putare oportet oppoſitas dictiones ⁊ negationes: poſſibile et non poſſibile: ꝯtingens et nō ꝯtingens: impoſſibile non impoſſibile: neceſſarium nō neceſſarium: verum nō veꝝ.

Capitulum ſcd̄m: de conſequentijs et equipollentijs ꝓpoſitionum modalium.

Onſequētie ꝟo ſm ordinē fiunt ita a ponentibus: illi eīm que eſt poſſibile eſt eſſe. Illa que eſt ꝯtingit eē et hec illi ꝯuertitur: et ea que eſt nō impoſſibile eſt eſſe et nō neceſſarium eſt eſſe. Illi vero que eſt poſſibile non eſſe ⁊ c...

tingit non eſſe ea que eſt non neceſſe non eſſe: ⁊ nō impoſſibile non eſſe. Illi vero que eſt nō poſſibile eſt eſſe et non cōtingit eſſe illa que eſt impoſſibile eſt eſſe et neceſſe eſt non eſſe. Iſti vero que eſt non poſſibile eſt non eſſe ⁊ non contingens eſt non eſſe: illa que eſt impoſſibile eſt non eē et neceſſe eſt eē: Conſideretur autem ex ſubſcriptione quemadmodum dicimus. Poſſibile ē eē: contingit eſſe: nō impoſſibile eſt eē. non neceſſe eſt eſſe. Poſſibile eſt non eſſe: contingit non eſſe: non impoſſibile eſt non eſſe: non neceſſe eſt non eſſe. Non poſſibile eſt eſſe: non contingit eſſe: impoſſibile eſt eſſe: neceſſe ē nō eſſe: Non poſſibile eſt non eſſe: non contingit non eſſe: ipoſſibile eſt non eſſe: neceſſe eſt non eſſe. Ergo impoſſibile ⁊ nō impoſſibile illud quod eſt contingens et poſſibile et nō contingens ⁊ non poſſibile ſequuntur quidē contradictorie: ſed conuerſim: illud enim quod poſſibile eſſe negatio huius ſcꝫ impoſſibile ſequitur negationi vero affirmatio. Illud enim quod eſt non poſſibile eſſe: illud qđ eſt impoſſibile eē affirmatio enī eſt impoſſibile eſſe: negatio vero non poſſibile: neceſſarium vero quemadmodum ſit ꝯſiderandum eſt. Manifeſtū eſt autē qm̄ nō eodem modo ſed ꝯtrarie ſequunt̄ ꝯdi

ctorie ſunt que extra: nō em̄ negatio eius que eſt neceſſe non
eſſe: non neceſſe eſt eſſe: ꝯtingit em̄ veras eſſe in eodē vtraſ-
q;. Qd em̄ eſt neceſſariū nō eſſe: non eſt neceſſariū eē: cauſa
aūt eſt cur non ſequuntur. Similiter ceteris qm̄ contrarie ē
eē impoſſibile neceſſaria redditur idem valens: nā ſi impoſ
ſibile eſt eē: neceſſe eſt hoc non eſſe: ſed nō impoſſibile ē hoc
non eſſe hoc neceſſariū eſt eē. Atuero impoſſibile eſt ſic po-
ni neceſſarij ꝯtradictiones: nam quod neceſſariū eſt eē: poſ-
ſibile eſt eē: nam ſi non eſt; negatio ꝯſequitur: neceſſe eſt autē
aut dicere aut negare: quare ſi non poſſibile ē eē impoſſibile
eſt eē; quod eſt neceſſe eē; quod eſt inconueniens. Atuero il-
lud quod eſt poſſibile eſt eſſe non impoſſibile eſſe: ſequitur.
Hoc vero illud quod eſt nō neceſſarium eē: quare ꝯtingit qd
eſt neceſſarium eē ñ neceſſarium eē quod eſt inconueniens.
Atuero neq; neceſſarium eē ſequitur poſſibile eē neq; neceſ
ſarium ñ eē. Illi em̄ ꝯtingit vtraq; accidere horuz em̄ vtrū
libet verum fuerit: non erūt illa vera ſimul em̄ poſſibile eē ⁊
non eē. Si vero neceſſe eſt eē vł non eē: non erunt poſſibile
vtrumq;. Relinquitur ergo ñ neceſſarium eſt ñ eē: ei q̄ ē poſ
ſibile eē. Hoc em̄ verū eſt ⁊ de neceſſe eſt ñ eē. Hec em̄ fit

tradictio eius q̄ ſequitur non poſſibile eē illud em̄ ſeq̄tur h̄
qđ eſt impoſſibile eſſe et neceſſe non eſſe: cuius negatio ē nō
neceſſe non eſſe:ſequuntur et he contradictiones ſm̄ p̄dictuꝫ
modū:et nihil impoſſibile contingit ſic poſitis.

Capitulum tercium: dans ſolutionem cuiuſdam dubitationis.

Ubitabit aūt aliquis ſi illud qđ eſt neceſſarium eſſe
poſſibile eſſe ſequatur:nam ſi nō ſequitur ꝯtradictio
ſequitur non poſſibile: ⁊ ſi quis non hanc eſſe dicat contradi
ctionem neceſſe eſt dicere poſſibile non eſſe: ſed vtreq̄ʒ falſe
ſunt de neceſſe eſt eſſe. Atuero rurſus idem videtur eſſe poſ
ſibile incidi et non incidi:et eſſe et non eſſe: quare quod erit
neceſſe eſſe et contingere non eſſe hoc autem falſum ē. Ma-
nifeſtum eſt aūt qm̄ non omne poſſibile vel eſſe vł ambulare
ad oppoſita valet ſed eſt in quibus nō ſit verum. Et primū
quidē in his que non ſm̄ rationē pn̄t: vt ignis calefactibilis
eſt: ⁊ habet vim irrationabilē. Ergo ſm̄ rationē poteſtates
ipe eedē plurimoꝝ etiam ꝯtrariorum ſunt: irrōnales ꝟo nō
oēs:ſed queadmodū dictū eſt ignē nō eſſe poſſibilē calefacē
⁊ nō calefacere:et quecūq̄ʒ alia ſemꝑ agunt:alio ꝟo poſſunt

Perihermenias.

ꝛ ſm irrōnales ptātes ſit oppoſita quedā Sʒ hoc iō dictū eſt
qm̄ nō ois ptās oppoſitoꝝ ē:nec q̄cunqꝫ ſub eadē ſpē dicūt
Quedā vō ptātes equoce ſunt. Poſſibile eñ nō ſimplr dr:
ſʒ hoc qdē qm̄ veꝝ ē vt in actu: vt poſſibile ē ambulare qm̄
ambulat:et oino poſſibile ē eē qm̄ iā ē aliqd actu:illō vō qđ
dr:poſſibile illō qđ forſitan aget vt poſſibile eſt ābulare qm̄
ambu[illegible]it:ꝛ h̄ qdē in mobilibꝰ ſol ē ptās:illa vō ī imobili-
bus. In vtriſqꝫ vō veꝝ ē dicē nō ipoſſibile eē ambulare; ꝛ qꝛ
ambulat iā ꝛ agit ꝛ ambulabile: hoc ǧ poſſibile nō ē veꝝ đ
neceſſario ſimplr dicē:alteꝝ aūt veꝝ ē. Quare qm̄ ptē vni-
uerſalē ſequit illud qđ ex neceſſitate ē ꝯſeqr poſſe eē:ſed nō
omnino. Sed eſt qdē fortaſſe ꝑncipiū qđ nccāriū eſt et qđ ñ
neceſſariū omniū vel eē vel nō eſſe; et alia queadmodū hoꝝ
ꝯſequentia ꝯſiderare optet. Nō neceſſe eſt nō eē;nō neceſſe ē
eſſe:neceſſe eſt non eē;neceſſe eſt eſſe. Poſſibile ē eē;poſſibile
eſt nō eē:nō poſſibile eſt eſſe:nō poſſibile ē non eē, Contingit
eē:ꝯtingit nō eē:nō ꝯtingit eē: nō ꝯtingit non eſſe, Non im-
poſſibile ē eſſe:nō impoſſibile eſt nō eſſe:ipoſſibile eſt eē: im-
poſſibile ē nō eſſe Manifeſtū eſt autē ex his q̄ dicta ſunt qm̄
qđ ex neceſſitate eſt ſm actū ē quare ſi priora ſunt ſempitn-

et que actu ſunt: priora ſunt his que poteſtate: et hec quidē ſine poteſtate actu ſunt: vt prime ſubſtantie: alia vero ſunt actu cum poſſibilitate que natura priora ſunt: tempore vero poſteriora alia vero nunquam ſunt ſed poteſtate ſolum.

Tractatus tercius de ɔ̄rietate enunciationuz vñ. ſ. ſit ſumēda vnico clauditur caplo

Trū āt ɔ̄ria ē affirmatio negatōi ⁊ orō orōi q̄ dicit qm̄ oīs hō iuſtus ē: ei q̄ eſt nullus hō iuſtus ē: an oīs hō iuſtus eſt ei q̄ eſt oīs hō iuſtus eſt. Callias iuſtus ē: callias iuſtus nō ē: callias iniuſtus eſt q̄ harū ɔtraria ē vera. Si az ſi ea q̄ ſunt in voce ſequunt ea q̄ ſūt in aīa: illic aūt ɔtraria eſt opinio ɔtrarij: vt oīs hō iuſtus: ei que ē oīs hō iniuſtus. Etiā in his q̄ ſūt in voce affirmatōib⁹ neceſſe ē ſilr ſeſe hr̄e: q̄ ſi neq̄ illic ɔ̄rij opinio ɔ̄ria ē: nec affirmatio affirmatiōi erit ɔ̄ria ſed ea que eſt dicta negatio. Quare ɔſiderādū ē cui opinio vera falſe opinioni ɔ̄ria ē: vtrū negatiōi aut certe ei q̄ ɔtrariū eſſe opinar. Dico āt hoc mō ē q̄dā opinio vera boni qm̄ bonū ē: alia vero ē falſa qm̄ nō bonū ē: alia vero falſa qm̄ bonū malū ē. Que harū ɔ̄ria ē vere ⁊ ſi ē vna ſm quā ɔ̄ria ē. Nā arbitrari ɔ̄rias opiniones deſiniri in eo q̄ ɔtrariorū ſunt falſum

eſt boni eñ qm̄ bonū eſt: ⁊ mali qm̄ malū eſt eadem fortaſſe opinio ē ⁊ ꝟa: ſiue plures ſiue vna ſit. Sūt aūt iſta ꝯtraria: ſed nō in eo qꝺ ꝯtrarioꝝ ſunt ꝯtraria ſunt: ſed magis i eo qꝺ contrarie. Si ergo boni opinio quoniam bonuꝫ eſt: aut qm̄ non bonum eſt. Eſt vero quoniam aliquod aliud quod non eſt neqꝫ pōt eſſe aliarū quidē nulla ponenda eſt: neqꝫ quecūqꝫ eſſe quod nō eſt opinaꝝ: neqꝫ quecunqꝫ nō eſſe qꝺ eſt. Infinite eñ vtreqꝫ ſunt: ⁊ q̄cūqꝫ opinaꝝ eē qꝺ nō eſt: ⁊ q̄cūqꝫ nō eē qꝺ ē. Sed in q̄bus fallacia ē he aūt ſunt ex his ex q̄bꝰ ſunt ⁊ gn̄atōes: ex oppoſitis ꝟo gn̄atiōes: quare etiā fallacia Si ergo qꝺ bonū eſt bonū eſt: et non eſt malum: et hoc q̄dē ſcꝺm ſe illud ꝟo ſm accñs. Accidit eñ hoc malum non eſſe: magis aūt in vno quoqꝫ eſt vera que eſt ſm ſe eſt etiā ⁊ falſa ſiquidem et vera. Ergo ea que eſt quoniam non eſt bonū qꝺ bonū eſt ſm ſe conſiſtens falſa eſt. Illa ꝟo que eſt qm̄ malū eſt ſm accidens. Quare magis erit falſa de bono ea q̄ eſt negatiōis opinio q̄ꝫ ea q̄ eſt ꝯtrarij. Falſus aūt maxime circa ſingula qui habet contrariam opinionem. Contraria eñ ſunt eorum que plurimum circa idem differunt quod ſi harum contraria eſt altera vero magis contradictōis cōtraria

manifeſtū eſt quoniam hec erit contraria. Illa vo que ē qm̄ malum eſt quod eſt bonum implicita eſt. Etenim quoniam non bonum eſt: neceſſe eſt idipſum opinari. Amplius ſi enī in alijs ſimiliter oportet ſe habere: et hoc videtur bene eſſe dictū: aut enī vbiqꝫ ea que eſt contradictionis: aut nuſquaꝫ. Quibus vero nō eſt contrarium: de his quidem eſt falſa ea que eſt vere oppoſita: vt hominem non putas hominem falſus eſt. Si ergo he contrarie ſunt: et ille alie ſunt cōtradictōnes. Amplius ſimiliter ſe hꝫ opinio boni quoniam bonū eſt et nō boni: quoniā nō bonū eſt: et ſuꝑ has boni qm̄ nō bonū eſt: et nō boni quoniam bonum eſt. Illi ergo que eſt non boni quoniā nō bonū: et vere opinioni que eſt contraria. Non enim ea que dicit quoniā malum eſt: ſimul enim aliquando erunt vere: nunqꝫ enī vera contraria eſt. Eſt enī quoddā nō bonum malū: quare contingit ſimul eſſe veras. At uero vere illa que eſt nō malū eſt. Simul enim hec et erunt relinquitur ergo ei que eſt non boni quoniā nō bonū eſt contraria ea que eſt nō boni qm̄ bonuꝫ eſt. Quare et ei que eſt boni quoniam bonū: ea que eſt boni quoniam non bonum eſt. Manifeſtum eſt ergo quoniā nihil vterqꝫ nec ſi vniuerſalit̄ pona

mus affirmationem: huic enim vniuerſalis negatio contraria erit vt opinioni que opinatur: quoniam omne quod eſt bonum: bonum eſt: ea que eſt quoniam nihil eorum que bona ſunt bonum eſt: nam ea que eſt boni quoniam bonum eſt ſi vniuerſaliter ſit bonum eadē eſt: ei que opinatur quicqd bonum eſt quoniam bonum eſt. Similiter autem et in non bono. Quare ſi in opinione ſic ſe habet: ſunt autem he que ſunt in voce affirmationes et negationes note eorum que ſunt in anima. Manifeſtum eſt quoniam etiam affirmationi contraria quidem eſt negatio: circa idem vniuerſalis: vt ei que eſt quoniam omne bonum bonum eſt: vel quoniam omnis homo bonus eſt ea que eſt: quoniam nullum vel nullus: contradictorie autem vt non omnis aut non omne. Manifeſtum eſt autem quoniam et veram vere non contingit eſſe contrarium nec opinionem nec contradictionem. Contraria enim ſunt que circa idem oppoſita ſunt: circa idem autē contingit verum dicere eundem: ſimul autem non contingit eidem eſſe contraria.

Finis libri Perihermenias qui a noſtris de interpretatione ſiue elocutione intitulatur.

Regiſtrum in Sex principiorum.

- Recapitulatio libri ſex pncipiorū gilbti porretani cꝰ ē ⁊ iſte liber diuidit in tres tractatus.
  - Primꝰ ē de ipa forma ⁊ diuidit i tria capitula
    - Primū ē ꝺ diffōne fore
    - Scđz ē de origie forar
    - Terciū ꝺ diſiōibꝰ forar
  - Scđs eſt ꝺ ſex pn-cipijs: et diuiditur in ſex capitula.
    - Primum eſt de actiōe.
    - Scđm eſt de paſſione.
    - Tercium eſt de quādo
    - Quartum eſt de vbi.
    - Quintū ē de poſitiōe.
    - Sextum eſt ꝺ habitu.
  - Terciꝰ tractatus ē de diuiſiōibus forma: et diuidit in duo capitula
    - Primū ꝺ cā ſuſcipiēdi magis ⁊ minus ſm opiniones aliorum.
    - Scđz ē de cā ſuſcipiēdi magis et minꝰ ſm opinionem propriam Gilberti Porretani.

Liber ſex principiorum Gilberti porretani. Tractatus primus de forma. Capitulum primum de diffinitione forme.

Orma eſt compoſitioni contingens in ſimplici ac inuariabili eſſentia conſiſtens. Compoſitio etenim forma non eſt: quoniam a natura compoſitionis ſeiungitur. Compoſitionum enim vnaqueq; adueniens alteri compoſitioni maius

ſe coniunctum quodammodo efficit. In forma autem hoc
minime eſt. Nam in eo ꝙ corpus album eſt: non dicitur ma-
ius aut minus ſeipſo non albo: neqꝫ ſi non album intelliga-
tur: deſtructio vel minoratio compoſitionis aliqua facta ē:
ſed alteratio ſola. Quoniam autem fortaſſe in alijs contin
git idem proferri: additum conuenienter exiſtimo: inuaria-
bili eſſentia conſiſtens. In anima enim alteratio contrarieta
tis reperitur: vt triſticie et gaudij. Sed quoniam vt aiunt
quiddam ſimplicitati et nulli variationi ſubiectum eſt: vt
ea que mundi anima eſt diſſocians hanc ab omnibus: addi-
di compoſitioni cõtingens. Erit autem terminus forme di-
cta diffinitio. Neque enim ſuperfluum continens: neqꝫ di-
minutum: ſi quis ſubtiliter inueſtigauerit reperietur. Ha-
bet autem dubitationem ex precedenti: Utrum aliqua for-
ma variabilis ſit. Hoc autem videtur: vt in pluribus. Nam
eadem oratio veri et falſi ſuſceptiua eſt: ⁊ claritatis albedo
⁊ obſcuritatis: et ratio eius quod eſt in re et non eſt. Sꝫ non
eſt ita. Nam nihil differt albedinē claram dicere ꝙ̃ ſubiectū
clarum dicere. Non eſt eñ oratio contrariorum ſuſceptiua:
neqꝫ rõ eius qđ eſt in re ⁊ qđ non eſt. Sed orõnes note ſunt

earum que ſunt in anima paſſionū. De his autem alibi dcm̄
eſt. Subſtantiale vero eſt quod eſſe conferre ex quadam cō
poſitione compoſitioni vt in pluribus: et quod impoſſibile
eſt de eſſe rei: vt ratio et ſenſus ſiue horum ſimilia: vt conti-
nuum et diſcretum. Hoc vero erit vt in materia: illud vero
vt in forma: vt corpus quod materia eſt hominis: anima ve
ro forma. Erit itaqꝫ ſubſtantiale: vt eſt corpus homini at-
qꝫ ratio. Hec autem in his que in cathegorijs dicta ſunt: ex-
pedita ſunt.

Capitulum ſcd̄m. De origine formarum.

Videtur autem forma quedā a natura eſſe: quedā ve
ro ab actu. Ratio etem̄ a natura eſt: calor ꝟo ⁊ paſ-
ſio quedā in actu conſiſtit. In quibuſdam ꝟo dubitatio eſt
vtrum a natura vel ab actu incipiant: vt in figura inciſiōis
Nam nihil additionis fit: ſed ſeperatio quedam partiū. Di
co autem figuram eſſe a natura: ſentire ꝟo ab actu. Sed et
que coniunctionum eſt: actu eſt: vt domus. Manifeſtum eſt
autem de his. Sed de his que in pluribus ſunt palam non
eſt. Nam ea que in pluribus ſunt in actione eſſe impoſſibile
.I. A natura autem non videtur fieri: quoniam ea que a na

tura ſunt: a creatura preexiſtente principium ſumunt: palam vero eſt a creatura non eſſe. Nihil eim̄ rationis omnino quare huiuſmodi creature ſunt poterit explicari. Natura igitur in his occulte operatur. Nam ſicut ex plurium coniunctiōe partium conſtitutio quedam priorum excedens quantitatē efficitur: ſic ex ſingularium diſcretione vnum quoddam intelligitur eorum excedens predicationem. Quapropter cōmunitas omnis naturalis eſt: quoniam procedit ex ſingularitate que creationi coequatur. Subtiliter autem ſpeculantes ſicut naturam in actionibus latenter operari inuenimus ſic creaturarum creatorem in naturam ex actu. Numero etenim naturam ſtabiliuit. Sed hec hactenus alterius enim cōſiderationis ſunt.

Capitulum tercium. De diuiſione formarum.

Ormarum vero alia eſt in ſubiecto et de ſubiecto dicitur vt ſcientia que in ſubiecto eſt in anima: ⁊ de ſb̄iecto dicitur: vt de grammatica. Quedam vero in ſubiecto eſt: de ſubiecto vero nullo dicitur: vt albedo ſocratis. Similiter autem et in his quecunqꝫ formarum ſunt indiuidue.

Quedam neq; in ſubiecto eſt:neq; de ſubiecto dicit: vt hu-
manitas ſocratis et humanitas platonis. Quedam vero đ
ſubiecto dicuntur:in ſubiecto vero nullo ſunt: vt rationale
mortale. Eorum vero que in ſubiecto ſunt: de ſubiecto aũt
indicibilia ſunt:alia ſunt ſenſibilia:alia ĩſenſibilia. Sẽſibile
vo ẽ qđ ſenſu ꝯprehendit: vt eſt albedo:ſonꝰ:ſapor:odor:ca-
lor:percuſſio et dulcedo. Inſenſibilia vero ſunt q[illegible] ratio-
ne comprehenduntur: vt diſciplina. Simpliciter autem ni-
hil horum que de ſubiecto dicuntur ſenſibilia ſunt. Mani-
feſtum eſt autem ex hiſque propoſita ſunt quoniam quedã
ſita ſunt alicubi: vt nigredo in oculo: quedam vero difficile
erit aſſignare: vt ſcientia:paternitas et filiatio. Niſi fortaſ-
ſe in generantium et componentium complexione. Singu-
lum vero eorum que dicta ſunt incomplexionis eius que ĩ
voce eſt notificatio eſt:hoc vero erit vel ſubſiſtens vel con-
tingens. Eorum vero que exiſtenti contingunt ſingulũ aut
extrinſecus aduenit:aut infra ſubſtantiam ſimpliciter conſi-
deratur: vt linea. ſuperficies:corpus. Ea vero que extrinſe-
cus contingunt:aut agere: aut pati: aut poſitio: aut eſſe ali-
ai:aut in mora:aut habere neceſſario erunt. Sed de his q̃

ſubſiſtunt:et que ſolum in quo exiſtunt:exigunt:in ea qui de cathegorijs libro inſcribitur ſufficienter diſputatum eſt De reliquis autem continuo agemus.

Tractatus ſecundus: eſt de ipſis ſex principijs.

Capitulum primum: de actione.

Actio vero eſt ſcdm quam in id quod ſubijcitur agere dicimur: vt ſecans quis in eo quod ſecet dicitur. Eſt autem actio:alia quidem corporis:alia vero aīme. Differunt autem quoniaʒ ea que corporis eſt neceſſario mouet id in quo eſt. Idem enim eſt et quod agens corpus eſt ⁊ mobile:anime vero actio non mouet id in quo eſt ſed ꝯiunctuʒ. Anima eñ dum agit immobilis perſeuerat: mouet autē corpus:anima vero immutabilis permanet. Quoniamquidē nec ſecundum locum nec ſcdm quenqꝫ aliorum motuum:niſi fortaſſe ſcdm alterationem Non enim crementum ſuſcipiendo mouet:neqꝫ decreſcendo: neqꝫ ad oppoſitū locū trāſeundo. Locus eñ corpus eſt:aīa vo non corpꝰ Impoſſibile vo ē non corpꝰ corpe moueri:qre nullā loci aīa ſuſcipit mutationē. Solū eñ corpꝰ in eo ꝙ d loco ad locū trāſit moue

Hoc autem in quibuſdam dubitabile apparebit. Speculo enim immobili permanente imaginis motus fieri videtur ad oppoſitas mutationes Impoſſibile ergo erit ſoluere cõceſſo ꝙ ibi vere forma conſiſtat. Si vero non eſt: a vulgo error incredibilis putabitur: licet cõuenientius ſit dicere. Scire autem oportet quoniam omne quod in motu eſt actio eſt Moueri eñ actio eſt. Si quid ergo mouetur agi necceſſario. Omnis igitur actio in motu eſt: omniſqꝫ motus in actione firmabitur. Proprium igitur actionis eſt eſſe in motu: ſicut proprium motus eſt eſſe in actione. Et in his quidẽ actionibus ex quibus generatio aliqua eſt palam eſt. De his vero que corrumpunt fortaſſe obijcietur. Nam qui deſtruit in motu eſt: nihil autem talis agere videtur. Nam nihil efficitur: ſed quod factum eſt deſtruitur. Dico autem actionem non quid ſed in quid agat exigere. Non eſt autez motus actio ſed quale. Quieſcere eñ quale eſt: quare et motus quale erit. Simpliciter enim quecunqꝫ contrariorum oppoſitionẽ ſuſcipiunt: eiuſdez recipiunt generis ꝑdicationẽ. Naturalis autem ꝓprietas actionis eſt paſſionez ex ſe in id qđ ſubijcit inferre Omnis eñ actio paſſiõis eſt effectiua: omneqꝫ paſſio

nem inferēs actio eſt. Cōtingit aūt actionē ex actione effici. Actio enī eiꝰ qđ ꝑ ſe mouet: eius actiōis q̄ ꝑ aliud ē gn̄atia eſt. Actio enī ab aiali illata ab ea q̄ ē aialis ꝑncipium ſumit. Nihil tn̄ intereſt ſiue agere ſiue pati eius qđ ē ab aiali agē ꝑncipiū dicat. Et ſi actꝰ q̄dē ꝑmordiale ſit ꝑncipiū: pati ꝟo ꝑ mixtum. Quobrem actionis et paſſionis actus generatiuus eſt facere vero id quod quale eſt ex ſe gignit. Qualitas etenim calor eſt: efficit autem eam que eſt calefacere actōnem. Qualitatum ꝟo particularium poſitio effectrix eſt et quantitatum. Aſperitas enī ⁊ lene et ſimilia ſunt qualia. Linea ꝟo ⁊ ſupficies ⁊ ſoliditas quātitates ſunt. Uniuerſa autem hec a ſitu ſubſtantiam et generationē habent. Quantitatis autē quantitas effectiua eſt: vt longitudinis linea: latitudinis planū: altitudinis ꝟo ſolidum corpus. Qualitatis etiam qualitas: vt caliditatis calor. Situs autē agere ⁊ pati. In diſpoſitōis nanqꝫ compoſitiōe quedam generatō ſimplicium fit: quam in motiua actione conſiſtere neceſſe ē. Ubi vero locus: tempus vero quando: habere autē corpus. Ea enim que circa corpus ſunt haberi dicuntur. Eorum vero q̄ in ſubiecto non ſunt indiuiduorum: corruptio quidem eſt in

pꝛimis. Generatio ꝟo in his q̄ mox poſt ꝑmoꝝ ꝯſtitutionē ꝯſiſtunt. Eoꝝ ꝟo q̄ de ip̄is p̄dicata ſunt: ea a q̇b⁹ nulla oīno eſt pꝛedicatio: vt omnes quidez homines eius hominis qui cōis et vniuerſalis eſt. Recipit autē facere et pati ꝯtrarietates: et magis et minus. Secare eñ ad plantare contrariū ē: et vꝛere ad id quod eſt humidum facere contrarium eſt: ⁊ calefacere ⁊ calefieri magis et minus dr̄: ⁊ infrigidari et ſiccari et humidū fieri: et triſtari: ⁊ gaudere magis et minus dicit̄.

Capitulum ſecundum: ꝺ paſſione.

Aſſio autem eſt effectus illatioq₃ actionis ſcḋ₃ quaz hec quidem patiuntur: illa vero minime: ſcḋm ꝙ quedam animantiora ſunt quibuſdam: vt animantius quidem brutum arbore eſt: animantius vero rationale irrationali. Omnia vero que de generatione dicta ſunt: eadem etiaz dici poſſunt de ea que in rebus eſt actione: quadam vero pꝛolatione non recta: ſed intranſmutatione. Eſt autem pati coꝛuz que multipliciter dicuntur. Anime eñ actionum vnaqueq₃ paſſio dicitur quas quidem ſub actione locauimus: vt amor odium: triſtari: gaudere: que omnia paſſibiles actiones anime appellamus. Dicitur quoq₃ paſſio quod in naturā agit:

vt morbus: febris: et egritudines: et reliqua que qualia di-
cuntur. Paſſio vero vt dictum eſt prima actionis generatõ
eſt. Non eſt autem in agente paſſio: ſed in quo agitur: et qđ
operantis actum ſuſcipit. Percutiens etenim pati non dici-
tur: ſed materia ictum ſuſcipiens. Et de paſſione quidē hec
dicta ſufficiant. Ea vere que nunc relinquuntur in eo qui eſt
de generatione libro tractantur.

Capitulum tercium de quando.

Quando vero eſt quod ex temporis adiacentia reli-
quitur. Tempus autem quando nõ eſt: vtriuſq; au-
tem ratio coiuncta eſt: vt tempus quidem preteritum quan-
do non eſt: effectus autem eius et infectio ſcđm quam aliqđ
dr fuiſſe qñ qđē ē. Inſtãs aũt qñ nõ eſt: ſed ſcđm ꝙ aliquid
equale vel inequale dicitur. Eius aũt affectio ꝑm quã aliqđ
dicitur nunc et in inſtanti eſſe quando eſt. Futurum ſimiliter
tempus quando non eſt: ſed id quod futurum eſt: quoniam
contingere neceſſe eſt: ſcđm ꝙ aliquid dicitur futurum eſſe.
Eſt igitur aliud quidem quando ex eo quod abijt: aliud ve-
ro ex eo quod inſtat: aliud vero ex eo quod cõtingere neceſ-
ſe eſt. Dictum eſt enim in cathegorijs preteritũ ⁊ futuꝝ eſſe

quantitates: ⁊ quod magnus ē continuari ad preſens. De p̄-
terito autem hoc dictum eſt: non quia in ſubſtantia perma-
neat: ſed quoniam in exceſſu ſuo nondum pꝛeteriȷt. De futu-
ro autem quoniam neceſſe eſt contigere: quod tantundem ē
ac ſi inſtaret. Nulla enim differentia eſt in eo quod ꝑmanet
et quod futurum eſt: et quod nunc abiȷt. Quobꝛem et de fu-
turis agitur: et ſcd̄m ea aliquid dicitur: et nuncupationē exi-
ſtentium ſortiunt̄: vt ſol orietur cras: cras erit nauale bellū:
heri obiȷt ſocrates. Et aliquid dicitur ſm tempus id quod
futurum eſt: eo ꝙ naſcetur futurum neceſſario ex eo quod eſt
vt callias diſputabit cras: vł nō diſputabit. Diſputabit eñ
futuram actionem ſignificat: nihil autem eſt quod in ſubſtā-
tia adhuc ſit. Differt autem quando ab eo quod eſt vbi: quo-
niam in quocunqꝫ tempus eſt vel fuit vel erit: in eodē et qn̄-
do eſt vel fuit vel erit quod ſcd̄m tempus ipſum dr̄. Quan-
do enim quidem quod ex inſtanti eſt cum ipſo inſtanti eſt et
ſimul in eodem ſunt. Quando vero ex eo quod abiȷt et qd̄
futurum eſt nunqꝫ ſimul erunt. Vbi autem et locus a quo
fit nunqꝫ in eodē ſunt. Vbi eñ in circūſcripto eſt: locus autē
in circūplectente. Diſtat autē qn̄ qd̄ ex p̄terito ē: ab eo qd̄ ex

futuro ꝓcedit: qm̄ qñ qđ ex p̄terito ē futō posteri⁹ ē: qđ ꝟo ex futuro est ꝑus p̄terito est. Qñ aūt vnū ⁊ idē ꝑmū q̄dē ex futuro est: scđo ex p̄ñti: posterius ꝟo ex p̄terito. Queadmodū ⁊ tp̄s ꝑmū quidem nūc futuꝝ est: postea ꝟo p̄ns: deind p̄teritū. Sicut aūt ⁊ tp̄s aliud q̄dem cōpositū: aliud ꝟo simplex. Est āt ꝯpositū qđ in ꝯposita actione ꝯsistit: simplex ꝟo qđ cū simplici recedit. Ita ⁊ qñ aliud q̄dem simplex: aliđ ꝟo ꝯpositū. Simplex q̄dē: vt in momento esse ⁊ nūc esse. Compositū ꝟo: vt in hora: die: hebdomoda ⁊ siſibus. Ampli⁹ āt quemadmodū et tp̄is ꝑtes sibi sine mora succedūt: silr ⁊ qñ Qñ q̄dem p̄teriti ⁊ futuri ad p̄ns copulatiue reducunt. Distat aūt tp̄s ab eo qđ qñ est: qm̄ ꝑm tp̄s aliq̄d mensurabile ē: vt annuus dr̄ q̄s tp̄e ⁊ diurnus: ⁊ motus mult⁹ dr̄: eo ꝙ ml- to tp̄e permaneat. At ꝑm qñ nihil mēsuratur: sʒ aliq̄d aliqñ dr̄ esse et scđʒ idē tp̄ale ⁊ variabile ꝓnūciat. Inest aūt qñ nō suscipere magis et minus. Non eñ dies vel diurnus magꝭ vel minus dr̄ a die vel a diurno: nec vnum q̄dem diurni⁹ altero. Silr aūt ⁊ de aliis. Quare omni q̄dē qñ inest non dici ꝑm magꝭ ⁊ minus. Qñ q̄dem nihil est ꝯriū. Etem̄ qñ qđ ex p̄nti est: vnū ⁊ idē ei qđ ex futuro ⁊ p̄terito est. Impossibile

ā̄t erit duas ď eodē ꝑdicari ꝯrietates indiuiduo. Amplꝰ āt ꝯria nū̄ꝗ̄ in eodē ſil̄ erūt. Qn̄ āt qḋ ƀm pn̄s ꝛ ptm̄ ꝛ futuꝝ eſt: ſil̄r in eodē ſūt. Idē nāqꝫ qḋ eſt: fuiſſe veꝝ ē ꝛ ꝑmanſurū. Cōtrarioꝝ vo rationis eſt nunꝗ̄ in eodē ſil̄ exiſtere: neqꝫ de eodē dici indiuiduo in eodē tꝑe: quare ꝯrietas in eo ꝙ qn̄ eſt nō annūciabit̄. Eſt aūt qn̄ in omni eo qḋ incipit eē: vt corpꝰ quidē vniuerſum aliqn̄ eſt in tꝑe. Suſcipit aūt temporis alteritates. Alteratur em̄ corpus ineſtate: vere: hyeme ꝛ autū no. Similiter aūt et anima. Acutius em̄ ꝗdā in eſtate: ꝗdaꝫ in vere: ꝗdam in hyeme ſpeculantur ſcd̄m inſtrumēti ꝯplexi onem: Anima em̄ cōiuncta corꝑi cōplexiones ꝯcomitat̄: vt ꝗ aride et gelide ꝯpaginatiōes demētiores ſeipis ī autūno ſepe ſt̄: qbꝰ vo ſanguis ꝑncipat̄: ī ve. Sil̄r āt ꝛ ď alijs ſcd̄m ſilitudinē ꝯplexionū aīaliū ꝛ tꝑm. Erit igit̄ ī tꝑe ꝗcqͥd ſuſci piens tꝑm variatiōes alterat̄ ſcd̄ꝫ tp̄s. Hmōi aūt ſunt ꝗ dcā ſunt. De paucis aūt vel nullis alijs ꝯueniens erit ꝓferre

Capitulum quartum: de Ubi.

Ubi vo ē circūſcꝑtio corꝑis a loci circūſcriptione ꝓce dens. Locus aūt eſt in eo ꝙ capit ꝛ circūſcribit. Eſt igit̄ in loco ꝗcqͥd a loco circūſcribit̄. Nō aūt in eodē ſunt lo

cius ꝛ vbi. Loc⁹ ãt in eo qđ capit: vbi ꝟo in eo qđ circũſcribi
tur ꝛ ꝯplectit̃. Videt̃ aũt vbi nõ oĩ adeſſe. Aia eñ nuſq̃ꝫ eſt
nullũ eñ locũ occupat neqꝫ implet. Animatũ nãqꝫ aliqđ ca
pere põt. Nũq̃ꝫ ãt ꝯtinge͛ palã eſt: occupatũ q̃dẽ alio locum
aliud cape ꝛ cõplecti poſſe occupante ꝑmanẽte. Granũ etẽi
modio adueniẽs retineri nõ poſſꝫ aere q̃ implebat̃ deſcente
aere ãt expulſo ĝnũ vtiqꝫ recipit̃ Neq̃ꝫ igr̃ duo in eodẽ eẽ
pñt. nec idẽ in diuerſ. Quobrẽ q̃dẽ nec aĩa locat̃ erit: cũ locũ
nullatenus occupet. Siĺr aũt ꝛ quecunqꝫ a corporis rõne diſ-
ſentiunt: loci circũſcꝑtiõe carẽt. Mouet aũt q̃s q̃ſtionẽ idẽ
ꝛ in diuerſis ꝛ in plib⁹ locis ꝯcludẽs. Eſt eñ vox in aurib⁹
diuerſoꝝ: vox ãt ꝛ ſi aer ñ ẽ: eẽ nõ poterit: q̃re aer in auribus
diuerſoꝝ ẽ: q̃re ꝛ corpus idẽ in diuerſis eſt loc: vox eñ oĩno
vna ꝛ eadẽ nũero in diuerſis q̃dẽ ꝑtib⁹ aeris eſſe nõ poterit
Cõcedẽtib⁹ itaqꝫ nob vnã ꝛ eandẽ vocẽ omnino in auribus
diuerſoꝝ ſentiri: vtiqꝫ ꝛ ꝯfiteri oꝑtet oĩno vnã aeris ꝑticulã
ad aures diuerſoꝝ ꝑuenire. Simpĺr aũt vnũ et idẽ in pluri
bus totũ impoſſibile ẽ inuenire. Quobrẽ ꝛ ꝯcedere cogimur
vĺ diuerſũ qđ i aurib⁹ diuerſoꝝ ſentiri: vel vnũ ꝛ idẽ omni-
no i plurib⁹ loc relinq. Eligit̃ ãt diuerſoꝝ ſẽſus eẽ imagino

bıliter ſeſe generantiū et ſimiliter. Quare ⁊ vox quedā non
animalis eſt. Ea enim que imaginabiliter ⁊ ſılr fit animalis
non eſt: quoniam ab animali non ꝓfertur. Ad hoc autem di
cimus omnem vocem animalis eſſe. Quis eīn vocem audi
uit ab initio in ſilentio quidem animaliū ſimplicit. Quare
⁊ vox quidem ſimplr cuiuſlibꝫ aīalıs dr q̄cunqꝫ ipo ꝓferente
fit. Unius igitur vox ad aures diuerſoꝝ dirigit: vn[illegible] aūt ⁊
eadem non eſt contingens. Ubi autem aliud ſimplex: aliud
compoſitum. Simplex quidem eſt quod a ſimplici procedit
[illegible]co: compoſitum vero quod ex compoſito. Locus autem
ſimplex eſt origo et conſtitutio eius quod continuorum eſt
Locus vero vt dictum eſt quidem compoſitus habet parti
culas ad [illegible]cundum terminum copulatas: ad quem et corpo
ris particule ꝯiunguntur. Corporis vō partes ad punctum
Loci ergo particule ſoliditatis particulas claudunt. Etenī
loca quidem ſimplicia minimi corporis occupatiua ſunt: q̄
re nec locus ſine corpore nec ſoliditas ſine loco erit. Conten
tio autem oritur de ſphere extremitate Nihil enim extra eā
In eo aūt locus eſſe non poterit: vt dictum eſt: a ſupioribus
[illegible]b eo q̄dē loco ambitur Confitentibꝰ ḡ nobꝫ ſpherā loca

le: ꝯfiteri vtiq; necē ē: aliud q̄dē p̄ter eā eē i quo extremita-
tis locus exiſtat. Nihil aūt p̄ter idē eſt: q̄re extremitas q̄dez
in loco nō eſt. De hmōi aūt inſolitū q̄dē ꝛ occultū eſt ꝓnun
ciare ꝛ ꝯ ſenſibilia. Caret aūt vbi intenſiōe et remiſſiōe. Nō
em̄ dr̄ alterū altero magis eſſe in loco vel minus: lꝫ aūt ma
iorem locū vel minorē occupet Nō ē aūt ſm vbi intendi vel
remit[illegible] neq; ſcđꝫ q̄titatē aliquā: ſed ſcđm id qđ eſt q̄le. In-
eſt aūt illi nihil eē ꝯriū eo q̄ nec in loco ꝯrietas q̄dē eſt. Lo-
cus em̄ loco nō eſt ꝯrius. Qm̄ aūt nec in alijs manifeſtū eſt.
Surſuz em̄ eē ꝛ deorſum eſſe ꝯria pluribus eē videnť. Mul
tū em̄ diſtare videť id qđ ſurſum eſt eſſe: et id qđ eſt deorſuz
eſſe: queādmodū ſurſum ꝛ deorſuz. Quare ꝯrietas vbi ma
xime vidꝛ eſſe circa ſurſum eē ꝛ deorſū eē: queādmodū ꝯrie
tas circa locū. Cōtingit aūt duo i eodē ꝯria eē. Surſum em̄
eſſe et deoꝛſum eē in eodē ſť. Idē em̄ ſurſum ꝛ deoꝛſum ē ad
diuerſa q̄dē ſumptū. Nā turris altitudo ē ſurſum vt ad nos
extremitati ꝯo ſphere ꝯparata inferioꝛ ē. Amplius idē ꝯriū ſi
bimet ꝯtigit fore Si em̄ ſurſum eē ꝛ deorſuz eē ſunt ꝯria: cū
idē ſurſum ſit eē ꝛ deorſum eē: ſic colligitur idē ſibimet ꝯriū
fieri. Non ḡ eſt ꝯrietas vlla in eo qđ in loco eſt eſſe.

Capitulum quintum de poſitione.

Oſitio eſt q̇dã ꝑtiũ ſit⁹ ⁊ gñationis ordinatio: ſcd̃m
quã ſtantia vł ſedentia dicũt vł aſꝑa vel lenia: vł q̇-
modolibꝫ alit̃ diſpoſita. Sedẽ ãt ⁊ iacẽ poſitiões nõ ſũt: ſꝫ
d̃noīatiue dicũt ab eis. Solet ãt q̃ſtio induci d̃ curuo ⁊ re-
cto: aſꝑo ⁊ leni: q̇drãgulo ⁊ triangulo: bicubito et tricubito:
magno ⁊ ꝑuo: breui et lõgo: ⁊ his ſilib⁹. Quadã eñ poſitio
nẽ ꝑtiũ ſcare vident̃. Aſpeꝝ eñ dꝛ cui⁹ ꝑtiũ vna alteri ſupe-
minet. Lene aũt cui⁹ particule equaliter porrecte ſunt Silr
aũt ⁊ de reliq̇s. Nõ ſunt aũt poſitiones ea q̃ dicta ſunt oīa
ſꝫ q̃lia circa ſitũ exiſtentia. Ex eo nãq3 ꝙ ꝑticule ſũt diſpoſi
te ſic: ex eo talia ſenſibus iudicant̃ Nõ aũt ex eo ꝙ talia id ẽ
aſpera ⁊ lenia: vł bicubita vł tricubita ſt̃ poſitões. Silr aũt
⁊ de aliȷ̇s hmõi q̃ in partib⁹ hñt diſpoſitionẽ. Erit igit̃ vnũ
q̇dq3 p̃dictoꝝ nõ poſitio: ſed q̃le ꝙ circa poſitões naſcit̃ Su
ſcipere aũt ꝯrietates videt̃ ſitus. Nã ſedere ad id qd̃ eſt ſta
re ꝯrium videt̃. Contraria eñ ſunt q̃ in indiuiduo vno eo-
dem tꝑe ipoſſibile eſt reperiri: ſꝫ viciſſim poſſibilia ineẽ. Se
dens eñ ilico ſtare p̃t et ſtãs ſedere. Quocũq3 aũt ſedente
ipoſſibile eſt eundem ſtare. Ponentib⁹ ãt nob̃ hec ꝯria eſſe

ínconuenientia h̄ recipere cogimur ꝙ vnū ſit pluriū ꝯtrium.
Scđȝ eñ collocutionis ꝯtinentiā non magiſ ſedere ad id qđ
eſt ſtare ē ꝯtriū ꝗ̄ ad accūbē. Siꝉr etem̄ queadmodū ſedē et
ſtare nunꝗ̄ in eodē ſiꝉ repiunť: ita ſedere ⁊ accūbere. Scđm
igiť hmōi diſputationē ſitui nulla ꝯtrietas inerit. Fortaſſis
āt nec inſolutū q̄dē putabiť vnū plurium eē ꝯtrium. Pallor
eñ ad album ⁊ nigrum ꝯtrium videť: nā ſub eodem gñe aiȝ
ſint: nunꝗ̄ in eodē ſiꝉ inueniunť: ⁊ viciſſim trāſmutanť. Reli
quiť igiť vnum plurib⁹ eſſe contrarium. Non eſt autē palli
dum ad album vꝉ nigrum ꝯtriuȝ. Etem̄ cū vtroqȝ in eodē e
Nā palliduȝ ⁊ colores reliq̄ ex albo ⁊ nigro ꝯſtituunť. Neccā
rium eſt ꝙ in q̄cunqȝ pallidum eſt: in oī q̄dē eo eſſe album et
nigrum. Siꝉr āt ⁊ de ceteriſ colorib⁹. Ampli⁹ āt ꝯtrioꝝ q̄deȝ
ratio eſt circa idē nā exiſtere. Sedere āt ⁊ iacere non circa id
ſunt nā: ſȝ circa ſe iūcta. Etem̄ ſedere circa rationabilia ꝓpe
eſt. Jacere vō ⁊ accumbē circa diuerſa. Hmōi āt ſignum eſt
eq̄ ⁊ bouis ſiꝉitudo: q̄bus ſine dubio accubitus appropriať.
Propriū autē poſitionis eſt neqȝ cum magis neqȝ cū min⁹
dici. Sedere nāqȝ non magiſ ē poſitio ꝗ̄ accūbē neqȝ min⁹.
Neqȝ ſedens magis alteꝝ alťo vꝉ min⁹ đr: neqȝ accumbē

neqꝫ vl̓r ſcd̄ꝫ aliquā aliā poſitionē. Magis aūt ꝓpriū videtur poſitiōis eſſe ſb̄e ꝓxime aſſiſtere omnibus q̄dē alijs formis ſupra poſitis. Poſitio eī̄ nihil aliud eſt q̄ȝ naturalˀ ipi⁹ ſub̄e ordinatio q̄ vl̓ a p̄ncipio q̄dē innata eſt: vt ea q̄ aſperis ⁊ lenibus: equalibus ⁊ inequalibus ineſt: vel a nature q̄dem motu ꝯſueto: vt ſeſſio et accubitus ⁊ ſilr̄a. Quicq̄d igitˀ ſubſtantie ꝓxime ē aſſiſtens: id nec̄ario poſitio eſt. Et omnis q̄dem poſitio hm̄ōi rōnis ſuſcipit p̄dicationem.

Capitulum ſextum: De habitu

Abitus eſt corpoꝝ ⁊ eoꝝ q̄ circa corpus ſt̓ adiacētia ſcd̄m quē hec q̄dē hr̄e: illa vo hr̄i dicuntˀ. Hoc autē nō ſcd̄m totū: ſꝫ ſcd̄ꝫ ꝑticularem diuiſionem fit: vt armatum eſſe: calciatū eſſe. His āt neqꝫ ſimplicia q̄dē noīa poſita ſunt q̄bus ea appellarentˀ: ſed fiūt eis noīa: vt armatio ⁊ calciatō hoꝝ aut ad ꝓportionē ⁊ d̄ reliquis. Suſcipit aūt habitus magis ⁊ minus Armatior eteī̄ eq̄s pedite dr̄: ⁊ calciatior q̄ cū caligis eſt ⁊ calciamentiſ: q̄ȝ q̄ ſolˀ caligis vl̓ calciamentiſ tuetur. In q̄buſdā aūt veꝝ nō eſt ꝙ cū magis ⁊ min⁹ dicuntur vt veſtitū eſſe ⁊ ſilr̄a. Habitui q̄ȝ nihil eſt ꝯriū. Eteī̄ armatio calciatiōi ꝯtraria non eſt. Idem eī̄ calciatus eſt ⁊ arma

tus: qm̄ aūt ꝯtrariū non eſt alijs manifeſtū eſt. Silr̄ aūt his et alia. Propriū aūt eſt habitus in pluribus eſſe: vt in corꝑe ⁊ in his q̄ circa corpus ſunt exiſtere. Adiacet eñ corꝑi: ⁊ his q̄ circa corpus ſunt. Hoc aūt vt dcm̄ eſt fit ſm eā q̄ eſt in ꝑtibus diuiſionē. In paucis aūt alijs ꝑ̄ncipijs h̄ inuenies. In q̄ntitate eñ ſolū ⁊ in his q̄ ad aliq̄d ſunt reꝑies. Ad aliq̄d aūt vt figuraliter ſic ꝯplecti: vt ſilitudo diſſilitudo q̄ inſunt in pluribꝰ ſilibꝰ ⁊ diſſilibus. Quātitas aūt vt numerꝰ qui ⁊ in nūerabilibꝰ ineſt vtiqꜫ creſcēs ſꝑ ſcd̄ꝫ vnitatē multifariaꝫ aſcenſionē Simplr̄ aūt nihil inuenies tot diſtribui ꝑtibꝰ poſe vt numeꝝ. Non aūt oīs q̄titas aut relatio taliū eſt. Hitꝰ āt oīs nc̄cario in pluribus ꝯſiſtit: vt in corꝑe ⁊ in his q̄ circa corpus ſūt Oē eñ ꝙ in corꝑe eſt ⁊ circa corpus ꝯſiſtens hitꝰ nomē ſortiť: Quare magis q̄dem ꝓpriū erit habitus ī corpore ⁊ circa corpꝰ exn̄tibꝰ ſcd̄m eā q̄ ē ꝑtiū diuiſionem vt in pluribꝰ exiſtere. Dr̄ aūt hr̄e multis modis Hr̄e eñ dicimur ſm alterationeꝫ vt albedinem ⁊ nigredinem: ⁊ q̄titatem vt lōgitudineꝫ. Nihil āt aliđ eſt dicē albedinē aut lōgitudinē hr̄e q̄ albū aut lōgū eſſe. Dr̄ aūt vas hr̄e aliq̄d: vt modius triticū: qđ nihil aliud eſt dicē q̄ ꝯtinē. Hr̄e q̄ et in membr

dr̃: vt in digito anulũ: qđ tm̃ eſt dicẽ ꝯtũ et digitũ anulatũ eſſe. Dr̃ aũt vir vxorem hr̃e ⁊ recipe vxor viꝝ. Hic aũt inſolitus eſt modus hñdi: vt qđ hr̃ hñs hr̃e dr̃. Hoc aũt hr̃e nihil eſt ꝙ̃ cohabitare. Quare modi habendi q̃ dici ꝯſueuerũt qnario numero terminant̃. Fortaſſe qdã aliȷ̃ modi habendi erunt ꝑter hos qui enumerati ſunt: ſꝫ ſi q̃ ſunt: diligens inqſitio inueniet. Et hec qdem dicta de ſex ꝑncipiȷ̃s ſufficiãt. Reliqua aũt in eo q̃ de analyticis eſt volumine querantur.

Tractatus terci⁹ ẽ: de cauſa ſuſcipiendi magis ⁊ minus.

Capitulum primum de cauſa ſuſcipiendi magis et minus ſm opiniones aliorum.

Dicit̃ aũt aliqd mag' ⁊ min⁹ ſuſcipe tripliciť. Aiũt enĩ qdã ſm crementũ vl' diminutõez eoꝝ q̃ ſuſcipiũt ſubiectoꝝ. Aliȷ̃ aũt et aliȷ̃: ipa qdẽ q̃ ſuſcipiunt̃ in ſuſcipiente et diminui et creſcẽ aſſerũt. Aliȷ̃ aũt ſm vtrãqꝫ ãboꝝ diminutionẽ ⁊ augmentatiõez. A ꝑmis igit̃ incipientes q̃ eoꝝ rata ſit et firma ſnĩa monſtrabimus. Si qs aũt ⁊ ꝑmã et ſcdam deſtruxerit vtiqꝫ ⁊ tctã deſtruit q̃ ex vtrarũqꝫ efficit̃ ꝯiunctiõe. ꝯ igit̃ ſm ſuſcipientiũ ipoꝝ crementũ vel decrementũ cũ

magis vel cū min⁹ aliq̄ dicunt. Nulla eñ ratio obuiaret di
centi hoiem q̄dem ⁊ aial ⁊ subam ⁊ cetera ſilia cū magis et
minus dici ꝯcedentib⁹ nob̄ ſm ſubiecti intentionem ⁊ remiſ
ſionem q̄libȝ cū magis ⁊ cū min⁹ dici. Ampli⁹ āt equ⁹ quidez
⁊ augm̄ti ⁊ diminutōis motū freq̄nt ſuſtinet: dr̄ āt minor la
pis lapide q̄dā: q̄ nū q̄ neqȝ itenſionē neqȝ remiſſionē paſſ⁹
eſt. Mons etiā alio monte maior dr̄ cū neuter creſcat vl̄ de
creſcat. Ampli⁹ aūt ⁊ margarita albior eq̄ dr̄: cui pedē q̄uis
hēt albū ꝯtingit: hō āt ñ ē ſm q equ⁹ q̄dē in eēntia a margari
ta ſupet. Colligē g̊ oportet vl̄ margaritā q̄dē albiorē eq̄ ꝑ
ciari vel ſm magnitudinē ſubiecti vl̄ ꝑuitatē: vel nō verū q̄
dē eſſe albiorē equo margaritā: vel nihil omnino cū magis
et min⁹ dici ſm ſubiectoꝝ magnitudinē vl̄ ꝑuitatē: neqȝ ſm
cremētū vl̄ diminutionē. Hoc aūt palā eſt q ſm magnitudi
nē ſubiecti margarita equo albior nō dr̄: ⁊ q̄m margaritā q̄
dā nō eſſe albiorē eq̄ falſum ē. Relinquit g̊ ſm ſubiectū ma
gnitudinē nihil cū magis ⁊ cū min⁹ dici. Silr̄ aūt ⁊ neqȝ ſm
ꝑuitatem. Amplius autē neqȝ ſm ea q̄ inficiunt. Si eñ ſm
magnitudinē q̄dē albedinis vl̄ alicui⁹ ceteroꝝ aliq̄d dr̄ al
bius altero: vel ſm paruitatē minus albū: vl̄ quomodolib⁹

aliter: vtiqꝫ etiā magis albꝰ equus vl' hō vl' q̈libꝫ aliꝰ aīal
albiꝰ margarita diceref. Etem̄ maior albedis q̄ttitas equo
accidit q̄ꝫ margarite. Ampliꝰ aūt minus ⁊ puius df altez al
tero nō ſm ſbiecti neqꝫ accn̄tis decremtū. Qm̄ aūt nō ſcd'ꝫ
ſbiecti cremētū vel magnitudinē aliq̄ alio puius df manife
ſtū eſt: neqꝫ ſm ampliorē ipius accidentis q̄ttitatē. Etenim
q̄ttitas accidētis vltra ſbam porrigi nō poteſt. Terminꝰ em̄
q̄ttitatis corpus eſt: paruitas aūt quantitati ſupponif. Qua
re vltra puū quidem ſbiectū puitas ipa nō porrigif. Quan
[illegible] igif puius ſubiectū efficif: tanto etiaꝫ puitatis q̄ttitas mi
noratur. Patet itaqꝫ nihil cū magis et minꝰ p̄dicari: neqꝫ ſm
ſbiecti augmētū ſolū vl' diminutionem neqꝫ accn̄tis: q̄re ne
qꝫ ſm vtrumqꝫ.

Capl'm ſcd'm de cauſa ſuſcipiendi magis et minus ſcd'm opinionem propriam.

Portet igif alia inuenire ſm q̄ magꝭ ⁊ minꝰ dicanf.
Hmōi ꝟo ſunt ea q̄ ſunt in voce eoꝝ q̄ adueniūt nō
ſcd'm ſubiecti ⁊ mobil' crementū vl' diminutioneꝫ. ſed qm̄ eo
rū q̄ ſunt in voce ipoſitioni ꝓpinquiora ſiue ab eadem r̄mo
[illegible]ora ſunt. De his em̄ cū magꝭ dicunf q̄ ꝓximiora ſunt ei q̄

in ipa voce ſit impoſitioni: cũ min⁹ ãt ꝺ his q̃ remotiora exi-
ſtunt: vt albũ ꝺr illud in q̃ pura eſt albedo. Quãto igit̃ ali-
q̃d ad voci ĩpoſitionẽ accedens puriori afficit̃ albedine: tan
to ꝛ candidius aſſig̃bit̃ Et pui⁹ ꝺr ꝗ q̃dẽ alijs cõꝑatũ ſtatu
re dimenſione ꝛ q̃ntitate vincitur. Quicq̃d igitur eſt qꝺ in
q̃ntitatis menſura ſuꝑatur: id ꝯtinuo ꝑuius ꝓnunciat̃. Sil̃r
ãt et ꝺ alijs. Dubitabit ãt aliq̃s q̃obrẽ hec q̃dẽ cũ magis ꝛ
minus dicantur: ſbe ꝟo minime. Hoc ãt ꝯtingit qm̃ ſbaꝝ im
poſitio in t̃mino q̃dem eſt vltra quem trãſgredi ĩpoſſibile eſt.
Additur ãt ꝛ de accñtib⁹ q̃buſdã q̃ ſine mag⁊ ꝛ min⁹ dicũt
vt q̃drãgul⁹ ꝛ triãgul⁹ ꝛ ſilia. Non em̃ q̃drãgulatũ magis
alteꝝ altero ꝺr. Contingit aũt qm̃ in ſbarũ deſignatione q̃-
dem accipiũtur. Etem̃ q̃drãgulũ ꝛ q̃litas nũcupatur et cor
pus q̃drãgulũ: vel eadem q̃ in ſuꝑiorib⁹ eſt hic ratio vetat:
qm̃ hmõi q̃dem impoſitio in termino facta eſt vltra quem
trãſgredi ñ lꝫ: q̃madmodũ in ſuperlatiuis Etem̃ albiſſimus
ꝛ nigerrim⁹: ꝛ hmõi ſine mag⁊ ꝛ min⁹ dicũtur: eo ꝗ hmõi im
poſitio in t̃mino facta eſt: vltra queꝫ porrigi ĩpoſſibile eſt.
Poſſibile em̃ ſi ꝯtingit: nullũ ſeq̃tur impoſſibile Qua ꝓpt̃ ꝛ
ſi om̃s pũcti ꝯponãtur nullã facient magnitudinem: qm̃ pũ-

ctus pūcto ꝯpoſitus nihil aget. Eſt āt gñatio ſimpl'r ꝛ corru
ptio nō in ꝯgregatiōe ſimplici ſimpliciū ꝛ ſegregatiōe: ſꝫ qñ
trāſmutaꝛ ex aere ſpecificato i h̄ totū. In ſbiecto em̄ duo ſt
ꝗꝝ hoc qdē ē ſpēs ſm rōnē: h̄ aūt ſm mām. Qñ igiꝛ in his
duob⁹ eſt trāſmutatio erit gñatio ꝛ corruptio ſm veritatē
Simpl'r aūt dꝛ generari ꝛ in his magꝭ h̄ aliqd ꝛ ſpēs ꝙ ꝯtra
hō aūt muſicus corruptus eſt: hō ꝟo immuſicus gñatus eſt:
hō aūt manet idē. Siqdē igiꝛ his paſſio nō ē ſm ſe muſica ꝛ
īmuſica huic qdē gñatio eſſet: huic aūt corruptio: iō hois q̄
ē he paſſiones: hominis aūt muſici ꝛ immuſici eſt gñatio q̄
dā ꝛ corruptio. Sūt āt hōis paſſio manētis muſica vꝉ immu
ſica: iō taliū eſt alteratio. Eſt aūt hyle maxime qdē ſubiectū
gñationis ꝛ corruptiōis ſuſceptibile. Sꝫ q̄re diximꝰ ꝑus ꝙ
nō dꝛ gñari ſimpl'r: ſꝫ generari ſm qd diſciplinatū. Hec autē
determinata ſunt in ꝑdicamentis. Hoc qdē ſubam: hoc ali
quid ſcat: hoc aūt q̄le: hoc aūt q̄ntū. Quecunqꝫ igiꝛ nō ſub
ſtantiā ſcant non dicuntur ſimpliciter: ſed ſm aliquid gene
rari. Eſt aūt qḋ ineſt ſm naturam moueri ſurſum vt ignis.

¶ Impreſſum Cracouie ꝑ Casparū
Hochfeder. In vigilia ſancti
Laurentij. 1503.

BIBLIOTH: UNIV: JAGELLONICAE

O. quam pulchri sunt flores Virtus, Scientia, Mores

~~Pani Pakatawzu dziwcie sie. a mnie na usl[illegible]~~

ne dacie nic, od slubu y od Wywodu.

A. D. 1631. Prima hora Noctis.

nihil

Cui iure ex re nome inden.

vana quęskemo ludes

[illegible]

Biblioteka Jagiellońska
stdr0040097

VETUS
ARS

CRACOVIAE
1503